

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (คหกรรมศาสตรศึกษา)

ปริญญญา

คหกรรมศาสตรศึกษา

อาชีวศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

Handicraft Product Development from Tai – Songdam Native Textile at Khao Yoi
District, Phetchaburi Province

นามผู้วิจัย นางสาวดวงพร ตั้งวงศ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นฤมล ศรีราชพันธุ์, ศศ.ค.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจีรัตน์ ภิรมย์ธรรมศิริ, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์สุรัชย์ จิวเจริญกุล, ศศ.ค.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่

เดือน

พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี

Handicraft Product Development From Tai – Songdam Native Textile
at Khao Yoi District, Phetchaburi Province

โดย

นางสาวดวงพร ตั้งวงศ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (คหกรรมศาสตรศึกษา)

พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดวงพร ตั้งวงศ์ 2554: การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศิลปกรรมศาสตรศึกษา) สาขาศิลปกรรมศาสตรศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐมล สรราชพันธุ์, ศศ.ด. 134 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ 2) พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ 3) ศึกษาความพึงพอใจรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ระยะที่ 2 พัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ และระยะที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ระยะที่ 1 และระยะที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ระยะละ 200 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ ส่วนระยะที่ 2 เป็นการปรับรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่พัฒนาขึ้นตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

ผลการศึกษาความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาผลิตภัณฑ์ 1) ประเภทเครื่องแต่งกายชุดแต่งห้องรับแขก 2) ประเภทของใช้ในรูปแบบกระดาษทิชชูทรงสี่เหลี่ยม และ 3) ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วยในรูปแบบของใส่โทรศัพท์มือถือ โดยต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีสีแดงเข้มของชาวไทยทรงดำ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมทั้ง 3 ประเภทตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าไทยทรงดำตรงที่มีการตกแต่งด้วยลายปักแล้ว และพู่จากไหมที่ใช้ปัก

ผลการศึกษาความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทแตกต่างกัน 1) ประเภทเครื่องแต่งกายมีความพึงพอใจระดับมากในเรื่องความแปลกใหม่ รูปแบบ และคุณภาพ 2) ประเภทของใช้รูปแบบกล่องกระดาษทิชชู มีความพึงพอใจระดับมากในเรื่องของประโยชน์ใช้สอย และ 3) ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วยรูปแบบของใส่โทรศัพท์มือถือ พึงพอใจระดับมากในเรื่องของคุณภาพและความแปลกใหม่

Doungpon Tangwong 2011: Handicraft Product Development from Tai – Songdam Native Textile at Khao Yoi District, Phetchaburi Province. Master of Arts (Home Economics Education), Major Field: Home Economics Education, Department of Vocational Education. Thesis Advisor: Assistant Professor Narumon Saratapan, Ph.D. 134 pages.

The purposes of this research were: 1) to study the need of handicraft products of Tai Song Dam native textile, 2) to develop the handicraft products of Tai Song Dam native textile, and 3) to study the satisfaction with handicraft products of Tai Song Dam native textile. The study was divided into three phases. Questionnaires were employed to collect data during the first and the third phases from 200 tourists visiting and buying products at the Tai Song Dam Cultural Center, Kao-Yoi District, Phetchaburi Province. Data analysis was comprised of percentage and mean; analyzed by mean of a computer program. The second phase consisted of the assessment of adjustments in accordance with the comments perceived by three experts.

The findings revealed that the tourists requested to diversify the handicraft products into dissimilar styles for each type: 1) home textile in the form of a parlour decoration sets, 2) items of household appliance in the form of cubic tissue boxes, and 3) souvenirs in the form of mobile phone pocket. The original colors of handicraft products made of Tai-Song Dam native textile met the tourists' demands.

The handicraft products were improved in accordance with the recommendations perceived by three experts on Tai-Song Dam native textile. The improvements included decorations with saew on embroideries and tassels.

The tourists' satisfaction towards the improved products showed to be on high levels for each type: 1) home textile in the form of a parlor decoration based on new design and quality 2) items of household appliance in the form of cubic tissue boxes based on their usefulness, and 3) souvenirs in the form of mobile phone pocket based on their quality and new designs.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยสำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฏฐพร ศรราชพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขงานวิจัยอย่างละเอียด ก่อให้เกิดคุณค่าต่อการทำงานวิจัย ตลอดจนคอยให้ความช่วยเหลือเสริมสร้างกำลังใจให้กับผู้วิจัยเสมอมา ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิรัช ภิรมย์ธรรมศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาแนะนำ ตรวจสอบความสมบูรณ์ แนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาเสียสละเวลาตรวจแก้ไข เสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและรูปแบบผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ และผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำเพิ่มเติม คณะนักทอ่งเทียทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาที่เป็นผู้จุดประกายการศึกษาในครั้งนี้ คอยให้ความรักเป็นกำลังใจในชีวิต และขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และคำแนะนำที่ดีเสมอมา

คุณประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอบแด่พระคุณของบิดา มารดา อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางการศึกษาให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

ดวงพร ตั้งวงศ์

พฤษภาคม 2554

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(4)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
ไทยทรงดำ	7
ผ้าขึ้นลายแดงโม	17
การออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นเมือง	30
การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดสากล	36
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
กรอบดำเนินงานการวิจัย	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	48
ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการของรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรม	
จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	48
ระยะที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	61
ระยะที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรม	
จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	69
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	88
สรุปผลการวิจัย	88
ข้อเสนอแนะ	94
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	97
ภาคผนวก	101
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและ	
การออกแบบผลิตภัณฑ์	102
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบและ	
การออกแบบผลิตภัณฑ์	104
ภาคผนวก ค แบบสอบถามโครงการวิจัย (ระยะที่ 1)	106
ภาคผนวก ง แบบสอบถามโครงการวิจัย (ระยะที่ 2)	112
ภาพผนวก จ ภาพการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	
ประเภทเคหะสิ่งทอ	118
ภาพผนวก ฉ ภาพการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	
ประเภทของใช้	124
ภาคผนวก ช ภาพการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	
ประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย	129

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

134

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี	51
2	ประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำ	53
3	ประสบการณ์การซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	54
4	ประสบการณ์การใช้หรือการได้รับเป็นของฝาก/ของที่ระลึก	55
5	การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	56
6	ความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	58
7	สิทธิของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำที่มีการพัฒนา	59
8	สรุปความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	60
9	ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ของศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี	73
10	ความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทเคหะสิ่งทอ: ผ้าม่าน	78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	ความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทเคหะสิ่งทอ: ผ้าปูโต๊ะ	80
12	ความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทเคหะสิ่งทอ: หมอนอิง	82
13	ความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของใช้: กล่องกระดาษทิชชู	84
14	ความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย: ของใส่โทรศัพท์มือถือ	86
15	สรุปความพึงพอใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจาก ผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	87

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบดำเนินงานการวิจัย	47
2	การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทเคหะสิ่งทอ:ชุดตกแต่งห้องรับแขก รูปแบบที่ 5	63
3	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทเคหะสิ่งทอ:ชุดตกแต่งห้องรับแขก รูปแบบที่ 5	64
4	การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของใช้:กล่องกระดาษทิชชูทรงสี่เหลี่ยม รูปแบบที่ 2	65
5	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของใช้:กล่องกระดาษทิชชูทรงสี่เหลี่ยม รูปแบบที่ 2	66
6	การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย:ซองใส่โทรศัพท์มือถือ รูปแบบที่ 4	67
7	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย:ซองใส่โทรศัพท์มือถือ รูปแบบที่ 4	68
ภาพผนวกที่		
1	การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบที่ 1	119

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพผนวกที่		หน้า
2	การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบที่ 2	120
3	การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบที่ 3	121
4	การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบที่ 4	122
5	การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบที่ 5	123
6	การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของใช้ รูปแบบที่ 1	125
7	การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของใช้ รูปแบบที่ 2	126
8	การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของใช้ รูปแบบที่ 3	127
9	การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของใช้ รูปแบบที่ 4	128
10	การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย รูปแบบที่ 1	130

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพผนวกที่		หน้า
11	การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย รูปแบบที่ 2	131
12	การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย รูปแบบที่ 3	132
13	การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย รูปแบบที่ 4	133

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ทางภาคตะวันตกของประเทศไทย นอกจากมีประชากรส่วนใหญ่เป็นคนไทยแล้วยังมีประชากรอีกส่วนหนึ่งที่เป็นชนกลุ่มน้อยหลายเผ่าพันธุ์ ที่อพยพมาจากประเทศใกล้เคียง ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ได้แก่ ชนชาติกะเหรี่ยง มอญ พม่า ไทยมุสลิม ไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) ลาวพวน ลาวครั่ง และไทยยวน เป็นต้น โดยมีวัฒนธรรม ประวัติความเป็นมา ภาษาพูด ลักษณะการแต่งกาย พิธีกรรม ความเชื่อถือที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่มที่แตกต่างกันออกไป แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนอันเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มชนนั้นๆ ได้แก่การแต่งกาย ซึ่งได้มาจากการทอผ้าที่มีลักษณะเฉพาะประจำเผ่าพันธุ์ ซึ่งมนุษย์ทุกเผ่าพันธุ์ ต่างมีประวัติความเป็นมา ภาษาพูด การแต่งกาย เฉพาะกลุ่มของตน สิ่งเหล่านี้ถือเป็นวัฒนธรรม ซึ่งมีอยู่ในทุกกลุ่มชน นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นสิ่งบอกถึงภูมิหลังของชนกลุ่มนั้นๆ อีกด้วย (นิยม ออไอศุรย์, 2539)

วัฒนธรรมทุกสาขาจำเป็นต้องมีการสืบทอดให้คนรุ่นหลัง เพื่อความคงอยู่และให้คนรุ่นหลังได้ประพฤติปฏิบัติตาม งานศิลปหัตถกรรมทุกสาขาถือว่าเป็นวัฒนธรรม อันเป็นมรดกทางสังคม จึงต้องมีการสืบทอดไปสู่คนรุ่นหลัง มนุษย์รับมรดกสังคมที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษมากหรือน้อยก็ตามจะส่งผ่านมรดกนั้นไปสู่ลูก-หลาน การสืบทอดวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งมีคุณค่าเพราะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้มนุษย์ในสังคมนั้นๆ ได้คิดว่าตนเองเป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งแท้ที่จริงแล้วการสืบทอดวัฒนธรรมคือ การให้การศึกษาฝึกอบรม ในสมัยสังคมโบราณพ่อ-แม่จะสืบทอดวิชาชีพให้กับบุตรหลานในครอบครัวของตน ซึ่งวัฒนธรรมส่วนหนึ่งของมนุษย์คือ งานศิลปหัตถกรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการตอบสนองความจำเป็นในการดำรงชีวิต งานศิลปหัตถกรรมถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่มนุษย์ได้สร้างและประดิษฐ์ขึ้นมีวิวัฒนาการเรื่อยมา แนวคิดในการสร้างงานศิลปหัตถกรรมของมนุษย์ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ต้นกำเนิดของงานศิลปหัตถกรรมน่าจะได้มาจากการที่มนุษย์ใช้มือดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติให้มีรูปร่างผิดไปจากเดิมและให้มีความเหมาะสมในการใช้งาน ซึ่งพัฒนาขึ้นตอนในการผลิตให้สูงขึ้น รวมเรียกว่า “งานศิลปหัตถกรรม” ได้แก่ งานเครื่อง

ปั้นดินเผา งานจักสาน ตลอดจนงานทอผ้าสิ่งเหล่านี้เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็น สิ่งดำรงของท้องถิ่น เป็นภูมิปัญญาที่สะสมมานับพันปี (นิยม ออไอศุรย์, 2539)

ผ้าไทย หรือผ้าทอของไทย เป็นงานหัตถกรรมที่มีความงดงาม และมีคุณค่าทางศิลปะสร้าง ขึ้นมาจากการสั่งสมประสบการณ์ สอดคล้องกับกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของ ไทยมีกรรมวิธีในการทอ การประดิษฐ์ลวดลาย การเลือกสรรวัสดุที่ใช้เป็นเส้นใย กรรมวิธีในการ สาว การย้อม การปั่นเส้นใย ไปจนถึงการพัฒนาเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการทอ ซึ่ง กระบวนการเหล่านี้ต้องอาศัยการศึกษา ค้นคว้า และการทดลองสืบทอดกันมาจากชั่วชีวิตของคนรุ่น หนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง มาหลายร้อยปี จนเกิดเป็นผ้าไทยที่มีรูปแบบสีล้น และลวดลายเป็น เอกลักษณ์ของตนเอง ผ้าไทยจึงเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่า สืบต่อกันมายาวนาน สะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในอดีตมาจนปัจจุบัน (วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ, 2531) ผ้าไทยเป็น ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนธรรมประจำชาติความคิดสร้างสรรค์ ในการรู้จักทำเครื่องนุ่งห่มและผลิตภัณฑ์ใช้สอยในชีวิตประจำวันของคนไทย (พรพิมล เผ่าภูมิ, 2546 อ้างถึง กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2537: 14)

“ผ้า” ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราว วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี ของแต่ละชนเผ่าได้เป็นอย่างดี ลวดลายที่ปรากฏอยู่บนผืนผ้าสามารถที่จะเป็นตัวแทนที่จะร้อยเรียง เล่าขานเรื่องราวตำนานความเป็นมาของแต่ละชนเผ่าได้เป็นอย่างดี เนื่องจากแต่ละพื้นที่ แต่ละ จังหวัด แต่ละภาค มักจะมีการผลิตผ้าพื้นเมืองให้เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น ผ้าจกของจังหวัด ราชบุรี ผ้าชาวโล้ของชาว จังหวัดมุกดาหาร ผ้าชิ้นลายแดงโมของชาวไทยทรงดำ จังหวัดเพชรบุรี สำหรับการทอผ้าในบริเวณภาคตะวันตกในเขตเพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี มีกลุ่มชาวผู้ ไทยหรือผู้ไทดำ หรือเรียกกันว่า ไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) เป็นชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใน จังหวัดดังกล่าว ไทยทรงดำเหล่านี้ แม้จะมีการปรับตัวเข้ากับคนไทยทั่วไปแล้ว แต่วัฒนธรรมใน การแต่งกายในโอกาสสำคัญ เช่น งานพิธีกรรมต่างๆ ยังคงอยู่ซึ่งเป็นผลให้ต้องมีการทอผ้าตามแบบ ประเพณีนิยมของกลุ่มชนชั้นใช้ แม้จะไม่ใช่ผ้าที่มีซื้อขายกันทั่วไปก็ตาม แต่ผ้าของไทยทรงดำมี คุณค่าในแง่ของการศึกษาที่น่าสนใจ (นิยม ออไอศุรย์, 2539)

เนื่องด้วยอุปนิสัยของชาวไทยทรงดำมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รักสงบ ประหยัด ใช้ชีวิตที่ เรียบง่าย เสื้อผ้าเครื่องมือต่างๆ การจักสานด้วยตนเอง การแต่งกายของชาวโซ่งมีความเป็น เอกลักษณ์และโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เช่นเดียวกับงานหัตถกรรมของชาวไทยโซ่งมีฝีมือในการจัก

สาน ซึ่งการจักสานทำเครื่องใช้ไม้สอยด้วยตัวเองและเครื่องใช้สอยบางชนิดนับเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ เช่น กระเส็บ ซึ่งใช้ความประณีตในการสานด้วยความละเอียดประณีตเพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งงานศิลปหัตถกรรมของชาวไทยทรงดำไม่ว่าจะเป็นการทอ เครื่องใช้ไม้สอยที่ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การสร้างสรรค์งานฝีมือเพื่อให้ทันยุคทันสมัย เช่น นาลาย หน้าหมอนมาตกแต่งเป็นกระเป๋า เสื้อหรือหมวก เป็นต้น นอกจากนี้ชาวไทยทรงดำนับว่ายังเป็นผู้ที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดต่อกัน ซึ่งหากไม่ส่งเสริมหรือไม่ให้การสนับสนุนในการสร้างสรรค์ ความเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำ ประเทศไทยคงต้องสูญเสียงานฝีมือเหล่านี้ไปอย่างน่าเสียดายและคงยังสายเกินไปที่จะอนุรักษ์ไว้ให้ชนรุ่นหลังมีความรู้ความเข้าใจในศิลปหัตถกรรมเพื่อประโยชน์ใช้สอยในวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำ (เกษสิณี โชติกเสถียร, 2548)

ในปัจจุบันนอกจากจะนำผ้ามาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแล้ว ยังมีการนำผ้าชิ้นลายแดงโมและลวดลายที่ทอขึ้น การคิดค้นจากภูมิปัญญาของชาวบ้านที่นำมาเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น หมอนอิง กระเป๋า ยาม แต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายและเป็นที่รู้จักมากนักอาจเป็นเพราะรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ยังมีรูปแบบให้ผู้พบเห็นได้เลือกไม่มากนักหรือปัญหาทางด้านการตลาดที่ยังขาดการพัฒนาและยังขาดการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่ทำก็เป็นเพียงกลุ่มแม่บ้านที่มีสมาชิกในกลุ่มเพียงไม่กี่คน ซึ่งเป็นผลที่ทำให้ไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนที่อาจจะมีความสนใจในตัวของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำได้รู้จักเท่าที่ควร หากได้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของตลาด โดยการนำเอาผ้าชิ้นลายแดงโมและลวดลายต่าง ๆ นำมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ ซึ่งผลการวิจัยนอกจากได้ผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ผ้าชิ้นลายแดงโม ซึ่งเป็นผ้าพื้นเมืองของชาวไทยทรงดำให้คงมีการทอขึ้นเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ให้มีรูปแบบหลากหลายขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาความต้องการของรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
2. พัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์จากผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค
3. ศึกษาความพึงพอใจของรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยในครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. เป็นแนวทางให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องของคนในชุมชน นำไปปรับปรุงผลิตภัณฑ์จากผ้าชิ้นลายแดงโม ของชาวไทยทรงดำ เพื่อให้มีรูปแบบและคุณภาพที่ดีขึ้น
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าชิ้นลายแดงโมให้ตรงความต้องการของผู้บริโภค
3. เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการเผยแพร่และให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจ และเป็นแนวทางในการผลิตผลิตภัณฑ์สำหรับการจำหน่ายต่อไป
4. เป็นแนวทางในการอนุรักษ์การทอผ้าของชาวไทยทรงดำ ให้มีการสืบทอดสู่รุ่นต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยมีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเฉพาะผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาชัยย้อย จังหวัดเพชรบุรี เท่านั้น
2. ศึกษาเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาชัยย้อย จังหวัดเพชรบุรีเท่านั้น

นิยามศัพท์

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ศัพท์บางคำที่มีความหมายและขอบเขตจำกัด ดังนี้

ไทยทรงดำ หมายถึง ชนชาติไทกลุ่มหนึ่ง ที่มีวัฒนธรรมโดดเด่น มีเอกลักษณ์ของตนเอง อย่างเห็นได้ชัด รวมทั้งวัฒนธรรมในเรื่องผ้า ที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

ผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ หมายถึง ผ้าถุงที่มีลักษณะคล้ายผ้าถุง มีลายเป็นลายล่องลงในแนวนอง มีเส้นสีขาวหรือน้ำเงิน มี 2 ลักษณะคือ ลายเส้นคู่กับลายเส้นเดี่ยว ลายในพื้นผ้าหากเริ่มต้นที่เส้นคู่สองเส้นซึ่งเป็นเส้นหนา เส้นต่อไปจะเป็นเส้นเดี่ยวซึ่งเป็นเส้นบาง และเส้นต่อไปจะเป็นเส้นเดี่ยวซึ่งเป็นเส้นหนา สลับกันไปเรื่อยๆจนรอบทั้งผืน คนในตำบลหนองปรัง อำเภอเขาชัยย้อย จังหวัดเพชรบุรี เรียกว่า “ ชิ่นลายแดงโม ” (วิลาวัลย์ ปานทอง และคณะ, 2551)

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ หมายถึง ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอ ได้แก่ ผ้ามา่น ผ้าปูโต๊ะ หมอนอิง ประเภทของใช้ ได้แก่ กล่องกระดาษทิชชู และ ประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย ได้แก่ ของใส่โทรศัพท์มือถือ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้น
เมืองไทยทรงดำในด้านคุณภาพของสินค้า ประโยชน์การใช้สอย รูปแบบผลิตภัณฑ์ สี สัน ลวดลาย
และวัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ภูมิปัญญา คือ ความรู้พื้นบ้าน ซึ่งผู้รู้ในท้องถิ่นได้คิดค้นขึ้นมา ให้ชนรุ่นหลังได้รู้และนำไปปฏิบัติ เพื่อเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบกิจกรรมในวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เป็นที่ยอมรับ และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่เหมาะสมของตนในทุกยุคทุกสมัย ปัจจุบันเป็นยุคของความเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลให้ วิธีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงตามไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีการสร้างงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ต้องปรับเปลี่ยนให้เป็นไปตามยุคสมัยของสังคมเพื่อความอยู่รอดของงานหัตถกรรม เป็นการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ และเป็นการช่วยสืบทอดเอกลักษณ์และวัฒนธรรมต่อไป

ไทยทรงดำ

ประชากรส่วนหนึ่งในภาคกลางของประเทศไทย (สยาม) ประกอบด้วยกลุ่มชนที่อพยพมาจากที่ต่างๆ กันตั้งแต่สมัยโบราณ กลุ่มคนเหล่านี้ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นเวลานานร่วมกับคนไทยในภาคกลาง กลุ่มชนเหล่านี้ได้มีการสร้างสรรค์แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ทำให้แบบแผนการดำเนินชีวิตมีความคล้ายคลึงกับคนภาคกลางเป็นส่วนใหญ่ บางกลุ่มก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมของตนเองไว้ได้ ทำให้เราพอที่จะแยกออกได้ว่ามีพื้นฐานทางวัฒนธรรมแตกต่างไปจากกลุ่มอื่น

ลาวโซ่งเป็นกลุ่มหนึ่งที่ยังคงรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนไว้ หมู่บ้านลาวโซ่งที่กระจัดกระจายอยู่ในเขตจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี แม้ว่าในปัจจุบันคนรุ่นใหม่ของลาวโซ่งรับเอาความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ตามแบบแผนของสังคมสมัยใหม่ แต่คนรุ่นเก่ายังคงรักษาพิธีกรรมและแบบแผนของการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมเอาไว้ ชีวิตความเป็นอยู่ของลาวโซ่งปัจจุบันจึงอยู่ในยุคของความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ประดังเข้ามาจากสังคมใหญ่ภายนอก และสถานะที่กลุ่มจะต้องปรับตัวให้เข้ากับความจริงทางเศรษฐกิจและวิทยาการสมัยใหม่ (สุมิตร ปิติพัฒน์, บัณฑาร อ่อนคำ, และ พูนสุข ธรรมากิมข, ม.ป.ป.)

ประวัติและความเป็นมาของชาวไทยทรงดำ

ไทยดำ ไทยทรงดำ หรือลาวโซ่ง เป็นชนชาติไตสาขาหนึ่ง ถิ่นฐานเดิมอยู่ในดินแดนที่เป็นเวียดนามเหนือปัจจุบัน ซึ่งนักค้นคว้าประวัติศาสตร์ไทยมักรู้จักดินแดนนี้ในชื่อ สิบสองเจ้าไท อันประกอบด้วยเมืองสำคัญของชาวไทยดำมาตั้งแต่โบราณ เช่น เมืองแฉ่ง หรือเดียนเบียนฟู เป็นต้น (มนู อุดมเวช, 2537) นอกจากนี้ ธิดา ชมพูนิช (2539) ได้ทำการศึกษาที่มาและชื่อของชาวไทยดำ พบว่า ที่เรียกว่า ลาวโซ่ง หรือลาวซ่ง นั้นได้แก่คำที่ใช้เรียกผู้ไทยดำ ที่อพยพมาอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี (ที่อยู่ก่อนที่เรียกว่า ไทยดำ) ที่เรียกว่าลาว คงเป็นเพราะเรียกให้ผสมกลมกลืนเข้ากับคนท้องถิ่นที่มีอยู่ก่อนแล้ว ฉะนั้นจึงเรียกผู้ไทยดำที่เข้ามาอยู่ใหม่นี้ว่า ลาวดำ หรือ ลาวซ่งดำ แทนที่จะเรียกว่า ไทยดำ หรือไทยทรงดำ ตามที่เคยเรียกชื่อกันมา ที่เรียกว่า “ลาวซ่งดำ” นั้นคงเพราะไทยดำเหล่านี้ นิยมแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีดำ แต่ความจริงแล้ว ผู้ไทยดำเหล่านี้มีผิวขาวคล้ายคนจีน คำว่า ซ่ง หรือ ส้วง นี้แปลว่า กางเกง จึงเรียกคนเหล่านี้ตามเครื่องนุ่งห่มที่ใช้มีสีดำว่า ลาวซ่งดำ ต่อมาคำว่าดำ หายไป จึงเหลือแต่คำว่า โซ่ง จึงเรียกว่า ลาวโซ่ง หรือ ไทยโซ่ง ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2540) ที่ได้กล่าวไว้ว่า คนไทยเชื้อสายลาวกลุ่มหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณจังหวัดเพชรบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี เป็นคนไทยเชื้อสายลาวที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมโดดเด่นน่าสนใจ มากกลุ่มหนึ่งคือ “ไทโซ่ง” หรือที่เรียกกันไปต่าง ๆ นานาหลายชื่อ ได้แก่ โซ่ง ซ่ง ไต ไทยดำ และไทยทรงดำ จะเห็นได้ว่าชื่อที่เรียกคนกลุ่มนี้ เป็นการเรียกตามลักษณะการแต่งกายทั้งสิ้น เช่นคำว่า โซ่ง ซ่ง ซ่วง และซง สันนิษฐานว่า อาจจะเป็นคำพ้องที่เรียกกางเกงผู้ชายที่เรียกว่า “ซ่วงก้อม” (กางเกงสีดำคล้ายกางเกงจีน) คนที่อาศัยอยู่ก่อนจึงเรียกคนกลุ่มนี้ว่า พวกซ่วง หรือโซ่ง หรือเรียกตามลักษณะการแต่งกายของคนกลุ่มนี้ที่แต่งชุดดำเป็นหลักทั้งชายและหญิง ว่า ไทโซ่งดำ ไทยทรงดำ หรือไทยดำ

ลาวโซ่งเป็นกลุ่มไทยโบราณกลุ่มหนึ่ง มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในบริเวณแคว้นสิบสองจุไทย ซึ่งมีอาณาเขตอยู่ในแถบแม่น้ำดำและแม่น้ำแดง ปัจจุบันอยู่ในเขตเวียดนามเหนือตอนเชื่อมต่อกับลาวและจีนตอนใต้ (สุมิตร ปิติพัฒน์ และคณะ, ม.ป.ป.) ซึ่งแคว้นสิบสองจุไทยเป็นดินแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศเวียดนาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ซึ่งจัดอยู่ในเขตอากาศร้อนเพราะตั้งอยู่ใกล้บริเวณเส้นศูนย์สูตร ภูมิอากาศจึงเป็นแบบชุ่มชื้นจนถึงแห้งแล้งซึ่งจะเป็นไปตามฤดูกาล พื้นที่ทั้งที่ราบหุบเขาอันกว้างใหญ่ ไปจนถึงบริเวณป่าทึบในแถบเทือกเขาสูงที่เต็มไปด้วยสัตว์ป่าและพืชพันธุ์ต่างๆ ดินแดนแถบนี้มีร่องรอยว่ามีกลุ่มชนเข้ามาอาศัยอยู่เป็นเวลานานนับหลายพันปีมาแล้ว (ภทริยา ยิมเรวัต, 2544)

ลาวโซ่งเป็นชนชาติไทยสาขาไทดำ เดิมถิ่นฐานอยู่ที่แคว้นสิบสองจุไทยในประเทศลาว ขณะนั้นเมืองลาวแบ่งออกเป็นอาณาจักรหลวงพระบาง อาณาจักรเวียงจันทน์ และจำปาศักดิ์ แต่ละอาณาจักรมีเจ้าเมืองปกครองอย่างเป็นอิสระ ไม่ขึ้นต่อกันมีอาณาเขตแผ่ขยายออกไปครอบคลุมเมืองเล็ก เมืองน้อย สภาพของเมืองลาวหาความสงบไม่ได้ มักแก่งแย่งช่วงชิงอำนาจกันและกัน จึงมักถูกแทรกแซงจากอาณาจักรใกล้เคียงเช่นพม่าและไทยอยู่เป็นประจำ โดยมุ่งหวังครอบครองหัวเมืองลาว (กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ, 2534)

สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีราว พ.ศ. 2322 โปรดเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ครั้นดำรงยศเป็นสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก และเจ้าพระยาสุรสีห์ ยกทัพไปตีเมืองลาวตีได้เมืองทัน เมืองม่วย ซึ่งเป็นเมืองของไทยดำ หรือลาวโซ่ง ได้ให้ไทดำไปอยู่ที่เมืองเพชรบุรีเป็นแห่งแรก ในปี พ.ศ. 2335 สมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เจ้าเมืองเวียงจันทน์ได้ยกทัพไปตีเมืองพวนและเมืองแกลงได้กวาดต้อนครอบครัวลาวโซ่งลงมาที่กรุงเทพฯ และได้โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่หนองปรัง เพชรบุรี (ธิดา ชมพูนิช, 2539)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ประมาณ พ.ศ. 2379 เจ้าเมืองหลวงพระบางถึงแก่พิราลัย เมืองต่างๆ แข็งเมือง เจ้าอุปราชแห่งหลวงพระบางจึงไปปราบและกวาดต้อนไทโซ่งเข้ามาถวายที่กรุงเทพฯ อีก พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ไทโซ่งเหล่านี้ไปรวมตัวอยู่กันที่เพชรบุรี ต่อมาในปี พ.ศ. 2381 สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้ยกทัพไปตีลาวเนื่องจากเจ้าลาวเกิดวิวาทกัน เมื่อตีได้แล้วก็อพยพไทโซ่งมาไว้ที่เพชรบุรี และในปี พ.ศ. 2428 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดฯ ให้พระยาสุรศักดิ์มนตรียกทัพไปปราบกบฏฮ่อในเขตสิบสองจุไทย เมื่อปราบฮ่อได้แล้วก็ยกทัพกลับในปี พ.ศ. 2430 พร้อมกับอพยพครอบครัวไทโซ่งมาไว้ที่เพชรบุรีด้วย ซึ่งเป็นไทโซ่งรุ่นสุดท้ายที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2540)

ไทยทรงดำได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกในสมัยกรุงธนบุรี พระเจ้าตากสินโปรดฯ ให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี ที่บ้านท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม เพราะภูมิประเทศแถบนี้เป็นที่ลุ่มใกล้ทะเล มีสภาพที่ไม่เหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิตของชาวไทยทรงดำ จึงพากันอพยพขึ้นมาอยู่ที่สะพานอีहन อำเภอเมือง และบริเวณใกล้เคียง ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดฯ ให้ชาวไทยทรงดำที่อพยพมาใหม่ซึ่งมีจำนวนมากให้อยู่บริเวณหนองปรัง หรือหนองเลาเดิม อำเภอย้อย ด้วยทรงพิจารณาสภาพภูมิประเทศแถบนี้คล้ายคลึงกับบ้านเมืองเดิมของ

ไทยทรงดำ คือ เป็นที่ราบลุ่มที่สูงมีห้วยน้ำธาร และป่าเขาหลายแห่ง เป็นสภาพเหมาะต่อการดำรงชีวิตของลาวโซ่งได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถปรับตัวเข้ากับที่อยู่ใหม่ได้ไม่ยากนัก เนื่องจากชาวไทยทรงดำมิใช่เจ้าของที่ดินเดิมการจับจองที่สำหรับอยู่อาศัย และทำมาหากินค่อนข้างจำกัด จำเป็นต้องโยกย้ายอยู่เรื่อยๆ เพราะมีประชากรเพิ่มขึ้นที่ดินทำกินจึงไม่เพียงพอ พบว่าในระยะ 100 ปีที่ผ่านมา ชาวลาวโซ่งเริ่มพากันอพยพออกจากพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีไปตั้งหลักแหล่งในจังหวัดใกล้เคียงและขยายพื้นที่ออกไป (กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ, 2534)

ไทยทรงดำที่อพยพจากจังหวัดเพชรบุรีไปจังหวัดราชบุรีนั้นได้ตั้งถิ่นฐานอยู่หลายอำเภอ คือในอำเภอบึงที่หมู่บ้านตลาดควาย อำเภอดำเนินสะดวก ที่ดอนคลัง บัวงาม และโคกดับเบ็ด อำเภอปากท่อ ที่เขาภูเขาทอง และอำเภอบ้านแพ้วที่ดอนคา ส่วนไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐมนั้นได้ตั้งถิ่นฐานอยู่หลายอำเภอ คือชาวบ้านในอำเภอบางเลน ตำบลไผ่หูช้าง ตำบลบางปลา ตำบลบางเลน ตำบลดอนมะนาว ตำบลสะพาน อำเภอกำแพงแสน ตำบลหัวถนน อำเภอดอนตูม ตำบลตากแดด อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม สำหรับไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรีนั้นตั้งถิ่นฐานอยู่ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มากที่สุด ส่วนอำเภออื่นๆมีชาวไทดำอยู่ในบางตำบล และนอกจากนี้ยังพบไทยทรงดำอยู่อาศัยกระจัดกระจายอยู่หลายในประเทศไทย เช่น สุพรรณบุรี นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก สุโขทัย พิจิตร เป็นต้น (เกษสินี โชติกเสถียร, 2548)

สังคม ประเพณีและความเชื่อของชาวไทยทรงดำ

ชาวไทยทรงดำมีสังคม ประเพณี และความเชื่อที่มีลักษณะเฉพาะดังนี้

สังคมของชาวไทยทรงดำ

สังคมทุกสังคมจะมีระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นแบบแผนหรือจารีตที่คนในสังคมนั้นยอมรับและยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา สังคมของคนไทดำก็เช่นกัน บรรพบุรุษของคนไทได้ถ่ายทอดความเชื่อของคนในสังคมต่อเนื่องกันมาสู่รุ่นลูกหลาน เพื่อให้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติสืบต่อไป (ภัทริยา ยิมเรวัต, 2544)

มยุรี วัดแก้ว (2521) ได้ศึกษาเรื่องโครงสร้างสังคมลาวโซ่งในจังหวัดเพชรบุรีโดยได้ศึกษาจากพิธีเสนเอือน พิธีแต่งงาน และพิธีศพ สรุปได้ว่า การจัดระเบียบในสังคมไทยทรงดำใช้ระบบ

เครือข่ายและมีการแบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นผู้ทำกับชนชั้นผู้น้อย ลักษณะเป็นแบบชุมชนเปิด หนุ่มสาวต่างชนชั้นแต่งงานกันได้ เกี่ยวกับเรื่องชุมชนนี้ได้ขึ้นอยู่กับดินแดน แต่ขึ้นอยู่กับระบบ เครือญาติ ในส่วนที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่มชน ซึ่งทำให้โครงสร้างของชุมชนมี ลักษณะเป็นแบบเครือญาติ และยังคงรักษาขนบประเพณีของกลุ่มชนไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ดัง ข้อความต่อไปนี้

“ชุมชนลาวโซ่งขึ้นอยู่กับระบบเครือญาติอันประกอบด้วยญาติทางสายโลหิต เนื่องจากมี บรรพบุรุษร่วมกัน เกี่ยวข้องเป็นสกุลเดียวกัน ดังนั้นชุมชนลาวโซ่งจึงประกอบด้วยครอบครัว หลายๆ ครอบครัวที่เป็นญาติกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าบรรดาลาวโซ่งเหล่านี้ ได้อพยพมาจากนคร เวียงจันทน์ และเมืองต่างๆ ในอาณาจักรล้านช้างหลายเมือง ได้เข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ในประเทศไทย ในแถบภาคกลาง บางกลุ่มยังอพยพต่อไปทางภาคเหนืออีกด้วย ถึงแม้จะละทิ้งถิ่นฐานเดิมของตนก็ ตาม แต่ลาวโซ่งก็ยังคงรักษาประเพณีและพิธีกรรมดั้งเดิมของตนเองไว้”

เรไร สืบสุข (2523) ได้กล่าวถึงการจัดระเบียบสังคมของชาวไทยทรงดำไว้ว่า ลักษณะทาง สังคมของชาวไทยทรงดำเป็นเพียงระดับเผ่าและสังคมของหมู่บ้านเท่านั้น ชาวไทยทรงดำเป็นกลุ่มชนที่ มีความรักพวกพ้อง มีน้ำใจ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และถือว่าสมาชิกทุกคนในสังคมเป็นเสมือน เครือญาติกัน โดยยึดหลักการนับถือสืบบรรพบุรุษร่วมกันเป็นแกนสำคัญ สถานภาพทางสังคมของ ฝ่ายชายใหญ่กว่าฝ่ายหญิง โดยสืบเชื้อสายหรือสืบผีฝ่ายพ่อ และการจัดระเบียบสังคม สะท้อนให้ เห็นถึงการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตยมีระเบียบ การทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดความสามัคคีและ เป็นการวิเคราะหุอุปนิสัยของคนที่ร่วมกลุ่มด้วย และได้แสดงถึงสถานภาพของชายซึ่งใหญ่กว่าหญิง เรื่องทรัพย์สินมรดก แต่สตรีก็มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของครอบครัวเหมือนกัน และลักษณะความเชื่อต่างๆมีส่วนในการจัดระเบียบสังคมอีกด้วย

อาจจะสรุปได้ว่า ชาวไทยทรงดำนั้นสังคมที่เป็นแบบญาติพี่น้อง โดยที่จะให้ความเคารพ และให้ความนับถือผู้ที่อาวุโสกว่า ในสังคมที่อยู่นั้นมีความเป็นประชาธิปไตย ไม่เอาเปรียบซึ่งกัน และกันและในระดับครอบครัวเมื่อแต่งงานออกครัวกันแล้วนั้นฝ่ายหญิงและจะนับถือผีของทางฝ่าย ชาย และทางสังคมนั้นฝ่ายชายจะมีอำนาจหรือสิทธิที่เหนือกว่าฝ่ายหญิง

ประเพณีของชาวไทยทรงดำ

ประเพณีเป็นการทำกิจกรรมทางสังคมที่ผู้คนส่วนใหญ่ถือปฏิบัติสืบกันต่อมา ประเพณีเป็นบรรทัดฐานเกี่ยวกับการดำรงชีวิต ตามความคิดความเชื่อปฏิบัติเพื่อความเจริญแห่งตนและสังคม ประเพณีเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม เมื่อเกิดปัญหาขึ้นมา มนุษย์ก็พยายามหาวิธีการแก้ปัญหา แนวปฏิบัติการแก้ปัญหาทางธรรมชาติของคนในสมัยก่อนๆ มักอาศัยความเชื่อ (บรรเทิง พาพิจิตร, 2549) ประเพณีต่างๆ ของชาวไทยโซ่ง เช่น ประเพณีเอ็ดแสว หรือประเพณีงานศพ ประเพณีเสนเรือน ประเพณีการกินคอง หรือประเพณีการแต่งงาน แม้ว่าประเพณีเหล่านี้จะยังมีอยู่ก็ตาม แต่รูปแบบของพิธีกรรมได้เปลี่ยนไปตามกาลเวลา และหากไม่มีการสร้างความเข้าใจหรือส่งเสริมให้เยาวชนรู้ถึงความสำคัญของประเพณีและพิธีกรรมเหล่านี้แล้ว ก็ไม่แน่ใจว่าสิ่งเหล่านี้จะดำรงสืบไปได้อีกนานเท่าไร (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2540)

ประเพณีเอ็ดแสว หรือประเพณีงานศพ ชาวไทยดำ ถือว่าการตายเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เมื่อมีการตาย ญาติพี่น้องจะมาร่วมกัน เพื่อเป็นการไว้อาลัยและช่วยกันจัดการเกี่ยวกับประเพณีศพนั้นเรียกว่า “กำบ้าน กำเมือง” และถือว่าเป็นความเศร้าโศกจนกว่าจะนำศพไปเผาแล้วจึงจะมีการทำงานตามปกติได้

ชาวไทยทรงดำ มีความเชื่อถือบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด มีความเชื่อว่าคนตายเป็นผีแล้วสามารถให้คุณให้โทษแก่สามี ภรรยา หรือบุตร ธิดา ญาติพี่น้องได้ พ่อแม่ที่ตายไปแล้วต้องเป็นผีประจำบ้านที่เรียกว่า “ปีบผีเรือน” แต่ครั้งที่มีการเซ่นไหว้เพื่อเลี้ยงผีเรือน ต้องอ่านปีบผีเรือนเรียกให้มารับเครื่องเซ่นไหว้นั้นที่ละชื่อ ผีที่เชิญเป็นผีที่ตายดี คือ เจ็บป่วย เป็นไข้ ตาย แก่หมดอายุ และตายในบ้าน ส่วนผีที่ตายนอกบ้านหรือตายเพราะอุบัติเหตุต่างๆ เรียกว่าผีตายโหง จะไม่มีรายชื่อในปีบผีเรือน โดยที่ลูกๆ ที่จะไหว้ทุกข์ จะต้องใส่เสื้อดำ โปกหัวด้วยผ้าดำยดืบ เสื้อดำคือ เสื้อที่ฉีกจากผ้าดำยดืบมาใส่ จะคล้ายกับคนจีนที่ทำพิธีกึ่งเด็ก ส่วนพวกเขย สะใภ้จะต้องใส่เสื้อสี พร้อมทั้งพวกที่ถือผีเดียวกันด้วย (ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, ม.ป.ป.)

ประเพณีเสนเรือน หรือประเพณีเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษหรือผีเรือน คำว่า “เสน” เป็นภาษาชาวไทยทรงดำ หมายถึง การเซ่นไหว้หรือการสังเวยบรรพบุรุษ พิธีกรรมเสนเรือน หมายถึง การเซ่นไหว้ผีเรือน หรือหมายถึงวิธีการทำบุญให้ทาน ตามความเชื่อของชาวไทยทรงดำ (พิรมลย์ บุญธรรม, 2544) เป็นคติปฏิบัติต่อบรรพบุรุษที่ตนนับถือ จะนิยมนำอาหารไปเซ่นไหว้ในสองลักษณะคือ ทำตามตระกูลหรือสิ่ง ได้แก่ ตระกูลผู้ตัว ได้แก่ ตระกูลที่สืบเชื้อสายมาจากตระกูลชั้นเจ้าเมือง คือ สิงล่อ และตระกูลผู้น้อย ได้แก่ ตระกูลที่สืบเชื้อสายสามัญชน คือ สิงเลื่อง สิงล่อ สิงวี สิงล่อ สิงกวาง สิงแสง สิงแหลว สิงตอง เป็นต้น (วิลาวัลย์ ปานทอง และคณะ, 2551)

ประเพณีการกินดอง หรือประเพณีการแต่งงาน การแต่งงาน เรียกตามภาษาผู้ไทย ไช่งว่า “งานกินดอง” หรือ “งานกินหลอง” ซึ่งมีความหมายว่า “งานเลี้ยงเพื่อเกี่ยวดองความเป็นญาติกัน” ชายหนุ่มหญิงสาวชาวไทยทรงดำ เมื่อมีความรักใคร่ชอบพอดังนั้นจะแต่งงานกันนั้นแล้ว ฝ่ายชายจะส่งผู้ใหญ่ (เรียกว่าเจ้าแก้ว) ไปสู่ขอกับพ่อแม่ฝ่ายหญิงสาวเรียกว่า “ไปโลม” หรือ “ไปโอโลม”

คือการเจรจาสู่ขอต่อพ่อแม่ฝ่ายหญิง โดยจะต้องเตรียม ห่อหมาก พลุ บุหรี่ 4 ชุด เหล้า 1 เท (32 ขวด) ขนม (8 ถาด) หมู ไก่ พร้อมทั้งหญิงสาว 2 คน มักหาหญิงสาวที่มาจากครอบครัวที่ดี คือมีพร้อมทั้งบิดามารดา และมีประวัติการแต่งงาน มิใช่หนีตามกัน สำหรับเป็นผู้ถือหมากพลุอันเป็นมงคลทั้งเจ้าแก้วและหญิงสาว 2 คน ต้องสวมเสื้อสีให้ถูกต้อง การตกลงแต่งงานกันโดยไม่ต้องมีการหมั้นก็ได้ (ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, ม.ป.ป.)

ความเชื่อของชาวไทยทรงดำ

ไทดำเป็นพวกที่นับถือผี (Animism) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผีบรรพบุรุษและเชื่อในเรื่องที่อยู่ นอกเหนือธรรมชาติ ฉะนั้นพฤติกรรมหรือพิธีกรรมต่างๆ ที่กระทำขึ้นจึงเป็นผลสืบเนื่องมาจาก ศาสนาและความเชื่อทั้งสิ้น (สุปาณี โคตรจรัส และคณะ, 2521) ในปัจจุบันไทยทรงดำหรือลาวโซ่ง นับถือศาสนาพุทธ แต่ลาวโซ่งก็ยังคงความเชื่อแบบดั้งเดิมไว้ซึ่งก็คือการนับถือผี สิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ และเรื่องขวัญ โดยยังคงยึดถือความเชื่อดั้งเดิมและปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนาควบคู่กันไป (วิลาวัลย์ ปานทอง และคณะ, 2551)

ไทยโซ่งมีความเชื่อในเรื่อง “ผี” และ “ขวัญ” เป็นอย่างมาก ในที่นี้หมายถึง เทพดา โดยเฉพาะมีความเชื่อในเรื่อง “ผีเรือน” เป็นศาสนาประจำตัวเลยทีเดียว และมีเรื่อง “ขวัญ” ว่า

เป็นสิ่งติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด และเชื่อว่าคนเราจะได้ดีมีสุขมีทุกข์มีโศกเคราะห์ร้าย หรือเจ็บไข้ได้ป่วย ก็เพราะ “ขวัญ” ที่อยู่ในตัวของตนเองนี้เป็นสาเหตุเมื่อขวัญออกจากตัวไป หรือมัวไปหลงทางอยู่ที่ใด ก็อาจจะทำให้เกิดเจ็บป่วยไข้หรือเคราะห์ร้ายได้ ไทดำจึงทำพิธีเรียกขวัญแบบต่างๆ หลายแบบ จะเห็นได้ว่าความเชื่อเรื่องผีและขวัญของผู้ไทดำ ก็ไม่แตกต่างกับประเพณีความเชื่อตามแบบไทยแท้ๆ แต่โบราณกาลแต่อย่างใด

สำหรับไทดำ ฝิ่นับถือว่าสำคัญและอยู่ใกล้ชิดกับตนนั้น ก็ได้แก่ผีบรรพบุรุษ ซึ่งเรียกว่า “ผีเฮือน” คือผีของปู่ ย่า ตา ยาย ที่ถึงแก่กรรมไปแล้ว ได้อัญเชิญมาไว้บนเรือนจัดให้อยู่ ณ ที่ที่ เรียกว่า “กะลือห้อง” ชาวไทดำจะต้องทำพิธีเช่นไหว้ ทุกๆ 10 วัน (ชนผู้น้อย) และทุกๆ 5 วัน (ชนปกครองหรือผู้สาว) เรียกว่า “ปาดตง” ซึ่งชาวไท นับถือผีเรือน เสมือนหนึ่งหลักยึดเหนี่ยวทางใจ จะกระทำการสิ่งใดหรือเมื่อมีใครมาหาสู่เรือน จะต้องบอกกล่าวเล่าสืบ นำสุราไปบอกผีเรือน เรียกว่า “หน่องก่อ” ถ้านำสิ่งไม่ดีขึ้นบ้านเรือนเป็นการฝ่าฝืนประเพณี ก็จะเป็นการ “ผิดผี” ต้องทำการขอขมาต่อผี เรียกว่า “เสื่อผี” (ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, ม.ป.ป.)

นอกจากนี้ไทโซ่งยังมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตอื่นๆ ที่บ่งบอกความเป็นไทโซ่งทั้งที่เป็น วัฒนธรรมทางจิตใจและวัฒนธรรมที่ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรม แต่สิ่งเหล่านี้กำลังจะสูญหายไปทีละ น้อยๆ ตามกระแสวัฒนธรรมภายนอก โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางวัตถุจากภายนอกที่มีกระแสรุนแรง ได้เข้าไปเป็นตัวเร่งและทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยโซ่งได้อย่างรวดเร็ว (วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ, 2540) ที่สำคัญไทยทรงดำเป็นกลุ่มคนไทยที่มีฝีมือในการทำสิ่งของเครื่องใช้เองได้แทบทุกอย่าง แทบจะไม่ต้องซื้อสิ่งที่มีจำหน่ายในท้องตลาดเลย โดยเฉพาะในครั้งสงครามโลกครั้งที่ 2 และใน อดีตซึ่งขาดแคลนเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ อย่างมาก ชาวลาโซ่งต้องช่วยตัวเองโดยจัดทำสิ่งของ เครื่องใช้ขึ้นแทบทุกชนิดจนเป็นแบบเฉพาะที่มีเอกลักษณ์อย่างเห็นได้ชัดกว่าชาวไทยกลุ่มอื่นไม่ว่า จะเป็นเครื่องมือในการทำนา เครื่องใช้ในครัวเรือน เป็นต้น (ธิดา ชมพูนิช, 2539)

ศิลปหัตถกรรมของชาวไทยทรงดำ

ธิดา ชมพูนิช (2539) ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์งานหัตถกรรมไทยโซ่ง ซึ่งพบว่า งาน หัตถกรรมของชาวไทยโซ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นงานจักสาน งานผ้า และงานไม้ งานหัตถกรรมทุกชิ้น ทุกแบบถูกสร้างขึ้น ด้วยความต้องการที่จะสนองประโยชน์ในการใช้สอยในงานนั้นๆ อย่าง สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผ่านการเลือกสรรวัสดุ การกำหนดรูปแบบ การตกแต่งลวดลาย และ

โครงสร้างที่เหมาะสม นอกจากนั้นยังมียอดประกอบอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น คตินิยมของท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ด้วย เหล่านี้เป็นตัวกำหนดที่สำคัญให้หัตถกรรมมีคุณค่าต่างกันไป จึงถึงขั้นที่เป็นงานศิลปหัตถกรรม และงานหัตถกรรมพื้นบ้านได้ด้วย

สิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นงานหัตถกรรมซึ่งชาวไทยโซ่งสร้างขึ้น มีจุดประสงค์ 3 ประการ คือ

1. สร้างขึ้นเพื่อใช้สอยในการประกอบอาชีพการงาน
2. สร้างขึ้นเพื่อใช้สอยในด้านอุปโภคบริโภค
3. สร้างขึ้นเพื่อใช้สอยด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

หัตถกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพการงาน ได้แก่

- กระบุง ใช้สำหรับโกยข้าวเปลือก ใส่ข้าวสาร ขนส่งผักผลไม้
- ส่ว ใช้สำหรับแทงดิน แต่งคันนา ขกร่องสวน ขุดหลุม
- ไถ ใช้สำหรับไถดินในนา เพื่อเตรียมดินปลูกข้าว
- คราด ใช้สำหรับตีดินให้แตก และครูดเอาหญ้าออกจากดิน
- ยุงข้าว ใช้สำหรับเก็บข้าวเปลือกไว้ขายและไว้กิน
- พ้อมข้าว ใช้สำหรับเก็บข้าวเปลือกไว้ทำพันธุ์

หัตถกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สอยในด้านอุปโภคบริโภค ได้แก่

- จอบสาน ใช้สำหรับสวมศีรษะ กันแดด กันฝน
- ตะกร้าใส่หลอดด้าย ใช้สำหรับใส่หลอดด้ายที่จะนำไปทอผ้า หรือใช้เป็น ตะกร้าหมากสำหรับสตรี
- สมุก ใช้สำหรับใส่เสื้อผ้าและผ้าที่ทอแล้ว ไว้ประจำบ้านหรือเวลาเดินทาง
- กะเหล็บ ใช้สำหรับใส่สิ่งของประจำตัวของสตรี เวลาเดินทางไปนอกบ้าน
- ทาวข้าว ใช้สำหรับผึ่งข้าวเหนียวหนึ่งให้ไอน้ำระเหยก่อนที่จะนำไปใส่แอบข้าวหรือกองข้าว

- ตะเจิง ใช้สำหรับร่อนข้าวสาร และรำข้าว ตากปลา ตากผัก

หัตถกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในประเพณี ได้แก่

- ปานเรือน ใช้สำหรับใส่อาหารเช่นผี
- ปานขวัญ ใช้สำหรับใส่เครื่องบูชาขวัญ
- เสื้ออีชาย หญิง ใช้สำหรับชาย,หญิง สวมใส่เวลาพิธีต่างๆเช่น เช่นผีเรือน แต่งงาน เรียกขวัญ และงานศพ
- ใต้ ใช้สำหรับเป็นสัญลักษณ์แทนขวัญของเด็กชาย หญิงแรกเกิด
- ครอบ เป็นบ้านขนาดเล็กสร้างขึ้นเพื่อให้ผีไม่มีญาติอยู่อาศัย
- เรือนแก้ว เป็นปราสาท หรือบ้านหลังเล็กสร้างขึ้นเพื่ออุทิศให้ ผู้สูงอายุที่ตายลงในวันทำพิธีฝังกระดูก

ธิดา ชมพูนิช (2539) ได้ศึกษาชีวิตและความเป็นอยู่ ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยโซ่ง พบว่า ชาวไทยโซ่งนั้นเป็นกลุ่มชนที่มีความสามารถในการทำสิ่งของเครื่องใช้เองเป็นส่วนใหญ่ ไม่ต้องพึ่งพาสินค้าในท้องตลาดโดยไม่จำเป็น ยิ่งความเป็นอยู่ในอดีตด้วยแล้ว ยิ่งเห็นได้ชัดว่าชาวไทยโซ่งไม่ต้องพึ่งพาสังคมภายนอกมากนัก ดังจะเห็นได้จากเสื้อผ้าสีดำอันเป็นเอกลักษณ์สำคัญของเขาและกะเหล็บซึ่งเป็นเครื่องจักสานที่ไม่เหมือนใคร

ผ้าจีนลายแดงโม

ผ้าทอไทยทรงคำเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตยืนยาวจากอดีตสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน สิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตและพัฒนาการที่ยาวนานของผ้าไทยทรงคำเป็นบันทึกที่แสดงให้เห็นพัฒนาการทางสังคม การทอผ้าเป็นหัตถกรรมและศิลปะที่เกิดขึ้นจากกรรมวิธีอย่างง่าย ๆ แต่ได้ผ่านขั้นตอนของการพัฒนามาเป็นเวลานานนับพันๆ ปี ทั้งด้านการเลือกสรรวัสดุที่จะใช้เป็นเส้นใย การพัฒนาเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้เกิดกระบวนการในการสร้างสรรค์ที่ผสมผสานสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ต้องอาศัยการค้นคว้าทดลองสืบทอดกันตลอดชีวิตของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลงานที่มีเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชน (วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ, 2540)

สุริรัตน์ อ่อนวงศ์ (2551) ผ้าจีนลายแดงโมนั้นจะเป็นเครื่องนุ่งห่มของชาวไทยทรงคำทั้งหญิงและชายแล้ว ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้ประกอบในประเพณีและพิธีกรรม ตามความเชื่อที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ตั้งแต่ประเพณีการเกิดจนกระทั่งประเพณีการตาย ถือได้ว่าผ้าจีนลายแดงโมเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของชาวไทยทรงคำที่มีมาตั้งแต่ในอดีตกาล

ประวัติและความเป็นมาของผ้าจีนลายแดงโม

เป็นคำบอกเล่าสืบทอดกันมา การที่ผ้าจีนลายแดงโมใช้ด้ายยืนสีแดงเป็นหลัก เส้นพุ่งเป็นสีดำหรือสีครามเข้มเกือบดำนั้น เรื่องราวก็มีอยู่ว่า เป็นธรรมเนียมมาตั้งแต่โบราณกาล ผู้ชายที่เป็นสามีเป็นผู้นำของครอบครัวมีหน้าที่ออกจากบ้านไปเข้าป่าหักไร่้างถางพง เป็นแหล่งทำมาหากินทำไร่ไถนา หาเผือกหามัน ปล่อยให้ภรรยาอยู่กับเห่าเฝ้าเรือน จนกว่าสามีจะกลับบ้าน

สาวเจ้าจะทอผ้าไป ใจก็ประหวั่นนึกถึงสามีที่เข้าป่าไปหลายวัน อันความรักความคิดถึงย่อมจะมีอยู่ในตัวของทุกคน มันวิ่งเล่นอยู่ทุกลมหายใจ ยิ่งกว่ากระสวยที่พุ่งผ่านเป็นเส้นขัดให้เป็นผืนผ้าในกี่ทอที่กำลังทออยู่ สาวเจ้าจึงใช้ด้ายสีแดงย้อมเส้นยืน ซึ่งเป็นสีที่ใช้แทนหัวใจที่โหยหาอาวรณ์ในคนรักที่จากกัน ส่วนเส้นพุ่งใช้สีครามเข้มเกือบดำแทนตัวเอง ใช้ทอทับเป็นเส้นขัดให้เกิดเป็นเนื้อผ้า โดยช่อนเส้นยืนสีแดงเอาไว้ เมื่อเวลานุ่งผ้าจีนลายแดงโมคอยสามี ต้องแสงแดดความแวววับของเหลือบสีแดงสะท้อนออกมา เหมือนหนึ่งเป็นสื่อสัญญาณแห่งความรักที่มีต่อกัน แม้จะเห็นเพียงรางๆ ก็ตาม ที่เป็นเช่นนี้ก็เพื่อปกปิดความอายที่เป็นคุณสมบัติของหญิงสาวลาวโซ่งโดยแท้

ผ้าจีนลายแดงโม จะต้องนำมาต่อหัวชั้นสีครามเข้มเกือบดำ ส่วนตีนชั้นเย็บต่อให้มีความหนาเพื่อป้องกันไม่ให้ชายผ้าจีนขาดงายเกินไป

โดยหลักการของการทอผ้าทั่วไป เส้นยืนจะมีขนาดเล็กกว่าเส้นพุ่ง การทอผ้าแบบลาวโซ่ง จึงสามารถที่จะซ่อนสีแดงของเส้นยืนเอาไว้ได้อย่างมิดชิด แต่ไม่สามารถจะซ่อนอนุของสีที่เหลือบเอาไว้ เมื่อเวลาต้องแสงแดดจะมีสีของเส้นยืนสะท้อนออกมาให้เห็น (มหาวิทยาลัยศิลปากร, ม.ป.ป.)

ชาวลาวโซ่ง เป็นกลุ่มคนที่มีความขยันสร้างสิ่งของใช้เอง แม้แต่เสื้อผ้าที่สวมใส่จะต้องทอเอง บริเวณใต้ถุนบ้านโซ่งจะเห็นเครื่องทอผ้าตั้งอยู่แทบทุกบ้าน หญิงโซ่งทุกคนฝึกทอผ้ากันในครัวเรือน นิยมทอผ้าเป็นผืนยาวๆ ทอไว้เป็นจำนวนมากๆ เพราะชาวโซ่งเชื่อว่าเมื่อหญิงโซ่งแต่งงาน แยกเรือนไปแล้วจะไม่มีเวลาในการทอผ้าอีก จึงต้องเตรียมตัวไว้ตั้งแต่สาวๆ ก่อนแยกเรือน ผ้าที่ทอ ได้แก่ ผ้าที่ใช้ในพิธีต่างๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีศพ พิธีเสนเรือน พิธีเสนตัว เป็นต้น เมื่อทอผ้าแล้วจะนำไปเก็บไว้ใน “สมุก” (ธิดา ชมพูนิช, 2539)

การทอผ้าจีนลายแดงโม

มนู อุคมเวช และคณะ (2537) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผ้าจีนลายแดงโมของชาวไทยทรงดำ อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรีนั้น จะแบ่งย่อยๆตามลำดับดังนี้

วัตถุดิบและเส้นใย แบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ

1. ฝ้าย เป็นฝ้ายที่ปลูกเองตามสถานที่รอบๆ บ้านตามสวนไร่นา เป็นฝ้ายพันธุ์พื้นเมืองที่ปลูกกันมาแต่ดั้งเดิม เมื่อเก็บมาก็จะนำมาอ้าว เพื่อเอาเมล็ดออก จากนั้นก็จะนำมาปั่นให้เป็นเส้นใย แล้วจึงนำมาย้อมสี หรือนำมาทอเป็นผืนผ้าแล้วจึงนำมาย้อมสีภายหลัง

ฝ้ายพันธุ์ที่ใช้ทอผ้าจะเป็นพันธุ์พื้นเมืองมี 2 ชนิด คือ พันธุ์เมล็ดเล็กเรียกว่า พันธุ์แก่นน้อย และพันธุ์เมล็ดใหญ่ เรียกว่า พันธุ์แก่นใหญ่ ทั้ง 2 ชนิดนี้เป็นพันธุ์ที่นิยมใช้กันทั่วไป ยังมีฝ้ายอีกพันธุ์หนึ่งคือฝ้ายเทศ ซึ่งไม่ต้องนำมาอ้าว สามารถนำมาปั่นเป็นด้ายได้เลย แต่ไม่นิยมใช้เพราะเนื้อ

หยาบ ผ้าที่ออกมาจะมีลักษณะหยาบไม่นุ่มจึงไม่นิยมใช้ แต่ในปัจจุบันไม่นิยมปลูกฝ้ายไว้ใช้เอง แต่ซื้อฝ้ายสำเร็จจากร้านค้าเพราะสะดวกกว่า

การเตรียมเส้นใย

- อีวฝ้าย ใช้เครื่องอีวฝ้ายเพื่อเอาเมล็ดฝ้ายออก แล้วจึงนำไปตีหรือถาบฝ้าย
- ถาบฝ้าย (ตีฝ้าย) เครื่องถาบฝ้ายจะทำฝ้ายฟูหรือฟูขึ้น แล้วจึงนำเข้าเครื่องม้วนฝ้าย
- ม้วนฝ้าย นำฝ้ายที่ตีแล้วไปเข้าเครื่องม้วน ภาษาไทยทรงดำเรียกว่า ล้อ ฝ้าย ก่อนจะนำไปปั่น
- ปั่นฝ้าย การทำฝ้ายให้เป็นเส้นยาวติดต่อกัน หรือเรียกว่า ไนฝ้าย
- เปียฝ้าย นำด้ายที่ทำไว้เป็นเส้นมาทำให้เป็นเข็ม พร้อมทั้งจะนำไปย้อมสีหรือนำไปทอ

2. ไหม เป็นไหมพันธุ์พื้นบ้าน ซึ่งมีมาตั้งแต่ดั้งเดิม ซึ่งเลี้ยงง่าย ทนโรค ให้เส้นใยละเอียด เส้นยาว จึงนิยมใช้พันธุ์นี้ ส่วนไหมญี่ปุ่นหรือไหมที่สำเร็จรูปมาแล้วไม่เป็นที่นิยม อาหารที่เป็นที่นิยมของตัวไหม คือ ใบของต้นหม่อน

วิธีเลี้ยงไหม

ตัวไหมที่เลี้ยงเพื่อเอาเส้นไหมนั้น จะมีอยู่ 4 วัยคือ

วัยแรก เรียก “ นอนก่าย ”

วัยที่ 2 เรียก “ นอนสอง ”

วัยที่ 3 เรียก “ นอนสาม ”

วัยที่ 4 เรียก “ นอนหลวง ”

เมื่อถึงวัยที่ 4 ประมาณ 6 – 7 วันจะสุก ตัวไหมก็จะเข้ารัง ถ้าเป็นรังตัวผู้ รังจะยาว ถ้าเป็นรังตัวเมียรังจะสั้น รังไหมภาษาไทยทรงดำเรียก “ เหลาะหม่อน ” เมื่อตัวไหมเข้ารังหมดแล้วก็ให้นำตัวไหมมาต้มและสาวไหมเพื่อใช้เป็นเส้นใยเก็บไว้ใช้ทอผ้า

อุปกรณ์ในการสาวไหมมีดังนี้

- กระด้งหรือกะโล่ (ภาษาไทยทรงดำ เรียกว่า “ตกม่อน”)
- หม้อต้ม เพื่อสาวไหมออกมา
- จวงสาว ทำด้วยใบไม้ นำมาขดให้โค้ง ใช้ดึงเส้นไหมออกจากหม้อ
- เต้าอั้งโล่ กระด้งรองเส้นไหม

วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตเส้นใยที่สตรีไทยทรงดำนำมาทอเป็นผ้านั้น เป็นสิ่งที่ทำสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ ฝ่ายที่นำมาทอผ้านั้นแม้ในปัจจุบันจะนิยมใช้ฝ้ายจากโรงงานเป็นส่วนใหญ่เพราะให้ความสะดวก และรวดเร็วกว่าการปลูกเอง ส่วนไหมที่นำมาทอผ้านั้นจะเป็นไหมพันธุ์พื้นเมืองที่เลี้ยงกันมาแต่ดั้งเดิมทั้งสิ้น ไม่นิยมเลี้ยงพันธุ์ต่างประเทศ (มนู อุคมเวช และคณะ, 2537)

อุปกรณ์การทอผ้าของชาวไทยทรงดำ

เครื่องมือที่ใช้ทอผ้าพื้นบ้านชาวไทยทรงดำ เรียกว่า “กี่” ซึ่งเป็นกี่ทอมือแบบโบราณ อุปกรณ์ที่นำมาประกอบตั้งกี่ ใช้วัสดุ และอุปกรณ์ ที่หาได้ในท้องถิ่น และสามารถทำขึ้นใช้ได้เองและเป็นสิ่งที่ใช้สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน หลายชั่วอายุคน กี่ในลักษณะนี้เป็นกี่แบบเดียวกับที่ทอผ้าพื้นเมืองของภาคอีสาน ซึ่งมีส่วนประกอบต่างๆ ของกี่ดังนี้ (นิยม ออไอศุรย์, 2539)

1. โครงกี่
2. ฟืม
3. เขานูก (ตะกอล)
4. ไม้ม้วนผ้าและหลักม้วนผ้า
5. ไม้สำหรับนั่งเวลาทอผ้า (ไม้เป็นกี่)
6. ไม้เหยียบสำหรับดึงเส้นด้ายให้ขึ้นลง (คานเหยียบ)
7. ไม้แกนม้วนด้ายขึ้น
8. คานแขวน
9. ผ้าที่ทอแล้วม้วนไว้ที่ไม้
10. ด้ายขึ้น
11. กระสวย
12. หลอดด้ายพุ่ง

13. ฟังและอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ประกอบในการทอการเก็บดอก

ที่เป็นโครงสร้างขนาดใหญ่ของเครื่องมือที่ใช้ทอ

ฟืม คือ ส่วนที่ใช้กระทบให้ด้ายที่ทอเข้ากันแน่นมีลักษณะเป็นแผ่น ซึ่งรวมเอาไม้เล็กๆ ถัดๆ เข้ากันไว้เป็นช่องๆ ระหว่างช่องเหล่านี้ได้ใช้สำหรับสอดด้ายยืนทั้งหมด

เขาหูกหรือตะกอล ใช้สำหรับเก็บลวดลาย ถ้าเป็นผ้าที่ลวดลายซับซ้อนจะใช้เขาหรือตะกอลหลายอัน แต่ถ้าเป็นผ้าที่ไม่มีลวดลายใช้เขาเพียง 2 เขา (ตะกอล)

ไม้แกนม้วนผ้า คือ ไม้ที่ใช้ม้วนผ้าที่ทอแล้วไว้อีกส่วนหนึ่งเป็นไม้ขนาดความกว้างเท่ากับกี่ หรือเท่ากับความกว้างของผ้า

ไม้นั่งสำหรับทอผ้า ใช้สำหรับผู้ทอนั่งทอผ้าเวลาทำการทอผ้า

ผัง ใช้สำหรับค่าความกว้างของผ้าให้หน้าพอดีกับฟืมจะได้สะดวกในการทอ

กระสวย คือ ไม้ที่เป็นรูเรียงตรงปลายทั้งสองข้างใหญ่ตรงกลาง มีร่องสำหรับใส่หลอดด้าย อยู่ตรงกลาง ใช้สำหรับพุ่งลวดไปในช่วงระหว่างช่องการทอผ้า

หลอดพุ่งด้าย คือ หลอดไม้ไผ่ที่บรรจุด้ายจนเต็มใส่อยู่ภายในกระสวยใช้สำหรับเป็นด้ายพุ่ง

การเตรียมเส้นฝ้ายก่อนนำไปทอผ้า

ในการเตรียมเส้นฝ้ายก่อนนำไปทอผ้านั้น อาจแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การเตรียมเส้นยืน และการเตรียมเส้นพุ่ง (นิยม ออไอสุรย์, 2539)

การเตรียมเส้นยืน หลังจากการปั่นใส่หลอดด้ายเรียบร้อยแล้ว ก็จะนำด้ายเหล่านั้นไปใส่เครื่องเดินด้าย (ฝ้าย) ซึ่งมีรวมสำหรับบรรจุหลอดเส้นด้าย (ฝ้าย) ลงแคร่สำหรับเดินด้ายต่อไป ราวนี้มีขนาดใหญ่พอสำหรับบรรจุหลอดด้ายได้ประมาณ 200 หลอด และแคร่สามารถบรรจุเส้นยืนได้ราวๆ 200 หลา เมื่อเดินเส้นด้ายเสร็จแล้วก็จะปลดเอาด้ายออกมาจากแคร่และขมวดให้เป็นลูกโซ่ เพื่อป้องกันมิให้เส้นด้ายยุ่งนำมาเก็บลงหีบสำหรับหีดต่อไป

การหีดด้าย คือ การแผ่เส้นจากลักษณะที่เป็นกำอยู่ให้กระจายออกเป็นแผ่นเรียบเสมอกัน แล้วม้วนเก็บเข้าแกนของกงพันสำหรับตั้งบนที่ต่อไป จากนั้นจะต้องเอาปลายด้ายด้านหนึ่งของกำเส้นยืนเข้าไปในไม้จักรร้อยเส้นด้ายยืนเข้ากับฟันหวิด ซึ่งฟันหวิดและส่วนกว้างเท่ากับความต้องการ

แล้วผูกเข้ากับแกนของกงพันม้วนด้าย ในการหวีด้ายจำเป็นที่จะต้องให้ผู้ปฏิบัติ 2 คน คนหนึ่งม้วนกงพัน อีกคนหนึ่งใช้ฟันหวี หวีด้ายให้เรียบสม่ำเสมอ และนำไปจึงบนก็สำหรับเก็บตะกอลงไป

ตะกอลที่ใช้ในการทอผ้าฝ้ายนี้เป็นแบบตะกอลด้าย เส้นยืนแต่ละเส้นจะถูกคล้องไว้ด้วยห่วงเส้นด้าย 2 อัน อันบนใช้สำหรับดึงด้ายเส้นยืนลง อันล่างใช้ดึงด้ายเส้นยืนขึ้น

เครื่องมือที่ใช้สำหรับทอผ้าแบบพื้นเมืองที่เรียกว่า “กี่” นั้น จะเห็นได้ว่าทำขึ้นมาจากวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นและเป็นเครื่องมือแบบง่ายๆ ซึ่งจัดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาผลิตเป็นสินค้าเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และพิธีกรรมต่างๆ ได้ตามความเหมาะสม

เทคนิคการทอผ้าจีนลายแดงโมของชาวไทยทรงดำ

ผ้าจีน 1 ผืน ประกอบด้วยผ้าต่อกัน 3 ท่อน แต่ละท่อนเป็นผ้าที่ทอขึ้นเฉพาะ แล้วนำมาเย็บติดกันด้วยมือ ตะเข็บที่เย็บกลมแบบพันเส้นด้าย ผีมือเย็บที่ตีนตะเข็บจะเล็ก กลม ดูเรียบร้อย โดยเฉพาะการต่อตีนขึ้น ผ้าจีนมีความเด่นอยู่ที่ลายทางสีฟ้าอ่อนเกือบขาวที่เรียงอยู่รอบตัวจีนบนผืนผ้าสีดำ ลายเหล่านี้นั้นเป็นลายทางตรงๆ สีฟ้า แต่มีความหนาของทางต่างๆ กัน ลายชุดหนึ่งประกอบด้วยทางขนาดเล็กใหญ่สลับกันไปจำนวน 6 ทาง แต่ละทางประกอบด้วยเส้นด้ายสีฟ้าหรือขาวจำนวนไม่เท่ากันคือ ทางขนาดเล็กสุดจะใช้ด้ายสีฟ้าหรือขาว 2 เส้น ทางที่มีความหนารองลงมาใช้ด้ายสีฟ้าเรียงกัน 15 เส้น และทางที่ใหญ่ที่สุดจะใช้ด้ายสีฟ้าหรือขาวเรียงกัน 20 เส้น และแต่ละทางก็ยังมีกรวางเรียงกัน ซึ่งมีระยะห่างต่างกันด้วย แต่เมื่อมองรวมๆ แล้ว ทางหนึ่งๆ จะห่างกันประมาณ 5 ซม. หรือ 2 นิ้ว ผ้าผืนหนึ่งจะมีลายทางประมาณ 7 ชุด (สุริรัตน์ อ่อนวงศ์, 2552)

ลวดลาย

ลวดลายการทอผ้าแบบพื้นบ้านไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี จะจัดลวดลายที่ได้จากการปะผ้า การปัก และการทอ ดังที่ มนุ อุดมเวช และคณะ (2537) ได้กล่าวถึงลักษณะของลวดลายทั้ง 3 ประเภทดังนี้

1) ลายปะผ้า เป็นลายที่ใช้กันมาก โดยใช้ทำเป็นลายหน้าหมอน ลายเสื้อสี ลายกระเป๋าคาดเอวผู้ชาย และลายตกแต่งมุ้งสำหรับคู่บ่าวสาว

ลายปะผ้าทำด้วยวิธีพับผ้าเป็นมุม แล้วปะตรึงซ้อนกันเป็นเป็นลายที่ต้องการ ในระยะหลังนี้ มีการใช้กระจก หรือเลื่อม ติดกลางลายให้ดูแวววาวขึ้นด้วย ลวดลายที่ทำขึ้นด้วยวิธีนี้ เป็นลายที่ดัดแปลงมาจากดอกไม้ต่างๆเช่น ลายดอกจัน ลายดอกบัว ลายดอกพรม ลายดอกเต้า (ดอกน้ำเต้า) ลายดอกแปด (ดอกแปดกลีบ) สีที่ใช้มาตั้งแต่ดั้งเดิม เป็นสีที่ย้อมด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น เปลือกไม้ ผล และดอกไม้ต่างๆ มีสีหลักอยู่ 4 สี คือ เขียว ขาว แดง และเหลืองหรือส้ม

2) ลายปัก ลายปักหรือลายเสว เป็นการปักโดยยึดการนับเส้นด้ายเป็นหลัก ใช้ในการทำ ลวดลายหน้าหมอน ผ้าเปียว และปักประกอบลายปะผ้าในเสื้อสี ชื่อลายที่ปรากฏ มีทั้งลายที่มาจากเครื่องมือ เครื่องใช้บางอย่าง และลายดอกไม้คล้ายๆ กับลายปะผ้า ได้แก่ ลายขอกูด ลายดอกเต้า ลายดอกผักแว่น ลายหยักแบบเรขาคณิตคล้ายลายทอผ้าของอีสาน สีที่ใช้ก็เช่นเดียวกันกับลายปะผ้า คือ เขียว ขาว แดง และเหลืองหรือส้ม

3) ลายทอ การทอผ้าของชาวไททรงดำในเพชรบุรีแต่เดิม มักจะทอเป็นลายขัณฑ์ธรรมดา หรือทอลายสอง ลวดลายที่ได้จากการทอ มักจะเกิดจากการสลับสีเส้นด้ายเป็นลวดลายเส้นตรง ไม่เป็นลายสลับซับซ้อนเหมือนลายขิดของผ้าอีสาน

ลายทอผ้าขึ้น ประกอบด้วยหลายลาย เช่น ลายดาหมู ลายตากีบหรือตากู ลายก้านางหรือตาฮั่ว ลายปะ และเมื่อประกอบรวมแล้วเรียกว่าลายแดงโมหรือแดงไทย สีที่ใช้มักเป็นสีที่ย้อมจากธรรมชาติ การทอผ้าจะใช้สีนิต คือสีน้ำเงินแก่สลับขาวหรือฟ้า ส่วนการทอยามักนิยมทอลายเส้นสีแดงสลับขาว

สี

มนู อุคมเวช และคณะ (2537) ได้กล่าวถึงสีของผ้าไททรงดำในจังหวัดเพชรบุรีไว้ดังนี้

สี ที่ใช้ย้อมผ้านั้นส่วนใหญ่จะได้จากธรรมชาติ โดยเฉพาะสีหลัก ที่เป็นสัญลักษณ์ของผ้าทอไททรงดำ คือ สีครามเข้ม (Indigo) ได้จากต้นคราม ซึ่งภาษาไทยคำเรียกว่า “กอจ้าม” โดยจะใช้ต้นครามทั้งต้น ใบ ราก แขน้ำทิ้งไว้ และทำตามกรรมวิธีจนได้น้ำครามออกมาสำหรับใช้ย้อมผ้า น้ำครามนี้จะเก็บไว้ย้อมได้นานเป็นปี วิธีย้อมผ้าแบบนี้จะเป็นกรรมวิธีแบบย้อมเย็น ส่วนสีอื่นๆ ในปัจจุบันนิยมใช้สีสังเคราะห์ (ส่วนใหญ่จะเป็นใหม่)

นิคม ออไอสุรย์ (2539) ได้กล่าวถึงการใช้สีย้อมผ้า จากวัสดุธรรมชาติ โดยพืชให้สี แบ่งตามประเภทของฝ้ายและไหม ได้ดังนี้

สีย้อมไหม			สีย้อมฝ้าย		
สีแดง	จาก	ครั่ง	สีแดง	จาก	ไม้ฝาง
สีเหลือง	จาก	ต้นแกแล	สีเหลือง	จาก	แก่นไม้ขนุน
สีส้ม	จาก	เมล็ดคำแสด	สีส้ม	จาก	คำแสด
สีดำ	จาก	มะเกลือ	สีดำ	จาก	มะเกลือ(ผล)
สีคราม	จาก	ต้นห้อม	สีคราม	จาก	ต้นคราม

วัฒนธรรมการใช้ผ้ากับวิถีการดำรงชีวิตของชาวไทยทรงดำ

เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มมีความจำเป็นต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชนทุกหมู่เหล่า ชนแต่ละชาติย่อมมีรูปแบบการแต่งกายที่แตกต่างกัน นับว่าการแต่งกายเป็นเอกลักษณ์ของชนชาตินั้นๆ ได้ ชาวไทโซ่งเป็นชนชาติหนึ่งที่มีรูปแบบการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่ชัดเจน ตั้งแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบันชาวไทยที่มีเชื้อสายโซ่งยังแต่งกายแบบดั้งเดิมอยู่มากกว่ากลุ่มอื่นๆ ที่มาอาศัยในเมืองไทย ด้วยกันรูปแบบการแต่งกายที่เด่นชัดของชาวไทยโซ่งคือ เครื่องแต่งกายทุกชิ้นไม่ว่าชายหรือหญิงตลอดจนเครื่องที่นอน หมอน มุ้ง จะทำด้วยผ้าสีดำทั้งหมด (ธิดา ชมพูนิจ, 2539)

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายชุดต่างๆ ของชาวของชาวไทยทรงดำ

ผ้าของชนไทยทรงดำนั้น มีหลากหลายรูปแบบ ตั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ละรูปแบบมีลักษณะการใช้สอยที่แตกต่างกัน ไม่ปะปนกัน จึงเป็นสิ่งที่ควรศึกษาอย่างยิ่ง จากการศึกษาขนบธรรมเนียม ความเชื่อของชาวไทยทรงดำ ดังที่กล่าวมาแล้ว ชาวไทยทรงดำนิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำ (สีครามเข้ม) โดยการทอและตัดเย็บเอง ชาวไทยทรงดำจะใช้สีดำจากต้นคราม (กอจ้าม) ย้อมเสื้อผ้าจนเป็นสีเข้มเกือบดำ (ในบางครั้งจะใช้ยางจากเปลือกต้นประดู่ย้อมทับสีครามอีก เพื่อให้สีนั้นเข้ม) ผ้าที่ใช้จะแบ่งเป็นลักษณะการใช้ได้ ดังนี้ (นิคม ออไอสุรย์, 2539)

ผ้าจีน เป็นสัญลักษณ์ของหญิงไทยทุกเผ่า ที่ทอขึ้นมาใช้เองชาวไทยทรงดำจะย้อมเป็นสีครามเข้มจนเกือบดำ (Indigo) และมีลวดลายสีขาวตามยาวขนานกับลำตัว เรียกว่า ลายแดงโม ตัวจีนจะประกอบด้วยสามส่วน คือ

ตัวจีน คือส่วนที่เป็นผ้าถุงใหญ่สำหรับพันรอบตัว พื้นเป็นสีครามเข้มเกือบดำและมีทางลายสีขาว แทรกตามทางยาวของลำตัว ลายสีขาวแต่ละลายห่างกันประมาณ 1.5 นิ้ว เรียกว่า ลายแดงโม ตัวจีนนี้ ด้านเส้นยืนจะเป็นไหม ส่วนด้ายพุ่ง (เส้นนอนจะเป็นฝ้าย)

หัวจีน จะเป็นผ้าพื้นสีครามเข้ม ไม่มีลวดลาย สีต้องเป็นสีเข้ม ที่กลมกลืนกับตัวจีน มีความกว้าง ประมาณ 8-10 นิ้ว การต่อจีนต้องใช้เข็มสอยด้วยฝ้ายที่ละเอียดมาก

ตีนจีนหรือเชิงจีน คือ ส่วนล่างสุดของจีน โดยมีความกว้างเพียงประมาณ 1.5 นิ้วเท่านั้น แต่จะทอผ้าลวดลายละเอียดประณีตมาก แต่มีความแน่นและแข็งแรงมาก ทอด้วยลายที่เรียกว่า ลายก้านกาง ลายประหรือลายคาทัก (ถนอม คงยิมละมัย, 2552)

ผ้าจีนที่นุ่งแล้วจะมีลักษณะชายหน้าสูง ชายหลังต่ำ มีผ้าทบกันเป็นจีบแหวกกลาง ผุดผอม แปลกตา และโดยวิธีนี้ เมื่อต้องการให้ทะมัดทะแมง เช่น ลงสู่แม่น้ำในหนองน้ำหรือเก็บผักหักพื้ ก็จะใช้ผ้าบริเวณสะโพกขึ้นมา เหน็บไว้ที่ข้างเอว ก็จะดูจีนหยักรุ่งขึ้นมาสั้นประมาณเข้า ซึ่งทำให้ดูคล่องตัวดี ถ้าไม่คาดทับด้วยเข็มขัด ชาวไทยทรงดำทุกคนจะมีเชือกขว้นเกลียวเล็กๆ ผูกติดไว้รอบเอวทุกคน ไว้สำหรับขมมาทับคาดสัว หรือกางเกงของเขาทุกคน เพื่อมิให้หลุดง่าย ซึ่งสามารถนำมาคาดทับผ้าจีนที่นุ่งอยู่นั้นได้เช่นกัน

เสื้อก้อม เป็นเสื้อของผู้หญิงไทยดำ สีดำด้วยการย้อมครามดัดและเย็บด้วยมือฝ้ายเข็มละเอียด จนสามารถสวมได้ทั้งสองด้าน ลักษณะเป็นเสื้อคอกลมผ่าหน้า แขนกระบอก เข้ารูป ติดกระดุมเงินที่ถี่มาก ประมาณ 9-11 เม็ด ถ้าฐานะดีก็จะติด 2 แถว กระดุมนั้นทำด้วยเงินเก่า ตีด้วยฝ้ายมือเป็นยอดแหลม มีลายกลีบบัว ติดห้วง ปัจจุบันหายากมาก เพราะมีผู้สนใจวันซื้อไปหมด

เสื้อก้อมเป็นเสื้อที่ใช้คู่กับผ้าจีน เป็นชุดลำลองหรือชุดประจำเผ่าของชาวไทยดำหญิง ใช้สวมไปทุกแห่ง ถ้าไปวัดก็พาดผ้าเปียหรือสไบอีก 1 ผืน ถ้าไปตลาดก็จะสะพายกะหล่ำ

ซึ่งสานด้วยไม้ไผ่ถัก ใช้แทนกระเป๋าก้น หรือถ้าจะเข้าป่าก็จะสะพายย่ามผ้าเปียวก็นำมาโพกศีรษะแทนหมวก

เสื้อโทหรือเสื้อโต เป็นเสื้อชุดลำลอง เสื้อโตชาย ใช้สวมเมื่อไปงานต่างๆ หรือเที่ยวงาน สวมเกี่ยวสาว หรือในงานที่ไม่ต้องการพิธีรีตองมากนัก เป็นชุดประจำเผ่า ที่ใช้กันในชีวิตประจำวัน ถ้าค่อนข้างเป็นพิธีการ ก็จะสวมเสื้อโตนุ่งส้างฮีหรือส้างขฮี (กางเกงขายาว) แล้วคาดกระเป๋าก้นพื้นเมืองของไทยดำทับที่เอว ถ้าใส่ไปประกอบการงานตามปกติ ก็จะเปลี่ยนจากส้างฮีเป็นส้างก้อม (กางเกงขาสั้น) โดยกระดุมเสื้อไม่ต้องติดหมดก็ได้

เสื้อโต เป็นเสื้อที่ตัดเย็บด้วยมือทั้งหมด ทอด้วยผ้าข้อมครามสีดำ ผ้าหน้า แขน กระบอก ติดกระดุมเงินของไทยดำเรียงแถวถักยิบประมาณ 21 เม็ด ถ้าฐานะดีก็จะติดกระดุมถึง 2 แถว แถวละ 21 เม็ด ตัวเสื้อเข้ารูปตรงเอว แล้วผายออก ยาวลงมาคลุมสะโพกตอนบน เสื้อโตของผู้ชายจะยาวกว่าเสื้อก้อมของผู้หญิง มีกระเป๋าก้นทั้ง 2 ข้างตรงชายล่าง (มनु อุดมเวช และคณะ, 2537)

ผ้าเปียว คือผ้าสไบของชาวไทยทรงดำ หรือผ้าเบี่ยง ผ้านี้จะมีสีครามเข้มหรือสีดำ เป็นผ้าฝ้ายทอมือ กว้างยาวประมาณ 15X65 นิ้ว ปักลายขอกูดและปักลวดลายด้วยเส้นด้ายสีต่างๆ สลับสีกันอย่างงดงามที่ริมและชายผ้า หญิงสาวไทยทรงดำที่แต่งงานแล้วยังนิยมคาดอกด้วยผ้าเปียว หรือภาษาไทยทรงดำเรียกว่า “ผ้าฮ้างนม” หรือคาดอกในภาษาไทย ผ้าเปียวเป็นผ้าที่ใช้สารพัดประโยชน์ คือใช้คาดอกเวลาอากาศร้อน ใช้คลุมศีรษะเวลาร้อน กันฝน หรือใช้คลุมไหล่ หรือห่มเฉียงไหล่ไปวัด หรือเวลามีพิธีกรรมต่างๆ (พิรมาลย์ บุญธรรม, 2544)

ผ้าเปียวของอำเภอเขาย้อย จะทอด้วยฝ้ายขนาด 7 หลบ หญิงสาวที่จะต้องเตรียมตัวเป็นเจ้าสาวนั้นจะต้องหัดทอผ้าเปียวเอาไว้สำหรับให้พ่อแม่สามี หัดสอยชายให้สวยงามที่เรียกว่า “ฝักแค” มักจะใช้ฝ้ายสีเหลือง (ส้ม) สีแดง สีเขียว สีขาว ทำเป็นช่วงๆ ช่วงละประมาณ 1 นิ้ว ในอดีตมีการทอผ้าเปียว 4 ชนิดด้วยกันดังนี้

ผ้าเปียวเบาะ หรือผ้าเปียวดอก ติดดอกไม้ไว้ชายละ 2 ดอก หรือ 3 ดอก ทำเป็นขดวงกลม ปักรูปสี่เหลี่ยมไว้ตรงกลางสลับฝ้ายสี “เบาะผักแว่น” แล้วนำมาเย็บลายขอกูดออกมาเป็น 8 แฉกเรียกว่า “ขอกูดลายหาวย”

ผ้าเปี้ยวดอกผักแว่น ใช้การเย็บเป็นกรอบสี่เหลี่ยมต่อกันยาวเกือบตลอด ผืน มีปุยห้อยที่ริมชายผ้า มักจะใช้ฝ้ายสีแดงเลือดหมู กับสีครีม

ผ้าเปี้ยวดอกบัว ชายผ้าที่เป็นลายสี่เหลี่ยมปักไว้ตรงมุมผ้า ให้เป็นมุม สามเหลี่ยมออกไป ทั้งสองชายผ้า แล้วทำเป็นดอกแทนขึ้นมา “บัว” แปลว่าช่วยกันพยุง หรือรองรับ กันไว้ ดังนั้นชายผ้าจะใช้ด้ายฝ้าย 4 สีด้วยกัน

ผ้าเปี้ยวสายรุ้ง ทำเป็นดอกแบบเปี้ยวดอก ทำเป็นแถวตรงหลายๆลาย หลายๆแถว โดยปักเป็นรูปสามเหลี่ยมหัวลูกศรชี้ขึ้นเป็นแนว หันไปในทิศทางเดียวกัน ชี้ขึ้นด้านบน ของชายผ้าเป็นริ้วๆจึงเรียกว่า “เปี้ยวสายรุ้ง” (มหาวิทยาลัยศิลปากร, ม.ป.ป.)

ส้อมก้อมและส้วงฮี ส้อมก้อมคือ กางเกงขาสั้น และส้วงฮี คือ กางเกงขายาว กางเกง ของไทยทรงคำมีลักษณะคล้ายกางเกงจีน คือเอวปล่อยกว้างสำหรับทบเข้าหาตัว แต่ปลายขาจะสอบ เข้าเล็กน้อย จะตัดเย็บด้วยผ้าทอมือ ย้อมสีครามเข้ม เมื่อนุ่งแล้วจะใช้เชือกผูกเอวรัดไว้

เสื้อฮี เสื้อฮีของทั้งหญิงและชายไทยทรงคำจะเป็นเสื้อชุดใหญ่ ซึ่งแต่ละคนจะมี ประจำตัว ตัวเสื้อฮีจะมีพื้นสีครามเข้ม สิบด้านหน้า คอเสื้อ และใต้รักแร้ ด้านข้างและชายเสื้อจะ ประดับด้วยลวดลายจากผ้าไหมสีต่างๆ อย่างสวยงาม เสื้อฮีของผู้หญิงจะเป็นเสื้อสวมหัว ส่วนของ ชายจะผ่าหน้าตลอด

ความสำคัญของเสื้อฮีอยู่ที่ว่า ในวันตายนั้นจะต้องใส่เสื้อฮีด้วย เพราะถือกันว่า ถ้า ใส่เสื้อฮีไปจะได้พบญาติพี่น้องที่ตายไปแล้ว จะได้จำกันได้เป็นคนในสกุลเดียวกัน ถ้าไม่ใส่ไปจะจำ กันไม่ได้ และจะใส่เสื้อโดยเอาด้านข้างในที่มียลวดลายสวยงามออกมาด้านนอกและเชื่อว่าพ่อแม่ที่ ตายไปแล้วก็จะจำลวดลายของเสื้อฮีนั้นได้ด้วย และยังต้องใช้เสื้อฮีคลุมโลงศพอีกในขณะตั้งศพ

เสื้อตัก เป็นผ้าฝ้ายทอมือ สีธรรมชาติ ไม่ย้อมสี นำมาตัดสวมหัวและเย็บด้านข้าง จะสวมเมื่อพ่อแม่ถึงแก่กรรม โดยเฉพาะลูกหลานต้องสวมเสื้อตักนี้ในพิธีศพ พร้อมด้วยผ้าโพก ศีรษะ คล้ายในพิธีงานศพของคนจีน

กระเป๋ ชาวไทยทรงดำชาย จะมีกระเป๋ที่ตัดเย็บอย่างประณีต เป็นผ้าฝ้ายสีดำ เย็บซ้อนกันเป็นรูปกระเป๋ ตกแต่งด้วยผ้าไหมหลากสี เป็นลวดลายต่างๆ อย่างสวยงาม และมีสายยาวๆ ไปมัดไว้ที่เอวด้านหลัง

ย่าม ชาวไทยทรงดำจะมีย่าม ซึ่งใช้ผ้าทอข้อมสีต่างๆ เย็บเป็นย่ามสำหรับสะพายเพื่อไปเก็บของในป่า หรือไปเที่ยวงาน ย่ามมี 2 ชนิด คือ ย่ามแดงใช้สำหรับใส่สิ่งของเวลาเดินทาง ใช้แทนกระเป๋เสื้อผ้าในปัจจุบัน ส่วนย่ามอื่นๆ คือ ย่ามที่เป็นผ้าทอธรรมดาใส่สิ่งของต่างๆ เมื่อไปทำไร่ ทำนา และใช้ใส่สิ่งของอื่นๆ ซึ่งไม่ค่อยประณีตมากนัก (มนู อุดมเวช และคณะ, 2537)

เครื่องใช้อื่นๆ

เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของไทยทรงดำ ซึ่งเป็นผ้านั้น นอกจากเครื่องแต่งกายแล้ว ยังมีสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ อีกมากมายเช่น

ผ้าห่ม (มุ้ง) ของชาวไทยทรงดำตั้งแต่เดิมนั้น จะเป็นผ้าฝ้ายทอสีครามเข้มทั้งหลัง และตรงมุมห่มทั้ง 4 ด้าน จะตกแต่งด้วยผ้าไหมสีต่างๆ เป็นรูปดอกไม้ ลวดลายพร้อมประดับกระจกสี ในปัจจุบันนี้ไม่นิยมใช้แล้ว แต่มาใช้มุ้งผ้าโปร่งขาว ซึ่งไทยทรงดำเรียกว่า “ก้วง” มิได้เรียกผ้าห่มเหมือนมุ้งสีดำ

หมอน ชาวไทยทรงดำนิยมทำหมอนไว้ใช้เอง เป็นจำนวนมากมายไว้ใช้ในบ้าน โดยหน้าหมอนแต่ละใบนั้น จะปักด้วยไหมและผ้าไหมสีต่างๆ ลักษณะของหมอนคล้ายกับหมอนจิตทางภาคอีสาน โดยที่หน้าหมอนนั้นจะมีประมาณ 6 ช่อง

อื่นๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ชาวไทยทรงดำ ยังประดับตกแต่งผ้าทอที่ใช้ในการดำรงชีวิตอีกหลายชนิด เช่น ผ้าห่ม เบาะ หมวกเด็ก ที่นอน ผ้าคลุม ผ้าเช็ดหน้า และของเล่นในเทศกาล เช่น ลูกช่วง ซึ่งเป็นสิ่งของที่ทำจากผ้าทอมือทั้งสิ้น (มนู อุดมเวช และคณะ, 2537)

ในปัจจุบันชาวไทยทรงดำได้นำผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ แต่ยังคงรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำได้เป็นอย่างดี โดยการนำเอาผ้าชิ้นลายแดงไหม ผ้าพื้นสีดำ และลวดลายต่างๆ ที่ทำมาจากฝีมือของชาวบ้านไทยทรงดำเอง ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่

ได้ส่วนใหญ่จะเป็นพวกกระเป๋ารูปแบบที่เดิมๆ ยังขาดการพัฒนาในเรื่องของวัตถุดิบที่จะนำมาผสมผสานเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ อีกทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการออกแบบที่ถูกต้อง (สุรรัตน์ อ่อนวงศ์, 2552)

การออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นเมือง

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นความพยายามในการค้นคิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆหลายชนิดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ปัญหาที่สำคัญในด้านการผลิตคือ การนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่คิดว่าผู้บริโภคควรจะใช้และสามารถตอบสนองความต้องการได้ทุกประการให้แก่ผู้บริโภค แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการพัฒนาผลิตภัณฑ์นั้นหากมีคู่แข่งในตลาดจำเป็นต้องยึดถือความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก ในกรณีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของผู้บริโภคทุกประการ ก็อาจจะมีปัญหาในการผลิตหลายชนิด ซึ่งแตกต่างกันมากน้อยตามความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภคทำให้การลงทุนในการผลิตสูง แต่ถ้าหากเราไม่คำนึงถึงผู้บริโภคเลยและผลิตผลิตภัณฑ์อย่างเดียว การพัฒนาก็สามารถดำเนินไปได้โดยง่าย แต่จะมีปัญหาในด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แก่ผู้บริโภค ซึ่งผู้บริโภคจะไม่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์นั้นก็ได้ หากไม่มีความจำเป็นจริงๆ ในทางปฏิบัติส่วนมากจะพิจารณาความสมดุลระหว่างสองกรณีนี้ โดยการออกแบบและพัฒนาที่มีลักษณะซึ่งทำให้เกิดผลที่ดีที่สุด (สาคร คันทโชติ, 2528)

ลักษณะเฉพาะของการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นเมือง

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้บริโภคในหลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับ สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เพื่อนำมาใช้สอยในชีวิตประจำวัน รูปแบบและคุณภาพของผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์นั้นๆ ผลิตภัณฑ์สิ่งทอสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ ได้ดังนี้ (รุ่งทิพย์ ลุยเลา, 2551)

1. ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ ได้แก่ ผ้าที่ใช้ภายในอาคารต่างๆ เช่นผ้าม่าน ผ้าปูโต๊ะ ผ้ารองจาน ผ้าเช็ดปาก ผ้ารองแก้ว ผ้ากันเปื้อนและที่จับของร้อน ผ้าปูเครื่องเรือน เช่น ผ้าปูที่นอน หมอนอิง เบาะรองนั่ง หรือแม้กระทั่งโคมไฟ ฯลฯ
2. ผลิตภัณฑ์ประกอบเครื่องแต่งกาย เช่น กระเป๋า รองเท้า ผ้าพันคอ ถุงมือ หมวก เข็มขัด
3. เครื่องประดับ เช่น เข็มกลัด ผ้าคาดผม
4. เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย

5. ภาชนะบรรจุภัณฑ์ เช่น กล่องเอนกประสงค์ ตะกร้า เป็นต้น

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอสามารถแบ่งลักษณะการพัฒนาดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (Product quality) คุณภาพของผลิตภัณฑ์สิ่งทอขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของสิ่งทอที่เป็นวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิตเส้นใยเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ประการแรกของผ้าแต่ละชนิดเกิดจากการตีเกลียวของเส้นใย วิธีการตีเกลียวของเส้นใยชนิดเดียวกันให้ลักษณะของเส้นด้ายที่แตกต่างกัน โครงสร้างของผ้าได้มาจากการทอเส้นใยให้เป็นผืนเดียวกัน มีความแตกต่างขึ้นอยู่กับเส้นด้ายและวิธีการทอและการตกแต่ง เป็นการใช่วิธีทางเคมี หรือทางกายภาพในการทำให้ผืนผ้ามีลักษณะที่ต้องการ

2. การพัฒนาต้นทุนในการผลิต (Product cost) ต้นทุนในการผลิตขึ้นอยู่กับวัตถุดิบและอุปกรณ์ที่นำมาใช้ รวมถึงระยะเวลาในการผลิตด้วย ต้นทุนในการผลิตจะส่งผลต่อราคาขาย

3. การพัฒนาระยะเวลาในการผลิต (Development time) ระยะเวลาที่มีผลต่อการผลิตสิ่งทอพื้นเมืองโดยตรง หากสามารถลดระยะเวลาในการผลิตให้น้อยลง ผลิตภัณฑ์ที่ได้ก็จะเพิ่มจำนวนมากขึ้น

4. การพัฒนาต้นทุนที่ใช้ในการพัฒนา (Development cost) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งจะมีผลต่อต้นทุนการผลิต

5. การพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิต (Development capability) เพื่อให้การพัฒนา มีศักยภาพที่ยั่งยืนต่อไป การพัฒนาคนจึงเป็นการพัฒนาที่ดีว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุด

หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์

หลักในการพัฒนาหรือออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ควรที่จะมีการออกแบบที่แปลกใหม่ ออกสู่ตลาดอยู่เสมอ ต้องมีการพัฒนารูปแบบของสินค้าอยู่ตลอดเวลา มิฉะนั้นแล้วเราจะก้าวไม่ทันคู่แข่ง และอาจไม่มีลูกค้าที่ให้ความสนใจอีกต่อไป นอกจากนี้ผู้ผลิตยังควรยึดคุณภาพของผลิตภัณฑ์และ

ความเชื่อสัจต่อดูก้าเป็นเครื่องเตือนใจด้วย แม้ว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์จะเป็นสิ่งสำคัญที่เราต้องคำนึงถึงความแปลกใหม่และทันสมัย แต่บางครั้งเรายังสามารถนำสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวเราหรือสิ่งที่สังคมกำลังเร่งรณรงค์กันอยู่ในเวลานั้นๆ มาใช้ในการออกแบบด้วยเช่นกัน ซึ่งเรื่องนี้แม้ว่าจะเป็นเรื่องใกล้ตัวก็จริง แต่ขณะเดียวกันก็เป็นเรื่องที่คนทั่วไปคาดไม่ถึงเช่นกันจึงทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบวิธีนี้สามารถดึงดูดความสนใจผู้พบเห็นได้มากพอสมควร เนื่องจากการค้าผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านที่ทำกันในลักษณะอุตสาหกรรมในครัวเรือนมีมากนับร้อยนับพันราย ทำให้การค้าผลิตภัณฑ์ประเภทนี้มีการแข่งขันสูง บางครั้งจำหน่ายต่ำกว่าราคาต้นทุน แต่ในที่สุดแล้วลูกค้าที่มีประสบการณ์จะไม่คำนึงว่าราคาเป็นตัวกำหนดให้ตัดสินใจซื้อ แต่จะยึดถือความแปลกใหม่และคุณภาพเป็นสำคัญ (สุวรรณ วุฒิยาคม, 2544)

การออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอไว้ว่า การเริ่มต้นในการออกแบบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสร้างสรรค์งานออกแบบต่อไป ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับงานออกแบบดังนี้ (รุ่งทิพย์ ลุยเลา, 2551)

1. แรงบันดาลใจที่จะนำมาใช้ในการออกแบบ สามารถหาข้อมูลได้จากหลายแหล่ง เช่น ภาพที่ประทับใจ ภาพยนตร์ โปสเตอร์โฆษณา พิธีกรรม นิตยสาร หนังสือ ภาพถ่าย หรือจากการท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ ฯลฯ แรงบันดาลใจเหล่านี้ช่วยให้การออกแบบมีเอกลักษณ์และมีเรื่องราวแตกต่างจากผู้อื่น ผลงานที่ได้จะน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2. สีที่นำมาใช้ในการออกแบบ โดยมากนิยมใช้สีที่มีแนวโน้มว่าจะได้รับความนิยมในอนาคต หรือสีที่ได้มาจากภาพหรือข้อมูลที่เป็นแรงบันดาลใจ การเลือกใช้สีจำเป็นต้องเรียนรู้ทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับสี ซึ่งสามารถหาข้อมูลได้จากหนังสือทางด้านศิลปะต่างๆ หรือแม้แต่ศิลปะของเด็กๆ ก็มีการสอนหลักการใช้สีเบื้องต้นที่สามารถนำมาใช้ในการออกแบบได้ไม่ยาก

3. ลักษณะของผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นผืนผ้า เสื้อผ้า ผ้าพันคอ หรือผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่จะออกแบบ การกำหนดภาพรวมของรูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้การออกแบบเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ขัดแย้งกันมากเกินไป ผลิตภัณฑ์บางอย่างสามารถนำมาใช้ร่วมกันได้ เมื่อมีสี สัน ลวดลาย และรูปแบบสอดคล้องกัน ทำให้ดึงดูดความสนใจของลูกค้าเมื่อจ้องวางไว้ด้วยกัน เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า เป็นต้น

4. รายละเอียดของสิ่งที่จะนำมาใช้ในการตกแต่งหรือเสริมให้ผลิตภัณฑ์นั้นดูน่าสนใจ โดดเด่นและแตกต่างจากสินค้าทั่วไปมากขึ้น วัสดุประกอบเหล่านี้มักนิยมใช้ให้สอดคล้องกับอารมณ์ความรู้สึกของสีสันทัน และเครื่องแต่งกายด้วย

5. วัตถุดิบ ต่างๆ ที่จะใช้ ในกรณีของผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นเมือง คือ เส้นใย การเลือกใช้อาจต้องมีความเจาะจงในด้านคุณภาพ สี และการตกแต่ง รวมไปถึงการเลือกวัตถุดิบอื่นๆ ที่จะนำมาใช้ร่วมกันด้วย เช่น การเลือกเส้นด้ายที่มีขนาดต่างกันนำมาทอด้วยกัน

การออกแบบลวดลายให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์

การเลือกลวดลายและสีสันทัน มาใช้กับสินค้าแฟชั่น พิจารณาจากรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคเป็นสำคัญ เนื่องจากแนวโน้มของลวดลายและสีสันทันของเครื่องแต่งกายในปัจจุบันไม่ได้กำหนดตามแนวความคิดของนักออกแบบเพียงอย่างเดียว การออกแบบลวดลายและสีสันทันของผ้า นอกจากพิจารณาเรื่องการผลิตและการตลาดเป็นสำคัญแล้ว การออกแบบยังต้องพยายามสร้างเอกลักษณ์ให้เกิดขึ้นในสินค้า โดยพยายามมองหาเอกลักษณ์ที่ตนเองมีแล้วนำมาเสริมให้ผลงานการออกแบบมีความโดดเด่นขึ้น (รุ่งทิพย์ ลุยเลา, 2551)

การออกแบบลวดลายให้เหมาะสมกับเครื่องแต่งกาย

ลวดลายของผ้ามีอิทธิพลต่อการเลือกสิ่งทอพื้นเมืองเป็นอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับโครงสร้าง และการใช้งานของผ้า การออกแบบลวดลายของผ้าตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้(รุ่งทิพย์ ลุยเลา, 2551)

1. ลวดลายและสีสันทันเป็นที่นิยมตามแนวแฟชั่นในปัจจุบัน สีของผ้าปัจจุบันไม่จำเป็นต้องเป็นสีเข้ม หรือมีสีสันทันสดๆ เสมอไป อาจขอมให้มีสีอ่อนลง หรือมีสีตามความนิยมได้ เช่น สีอ่อนๆ ที่เหมาะสมกับวัยรุ่น

2. การจัดวางหรือตำแหน่งของลวดลายต้องน่าสนใจ ไม่ซ้ำซาก น่าเบื่อ

3. ลวดลายต้องสังเกตได้ ไม่แน่นจนเกินไป มีความชัดเจน ไม่พร่ามัว ไม่มีสีเลอะเทอะ ถ้าเป็นลวดลายที่มีลักษณะเป็นภาพหรือเรื่องราวต้องมีความสมบูรณ์ พอสมควร

4. ลักษณะของลวดลายอาจเป็นลายที่เรียบๆ เช่น ลายลูกแก้ว ผ้าทอลายสอง หรือผ้าทอมุก แต่ต้องมีความเด่น เช่น การจัดวางให้น่าสนใจหรือการผสมสีที่โดดเด่น เช่น ผ้าจก

5. ควรหลีกเลี่ยงลวดลายที่มีลักษณะคล้ายกับผลงานของเด็ก

6. ลายที่เป็นสีเข้มบนพื้นอ่อนและลายสีอ่อนบนพื้นเข้ม จะลวดลายลางมอ ทำให้เห็นลวดลาย มีความเคลื่อนไหว การเลือกใช้ต้องระมัดระวัง โดยเฉพาะผ้ามัดหมี่

7. ลายที่มีความชัดเจนแต่มีสีที่ใช้ได้ตลอด เช่น ขาว ดำ ครีมน หรือเทา มักได้รับความนิยมมากเพราะดูสะอาดตา มีระเบียบ และง่ายต่อการนำไปผสมกับผ้าชิ้นอื่นได้ง่าย ในการผสมสีในลวดลายมักทำให้ดูไม่ชัดเจนนัก ถ้าใช้สีมากกว่า 2 สีขึ้นไป สีใดสีหนึ่งควรมีอิทธิพลมากกว่าและสีอื่นๆ และควรมีความกลมกลืนกัน สีลูกกวาดเหมาะกับการใช้ในลวดลายที่เป็นของเด็กๆ หรือวัยรุ่น

8. ในการเลือกผ้าสีพื้นเพื่อนำมาผสมกับผ้าที่มีลวดลาย ควรเลือกสีที่มีความโดดเด่นมากที่สุด ในผ้าลายมาใช้เป็นผ้าพื้นหรือเลือกจากสีที่กลมกลืนกันกับลวดลาย สีของผ้าพื้นเหมือนกับสีของลายที่มีความโดดเด่นรองลงมา เหมาะกับการนำไปใช้ตกแต่งในลายเส้น ขอบหรือริมของเสื้อผ้า เข้มชัด แต่ไม่ควรใช้กับบริเวณของกระเป๋าทรงปอก

การออกแบบลวดลายให้เหมาะสมกับเคหะสิ่งทอ

การออกแบบลวดลายและสีสันทของผ้าให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ลวดลายและสีสันทของผลิตภัณฑ์สามารถออกแบบได้ดังนี้ (รุ่งทิพย์ ลุยเลา, 2551)

1. การออกแบบลวดลายและสีสันทควรเป็นไปตามแนวโน้มในขณะนั้น เนื่องจากปัจจุบันเครื่องใช้ภายในบ้าน เช่น ผ้าปูที่นอน หมอนอิง ผ้าเบาะรถยนต์ ผ้าปูที่นอน และผ้าปูโต๊ะหรือเครื่อง

ประกอบการแต่งกายต่างๆ เช่น กระเป๋ารองเท้า ผ้าพันคอ หมวก ล้วนออกแบบมาให้สอดคล้องกับ
 แนวนิยมและรูปแบบการดำเนินชีวิตทั้งสิ้น

2. การออกแบบลวดลายและสีสันทนของเครื่องใช้ภายในครัวเรือน อาจกำหนดรูปแบบของ
 เครื่องใช้ก่อน และวางลวดลายให้พอดี เช่น กำหนดลายบนหมอนก่อนการทอผ้า เพื่อจัดวาง

ตำแหน่งได้พอดีกับปลอกหมอน ประหยัดเวลาในการขึ้นด้ายยืน ประหยัดแรงงานและสะดวกต่อ
 การตัดเย็บ

3. ควรหลีกเลี่ยงการออกแบบลวดลายที่เกี่ยวข้องกับ ราชวงศ์ ศาสนาหรือความเชื่อ

4. ขนาดของลายที่จะนำมาใช้ควรเหมาะสมกับขนาดหรือพื้นที่ของผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าที่จะ
 นำไปทำผ้าปูโต๊ะควรมีลายขนาดใหญ่กว่าผ้าที่ใช้ทำปลอกหมอน

5. ผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบเรียบๆ ควรเลือกลวดลายที่หรูหราเพื่อให้ดูโดดเด่น แต่ผลิตภัณฑ์ที่
 มีแนวต่อของตะเข็บมากๆ ก็ควรเลือกลวดลายเรียบๆ หรือผ้าพื้นจะเหมาะสมกว่า

6. หากออกแบบลวดลายตั้งแต่ 2 รูปแบบขึ้นไปในผลิตภัณฑ์เดียวกัน อาจนำลวดลาย
 รูปแบบต่างกัน มาใช้ร่วมกันได้ เช่น ลายเรขาคณิต หรือลายเส้น สามารถใช้ร่วมกับลายดอกเล็ก ลาย
 ขกดอกได้ หรือลายมัดหมี่ขนาดใหญ่ใช้ร่วมกับลายมัดหมี่ขนาดเล็ก เป็นต้น

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดสากล

ณัฐรินทร์ แสงทอง (2552) ได้กล่าวไว้ว่า ในปัจจุบันมีผู้ประกอบการมากมายที่สามารถนำผลผลิตทางปัญญาของตนเองออกไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศและต่อผู้จบประสบผลสำเร็จ แต่มีผู้ประกอบการหลายรายที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการนำสินค้าของตนเองออกสู่ตลาด ดังนั้น การเข้าสู่ในตลาดผู้ประกอบการจะต้องศึกษาข้อมูลต่างๆที่เป็นผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมผู้บริโภคในประเทศนั้นๆ หรือเงื่อนไขและข้อกีดกันทางการค้าต่างๆของแต่ละประเทศ สิ่งเหล่านี้ทำให้การค้าจำเป็นต้องแข่งขันกันที่ความรู้ ทักษะของคนทำงาน และคุณภาพของสินค้า ซึ่งสิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้คือ สิ่งผู้ประกอบการควรศึกษาและให้ความสำคัญในการสร้างสินค้าให้สามารถเข้าแข่งขันในตลาด ดังนี้

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ (2547) ได้ให้แนวทางและหลักเพื่อการพิจารณาในการพัฒนาสินค้า ดังนี้

- 1. ความแตกต่างของสินค้า (Differentiation)** การแข่งขันของตลาดในยุคปัจจุบัน ผู้ประกอบการจะต้องรู้จักสร้าง “มูลค่าเพิ่ม (Value Added)” เพื่อให้สินค้ามีความแตกต่างจากผู้ประกอบการรายอื่น ความแตกต่างนี้คือการทำให้สินค้ามีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าไปช่วยเพิ่มให้สินค้ามีคุณภาพสูงขึ้นหรือคิดค้นนวัตกรรม (Innovation) ใหม่เพื่อให้สินค้าไม่เหมือนใคร
- 2. การออกแบบที่บ่งบอกถึงรสนิยม (Design)** การออกแบบคือการให้สี วัสดุ ลวดลายและรูปแบบให้เหมาะสมกับสินค้า ที่สำคัญจะต้องตรงต่อรสนิยมของลูกค้าด้วย สินค้าจากผู้ผลิตที่มีชื่อเสียงจากต่างประเทศหลายราย เช่น เวอซาเซ่ หรือ อามานี่ มักเป็นสินค้าที่มีราคาสูงแต่มีการออกแบบที่สวยงาม จะเห็นได้ว่าสิ่งที่พวกเขาขายมิใช่เพียงสินค้าเท่านั้น แต่เป็นการขายรูปลักษณ์ที่มีการออกแบบอย่างสวยงามไม่ซ้ำใครและมีกระบวนการผลิตอย่างพิถีพิถัน เพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพและสนองความต้องการที่ตรงต่อรสนิยมที่แตกต่างกันของผู้บริโภค ดังนั้นหากผู้ประกอบการต้องการทำให้สินค้าของตนเองเป็นที่ชื่นชอบและได้รับความนิยม ก็จะต้องศึกษาว่าพฤติกรรมผู้บริโภคในประเทศเป้าหมายเป็นอย่างไร และนำไปปรับปรุงพัฒนาสินค้าของตนให้มีรูปแบบที่สวยงามเพื่อสามารถเข้าแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้

3. ชื่อสินค้า (Brand Name) การสร้างตราสินค้าเป็นสิ่งจำเป็นกับผู้ส่งออกเพราะจะเป็นโอกาสในด้านต่างๆที่จะช่วยป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์การลอกเลียนแบบจากผู้อื่นได้ อีกทั้งชื่อสินค้าที่ดีจะทำให้ผู้บริโภครู้จักและติดตามความก้าวหน้าของชื่อตราสินค้านั้นๆเสมอ เรียกได้ว่าเป็นการสร้างความรักภักดีในการเลือกซื้อสินค้าและบริการนั่นเอง ดังนั้นผู้ประกอบการจะต้องเร่งทำความเข้าใจและศึกษาขบวนการสร้างตราสินค้า

4. เทคโนโลยีเพิ่มมูลค่า (Technology) เทคโนโลยีที่จะขอกว่าถึงในที่นี้คือเทคโนโลยีทางความคิด การคิดและการนำเทคโนโลยีเข้าไปช่วยทำให้สินค้าแบบเดิมๆ สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับตัวมันเองได้อย่างมากมาย เช่น การแปรรูปข้าวเป็นขนมขบเคี้ยว ข้าวหุงสำเร็จรูปแบบบรรจุกระป๋อง ฯลฯ เป็นต้น การจะทำสิ่งเหล่านี้ได้ต้องมีการคิดค้นวิจัยและใช้เทคโนโลยีเข้าช่วย รวมถึงเทคโนโลยีพื้นบ้านหรือที่รู้จักกันในชื่อ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” คุณสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆมาต่อยอดเพื่อการพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพดีขึ้น มีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม การเพิ่มมูลค่าสินค้าด้วยการนำเทคโนโลยีทางความคิดเข้ามาช่วย จะทำให้สินค้าเป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคในต่างประเทศและกอบโกยเงินตราต่างประเทศกลับคืนสู่ประเทศได้อย่างสวยงาม

5. เงื่อนไขทางการค้า (Condition Trading) ในการทำการค้ากับต่างประเทศนั้น การที่มุ่งเน้นที่จะพัฒนาแต่คุณภาพของสินค้าเพียงอย่างเดียวก็คงจะไม่สามารถทำให้ธุรกิจอยู่รอดได้ในตลาดต่างประเทศ เพราะมีสิ่งหนึ่งที่สำคัญไม่น้อยกว่าการพัฒนาคุณภาพของสินค้าก็คือเงื่อนไขทางการค้าของแต่ละประเทศ โดยทุกประเทศต่างก็มีกฎระเบียบและข้อบังคับมากมายเพื่อที่จะนำมาใช้เป็นข้อกีดกันทางการค้าสำหรับผู้ที่น่าสินค้าเข้าไปจำหน่าย ดังนั้นหากผู้ประกอบการต้องการส่งออกสินค้าอย่างไม่มีปัญหา ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญและทำการศึกษากฎระเบียบต่างๆที่แต่ละประเทศจะนำมาใช้เป็นข้อกีดกันทางการค้าให้เป็นที่เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อจะได้ทำการค้าในตลาดต่างประเทศได้อย่างยั่งยืน

6. แสวงหาตลาดใหม่ (Niche Market) ปัจจุบันประเทศแต่ละประเทศพยายามผลักดันสินค้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภายในประเทศของตนเองออกสู่ตลาดต่างประเทศมากขึ้น จึงทำให้ประเทศไทยก็มีคู่แข่งทางการค้าเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการแข่งขันแบบเดิมๆที่ใช้วิธีการทำตลาดในประเทศด้วยการรอคำสั่งซื้อจากลูกค้าเท่านั้น จึงกลายเป็นวิธีที่ไม่ได้ผลอีกต่อไป ผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนนโยบายการตลาดใหม่โดยหันมาทำการตลาดเชิงรุกนั่นก็คือการวิ่งเข้าหาลูกค้า ซึ่งสามารถขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น กรมส่งเสริมการค้า

ส่งออก กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้จะเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการพบปะกันโดยการผ่านงานแสดง สินค้าทั้งในและนอกประเทศ และที่สำคัญการแสวงหาตลาดใหม่นั้นผู้ประกอบการมุ่งไปสู่ประเทศแถบตะวันออกกลางหรือประเทศเล็ก ในหมู่เกาะแคริบเบียนบ้าง เนื่องจากประเทศเหล่านี้มีรายได้หลักจากธุรกิจท่องเที่ยวแต่ยังไม่มีศักยภาพในการผลิตสินค้าเอง จึงเป็นโอกาสที่ดีหากประเทศไทยจะทำการค้ากับประเทศเหล่านี้ แทนที่จะเฝ้ามองตลาดเดิมๆ อย่าง ยุโรป อเมริกา และญี่ปุ่น เป็นต้น

ภาพรวมและสถานการณ์สิ่งทอพื้นเมืองไทย

ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น จะต้องได้รับการสนับสนุนให้มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคตามศักยภาพและกลไกการตลาดในระดับต่างๆ ทั้งระดับภูมิภาค ระดับชาติ และสู่สากล ภายใต้ระบบการบริหารจัดการโครงการแบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ควบคู่ระหว่างเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเทคโนโลยีระดับก้าวหน้า ภายใต้แนวคิดพื้นฐานการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งภาพรวมและสถานการณ์สิ่งทอพื้นเมืองไทย ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้ (ณัฐรินทร์ แสงทอง, 2552)

1. Local Yet Global คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบริการในแต่ละท้องถิ่นให้มีศักยภาพทั้งในประเทศ และระดับสากล เช่น ผ้าไทย ผ้าข้อมคราม ผ้าไหม เครื่องเรือน หัตถกรรม ฯ
2. Self Reliance and Creativity คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนต่าง ๆ นำความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบริการให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้
3. Human Resourec Development คือ การพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีการเสริมสร้างประสบการณ์เพื่อพัฒนาศักยภาพ และองค์ความรู้ในทุกๆ ด้านการบูรณาการ (Integration) จับคู่ธุรกิจโดยทำงานร่วมกับภาคเอกชน และสร้างเครือข่ายขององค์ความรู้ในชุมชน (Knowledge Based) และวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise)

ความต้องการของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นเมือง

ความต้องการเกิดขึ้นได้เสมอกับบุคคลทุกคน ความต้องการเกิดจากการขาดในบางสิ่งบางอย่าง ที่บุคคลจำเป็นต้องมี ปรารถนาหรือหวังผลประโยชน์ในสิ่งนั้น ไม่มีบุคคลใดที่ไม่มีความต้องการ มนุษย์เป็นบุคคลที่มีความต้องการฝังอยู่ในตัวของตนเองทุกคน ในขณะที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดกำลังพยายามแสวงหาสิ่งต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนนั้น บุคคลอื่นอีกหลายร้อยพันก็กำลังกระทำในสิ่งเดียวกันในเวลาเดียวกัน (อดุลย์ จาตุรงคกุล, และ ดุลยา จาตุรงคกุล, 2549) ซึ่ง วรรณิการ์ ศรีณลวย (2536) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง หมอนขิด ที่บ้านศรีฐาน อำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร พบว่า การทำหมอนขิดเป็นแนวคิดและกระบวนการทำที่สืบทอดมาจากบรรพชนชาวบ้านได้มีการพัฒนารูปแบบหมอนขิดให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบัน เพื่อเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของตนเองให้ดีขึ้น ลวดลายขิดที่ชาวบ้านนำมาประยุกต์ ใช้กับรูปแบบในปัจจุบันมากที่สุด ได้แก่ ลายหน่วย ลายกาบ ลายก้าน ลายดอก และลายเลียนแบบของจริงจากสภาพแวดล้อม โดยยึดหลักความเชื่อดั้งเดิมเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการใช้งาน มีความสะดวกปลอดภัยในกระบวนการทำ เสริมสร้างความสามัคคีในสังคม และสร้างเสริมสติปัญญาของชาวบ้านในทางที่ดีเสมอ

ธิดา ชมพูนิช (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศิลปหัตถกรรมไทยโชนงในจังหวัดนครปฐม พบว่า ในปัจจุบันมีผู้สนใจในงานหัตถกรรมของชาวไทยโชนงเป็นจำนวนมาก หลายกลุ่มได้มาศึกษางานหัตถกรรมของชาวไทยโชนงแล้วเห็นว่างานหัตถกรรมประเภทงานผ้าของชาวไทยโชนงมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ สีเส้น และลวดลาย โดยเฉพาะลายดอกจันทน์และลายดอกแปด ที่มีลักษณะแปลกและสวยงาม จึงมีผู้ประยุกต์ให้เป็นสินค้าสมัยใหม่ขึ้น เพื่อสืบทอดและพัฒนาให้เป็นอาชีพของชาวไทยโชนงในปัจจุบัน เช่น ซองใส่แว่นตา ที่รองแก้วน้ำ ผ้าจับหูกระทะ และตกแต่งบนชุดเสื้อผ้าและกระเป๋าโปรยชุดใหม่

ไพโรจน์ ชาญสิขกร (2544) ได้ทำการศึกษาปัญหาพิเศษเรื่อง ผ้าฝ้ายทอมือบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี การศึกษารั้วนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแหล่งที่มาของวัสดุในการผลิต ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าฝ้ายทอมือของอำเภอบ้านไร่ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตผ้าฝ้ายทอมือที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอุทัยธานี ในด้านผู้ผลิต พบว่า ผ้าที่ทอส่วนใหญ่เป็นผ้าจก โดยสิ่งที่มีผลผลิตคิดว่าเป็นอุปสรรคของการทอผ้าฝ้ายทอมือบ้านไร่คือ ขั้นตอนและกรรมวิธีที่ยุ่งยากซับซ้อน ทำให้ผลิตงานได้ช้า ส่วนจุดเด่น คือ เป็นการ

อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ขายให้ทางกลุ่ม โทนสีที่ถูกค้าขบคือ ฟิ่นๆ และ ลวดลายที่ถูกค้าขบคือ ลวดลายโบราณที่ทำตามแบบของเก่า ผู้ผลิตต้องการให้ทางราชการช่วยในเรื่องการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ผ้าทอบ้านไร่ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางยิ่งขึ้น รองลงมาก็คือ ต้องการให้ส่งวิทยากรมาช่วยพัฒนาความรู้และให้ช่วยหาตลาดให้ ในส่วนของผู้บริโภค พบว่า ส่วนใหญ่ชอบผ้าฝ้ายทอมือที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ ประเภทที่ชอบซื้อ คือ ผ้าชิ้นสำหรับนำไปตัดชุด เลือกซื้อโดยดูที่สีสันทันเป็นอันดับแรก มักซื้อไปใช้ในชีวิตประจำวัน จะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากแหล่งผลิตหรือศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ ปัญหาที่มักพบเกี่ยวกับผ้าฝ้ายทอมือบ้านไร่ พบว่า ส่วนใหญ่มักเกี่ยวกับเรื่องของ สีซีด ดิดไม่ทนทาน และคิดว่าผ้าฝ้ายทอมือจากแหล่งอื่นๆ ในด้านการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้บริโภคอยากให้ผลิตออกมารูปเคหะสิ่งทอ ของที่ระลึก ผ้าแต่งเสื้อ และอุปกรณ์สำนักงาน เป็นต้น

นอกจากนี้ พรทิพย์ พิมลสินธุ์ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสำรวจความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไทย พบว่า ผู้บริโภคชาวไทยมีการใช้ผ้าจำกัดกับคนบางกลุ่มอายุ ส่วนใหญ่เห็นว่ามีราคาที่แพงเกินไป และต้องการให้มีการเผยแพร่ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับผ้าไทยผ่านทางโทรทัศน์มากขึ้น ในด้านผู้ผลิตเห็นว่าควรอนุรักษ์กระบวนการผลิตด้วยการทอมือแบบดั้งเดิมและยังมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาด้านการออกแบบลวดลายและวัสดุการผลิตที่มีคุณภาพให้มากขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพของผ้าให้มีลักษณะที่เป็นสากล เพื่อให้มีการใช้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น และต้องการให้มีการจำกัดพื้นที่เฉพาะแบ่งเขตให้ชัดเจนว่าเขตใดเป็นผ้าทอมือด้วยวิธีการดั้งเดิมหรือเขตใดผลิตด้วยเครื่องจักร ทั้งนี้เพราะผู้บริโภคอาจไม่เข้าใจว่าเหตุใดจึงมีราคาแตกต่างกันในงานเดียวกันและผ้าประเภทเดียวกัน

ยุพาวดี ยินดียั่งยืน (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การฟื้นฟูและอนุรักษ์ผ้าข้อมคราม ธรรมชาติ พบว่า การผลิตผ้าข้อมครามสีธรรมชาติยังคงมีอยู่ในบางท้องถิ่นทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การผลิตจะเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว รูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นแบบดั้งเดิมแต่มีการดัดแปลงบ้างเล็กน้อย จึงควรมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้เข้ากับค่านิยมของสังคมปัจจุบัน โดยปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นเครื่องใช้ที่มีความจำเป็นพื้นฐานของชีวิตประจำวัน เช่น เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ในครัวเรือนต่างๆ อีกทั้งควรมีการศึกษาแนวโน้มความต้องการของตลาดและฝึกอบรมการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้แก่ผู้ผลิตโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ด้านการออกแบบ

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริโภค ที่มีต่อผ้าไทย พบว่า กลุ่มผู้มีอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะใช้ผ้าไทยมากยิ่งขึ้น ดังนั้นรูปแบบของผ้าไทยจะต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับการใช้สอยในชีวิตประจำวัน และควรปรับปรุงลวดลาย ขนาด สี สัน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งการพัฒนาแบบผ้าไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มลูกค้า จะเป็นทางหนึ่งที่กระตุ้นให้มีการใช้ผ้าไทยมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า แนวโน้มของการบริโภคผ้าไทยได้เปลี่ยนไป โดยแต่เดิมได้นำมาเป็นเพียงเครื่องนุ่งห่มหรือของใช้บางอย่าง ในปัจจุบันได้นำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น เครื่องตกแต่งบ้าน เครื่องใช้ในสำนักงาน และเครื่องใช้อื่นๆ นอกจากนี้ยังได้มีการพัฒนาผ้าไทยทั้งในด้านลวดลายและสี สันเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค การพัฒนาผ้าไทยในด้านต่างๆนี้จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมและสืบทอดงานฝีมือทางด้านการทอผ้าของไทยให้คงอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยสืบต่อไป (ไพโรจน์ ชาญสิทธิกร, 2546)

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะคือ

1. ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการของรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำในรูปแบบของเคหะสิ่งทอ ประเภทของใช้ และประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วยของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ช่วงเทศกาลสงกรานต์ ระหว่างวันที่ 11 – 15 เมษายน พ.ศ. 2553

2. ระยะที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำในรูปแบบของเคหะสิ่งทอ ประเภทของใช้ และประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยผู้วิจัยออกแบบผลิตภัณฑ์ประเภทเคหะสิ่งทอ 5 รูปแบบ และออกแบบผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ และประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย แต่ละประเภท ๆ ละ 4 แบบ นำแบบร่างผลิตภัณฑ์ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน (รายชื่อในภาคผนวก ก) เลือก 1 แบบ และให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยปรับแบบร่างผลิตภัณฑ์และตัดเย็บตัวอย่างผลิตภัณฑ์จริง เพื่อนำไปศึกษาความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำในระยะที่ 3

3. ระยะที่ 3 เพื่อศึกษาการความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ช่วงเทศกาลปีใหม่ระหว่างวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2553 – วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2554

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ช่วงเทศกาลสงกรานต์ ระหว่างวันที่ 11 – 15 เมษายน พ.ศ. 2553 ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งหมด 339 คน และช่วงเทศกาลปีใหม่ ระหว่างวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2553 – วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2554 ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งหมด 360 คน ซึ่งจำนวนกลุ่มประชากรทั้ง 2 ช่วงเทศกาลน่าจะมีความใกล้เคียงกับจำนวนประชากรที่เข้ามาเยี่ยมชมในปี 2552 ดังนั้นจึงใช้ฐานของกลุ่มประชากรนักท่องเที่ยวในปี 2552 มาอ้างอิงในการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยระยะที่ 1 เพื่อการศึกษาความต้องการในเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี คือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ช่วงเทศกาลสงกรานต์ ระหว่างวันที่ 11 – 15 เมษายน พ.ศ. 2553 จำนวน 200 คน ซึ่งถือว่าเพียงพอที่จะเป็นตัวแทนของประชากร โดยใช้ตาราง Determining Sample Size From a Given Population ของ Krejcie and Morgan (สุภาพ จัตราภรณ์, 2544) ซึ่งกำหนดไว้เพียง 181 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ได้มาจากการสุ่มประชากร โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยระยะที่ 3 เพื่อศึกษาการความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำคือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ช่วงเทศกาลปีใหม่ระหว่างวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2553 – วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2554 จำนวน 200 คน ซึ่งถือว่าเพียงพอที่จะเป็นตัวแทนของประชากรโดยใช้ตาราง Determining Sample Size From a Given Population ของ Krejcie and Morgan (สุภาพ จัตราภรณ์, 2544) ซึ่ง

กำหนดไว้เพียง 186 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ได้มาจากการสุ่มประชากร โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งจะออกเป็น 2 ชุด แต่ละชุดแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

แบบสอบถามชุดที่ 1 เป็นการศึกษาความต้องการในเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และ ตอนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ

แบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นการสำรวจความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัด ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ และ ตอนที่ 2 สำรวจความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การกำหนดคะแนนคำตอบอัตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ได้กำหนดไว้ดังนี้

- 4 = พอใจเป็นอย่างยิ่ง
- 3 = พอใจระดับปานกลาง
- 2 = พอใจระดับน้อย
- 1 = ไม่พอใจ

2. การสร้างและทดสอบเครื่องมือ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบถาม โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา วารสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อเป็นแนวทาง ในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามแนวทางที่ได้ศึกษา

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างแล้ว เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบ เพื่อให้ได้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงเฉพาะหน้า

(Face Validity) ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ศึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa coefficient) ของ Cronbach (ซีฟสมุน รังสยาร และ สุภาพ นัฏราภรณ์, 2545) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.93 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีค่าความเชื่อมั่นสูง จึงได้นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการนำแบบสอบถามไปแจกกับนักท่องเที่ยงที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและรอรับกลับคืนในวันเดียวกัน ซึ่งช่วงที่เก็บข้อมูลมี 2 ระยะคือ ช่วงเทศกาลสงกรานต์ ระหว่างวันที่ 11 – 15 เมษายน และ ช่วงเทศกาลปีใหม่ ระหว่างวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2553 – วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2554

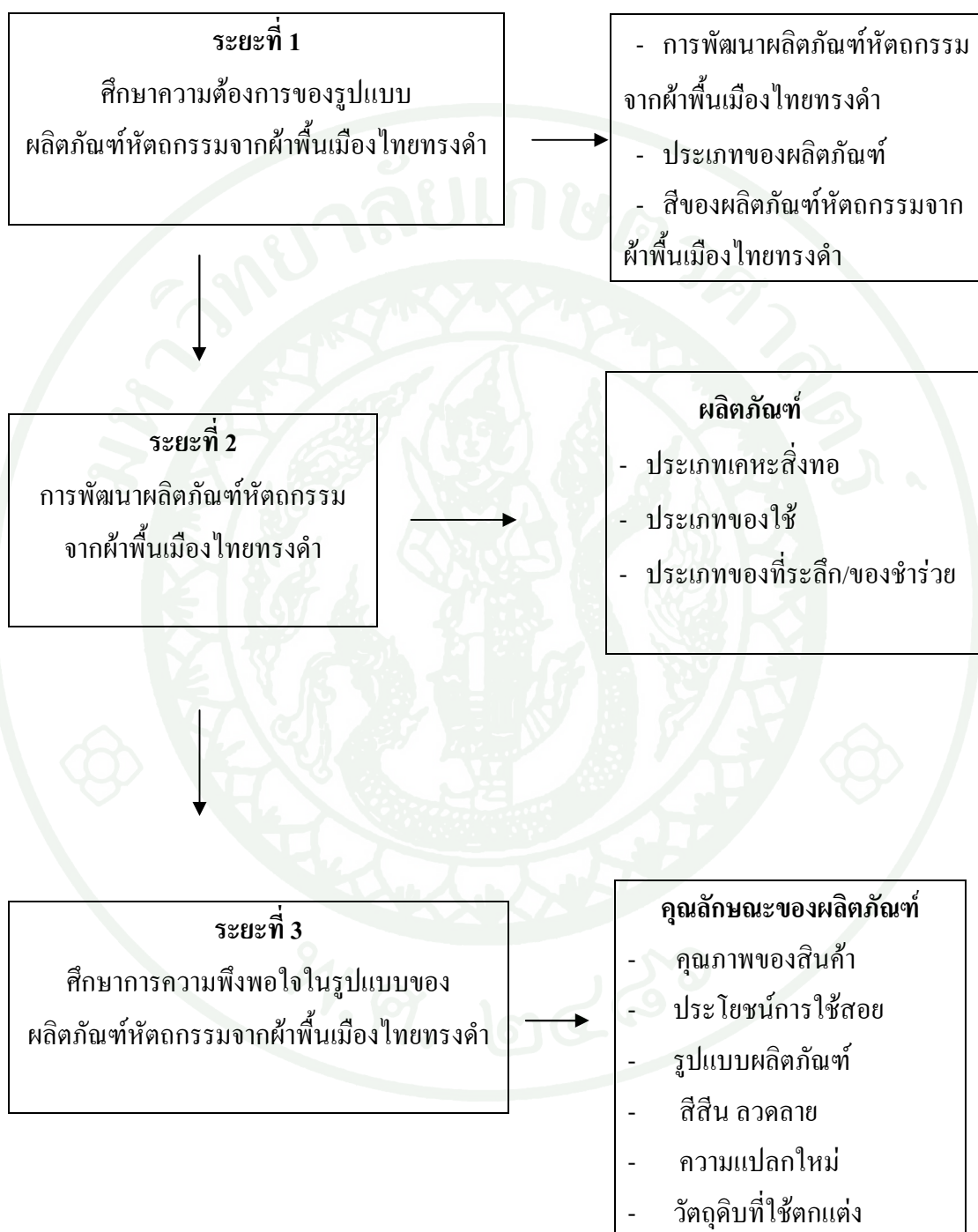
2. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังรายละเอียด

1. ป้อนข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ วิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย
2. พฤติกรรมการบริโภคและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ใช้วิธีพรรณนาประกอบตาราง โดยแสดงค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย
3. เป็นการสำรวจความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ใช้วิธีพรรณนาประกอบตาราง โดยแสดงค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

กรอบดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา ได้แบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ระยะที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำในรูปแบบของเคหะสิ่งทอ ประเภทของใช้ และประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว และระยะที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ซึ่งมีผลการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการของรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

จากการศึกษาความต้องการของรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม โดยได้ผลการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และ ตอนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ผลการศึกษามีดังนี้ (ตารางที่ 1)

เพศ

นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำ ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 200 คน เกือบสามในสี่ (ร้อยละ 70.5) เป็นเพศหญิง ที่เหลือ (ร้อยละ 29.5) เป็นเพศชาย

อายุ

นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีอายุตั้งแต่ 11-68 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 35.90 ปี อายุต่ำสุดคือ 11 ปี และอายุสูงสุดคือ 68 ปี เมื่อจัดกลุ่มช่วงอายุ ซึ่งได้พิจารณาจากค่าเฉลี่ยและค่าฐานนิยม (ฐานนิยมคือ 25 ปี มีร้อยละ 8.5) ของกลุ่มอายุนักท่องเที่ยว จึงจัดช่วงอายุของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวออกเป็น 3 กลุ่มคือกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 30-40 ปี และกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 40 ปี พบว่า มากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อย (ร้อยละ 37.0) เป็นกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 33.5 และ ร้อยละ 29.5 (ตามลำดับ) เป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 40 ปี และกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 30-40 ปี

ระดับการศึกษา

นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสามในห้า (ร้อยละ 61.0) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมา ร้อยละ 29.5 จบการศึกษาระดับ ปวช./ปวส. และร้อยละ 4.5 จบการศึกษามากกว่าระดับปริญญาตรี นอกจากนี้จากผลสำรวจส่วนอื่นๆ ร้อยละ 5.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย

สถานภาพสมรส

นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.5) มีสถานภาพทางการสมรสเป็นโสด มากกว่าสองในห้า (ร้อยละ 45.5) มีสถานภาพในการสมรสแต่งงานแล้ว ที่เหลือ (ร้อยละ 4.0) มีสถานภาพหย่าร้าง

อาชีพ

นักท่องเที่ยวนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่ง (ร้อยละ 49.5) ประกอบอาชีพรับราชการ รองลงมา ร้อยละ 26.5 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 11.5 ประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ / เอกชน และ ร้อยละ 8.5 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว นอกจากนี้จากผลสำรวจส่วนอื่นๆ ร้อยละ 4.0 ประกอบอาชีพค้าขาย

รายได้

นักท่องเที่ยวนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ย 16,394.65 บาท โดยรายได้ต่ำสุดคือ 3,600 บาท และรายได้สูงสุดคือ 90,000 บาท เมื่อจัดกลุ่มช่วงของรายได้ซึ่งพิจารณาจากค่าเฉลี่ยและค่าฐานนิยม (ฐานนิยมคือ 15,000 บาท มีร้อยละ 7.5) ของกลุ่มรายได้นักท่องเที่ยว จึงจัดช่วงรายได้ของนักท่องเที่ยวนออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท พบว่า กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 คิดเป็นร้อยละ 45.5 กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.0 กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.5 และ กลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.0

ตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจาก
ผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
(n =200)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	59	29.5
หญิง	141	70.5
รวม	200	100.0
อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	74	37.0
30-40 ปี	59	29.5
มากกว่า 40 ปี	67	33.5
รวม	200	100.0
ระดับการศึกษา		
ปวช. / ปวส.	59	29.5
ปริญญาตรี	122	61.0
สูงกว่าปริญญาตรี	9	4.5
อื่นๆ		
- ประถมศึกษาตอนปลาย	10	5.0
รวม	200	100.0
สถานภาพการสมรส		
โสด	101	50.5
สมรส	91	45.5
หย่าร้าง	8	4.0
รวม	200	100.0

ตารางที่ 1 (ต่อ)

(n=200)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
ข้าราชการ	99	49.5
พนักงานรัฐวิสาหกิจ / เอกชน	23	11.5
ธุรกิจส่วนตัว	17	8.5
รับจ้าง	53	26.5
อื่นๆ		
- ค้าขาย	8	4.0
รวม	200	100.0
รายได้		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	91	45.5
10,000 - 20,000 บาท	68	34.0
20,001 - 30,000 บาท	27	13.5
มากกว่า 30,000 บาท	14	7.0
รวม	200	100.0
X = 16,394.65 บาท		
Minimum = 3,600 บาท		
Maximum = 90,000 บาท		

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

พฤติกรรมการบริโภคและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีผลการศึกษามีดังนี้

ประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำ

นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสามในห้า (64.0 %) รู้จักประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำแต่ไม่ละเอียดมากนัก รองลงมามากกว่าสองในห้าเล็กน้อย (21.0%) ไม่รู้จักประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำเลย และมีเพียงร้อยละ 15.0 ที่รู้จักประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำเป็นอย่างดี (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำ

(n=200)

ประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รู้จักเป็นอย่างดี	30	15.0
รู้จักแต่ไม่ละเอียด	128	64.0
ไม่รู้จักเลย	42	21.0
รวม	200	100.0

ประสบการณ์การซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสามในห้า (60.0%) ไม่เคยซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำเลย รองลงมาเกือบหนึ่งในสี่ (24.0%) เคยซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ โดยซื้อเพื่อเป็นของฝาก/ของที่ระลึก ร้อยละ 12.0 เคยซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ โดยซื้อเพื่อสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน และ ร้อยละ 4.0 เคยซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ โดยซื้อเป็นของสะสม (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ประสบการณ์การซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

(n =200)

ประสบการณ์การซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรม จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคยซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมือง	120	60.0
เคยซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง โดยซื้อเพื่อ...		
- สำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน	24	12.0
- เพื่อเป็นของฝาก/ของที่ระลึก	48	24.0
- สำหรับเป็นของสะสม	8	4.0
รวม	200	100.0

ประสบการณ์การใช้หรือการได้รับเป็นของฝาก / ของที่ระลึก

นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสามในห้า (60.0%) ไม่เคยใช้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำและไม่เคยได้รับเป็นของฝาก/ของที่ระลึกเลย นอกจากนี้ ร้อยละ 24.0 เคยใช้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ โดยได้รับมาจากเพื่อน ร้อยละ 9.5 เคยใช้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ โดยได้รับมาจากญาติพี่น้อง และร้อยละ 5.5 เคยใช้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ โดยได้รับมาจากบิดา มารดา นอกจากนี้จากผลสำรวจส่วนอื่นๆ ร้อยละ 1.0 เคยใช้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ โดยได้รับมาจากครู/อาจารย์ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ประสบการณ์การใช้หรือการได้รับเป็นของฝาก/ของที่ระลึก

(n=200)

ประสบการณ์การใช้หรือการได้รับ เป็นของฝาก / ของที่ระลึก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคยได้ใช้/ได้รับ	120	60.0
เคย โดยได้รับมาจาก...		
- เพื่อน	48	24.0
- บิดา มารดา	11	5.5
- ญาติพี่น้อง	19	9.5
- อื่นๆ		
- ครู/อาจารย์	2	1.0
รวม	200	100.0

การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

นักท่องเที่ยวนอกจากครึ่งเล็กน้อย (51.5%) มีความคิดเห็นว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำในด้านรูปแบบ เกือบหนึ่งในสาม (31.5%) มีความคิดเห็นว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำในด้านสีสันทน ลวดลาย ที่เหลือ (ร้อยละ 7.0) มีความคิดเห็นว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำในด้านคุณภาพ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

(n =200)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านสีสันทน ลวดลาย	63	31.5
ด้านรูปแบบ	103	51.5
ด้านคุณภาพ	34	7.0
รวม	200	100.0

ความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

ประเภทเคหะสิ่งทอ

นักท่องเที่ยวมากกว่าครึ่ง (57.0%) ต้องการให้พัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำผลิตภัณฑ์ประเภทเคหะสิ่งทอในรูปแบบของชุดตกแต่งห้องรับแขก รองลงมา ต้องการให้พัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำผลิตภัณฑ์ประเภทเคหะสิ่งทอในรูปแบบของชุดผลิตภัณฑ์บนโต๊ะอาหาร ชุดเครื่องนอน และ ชุดเครื่องใช้ภายในครัว (ร้อยละ 18.5 17.5 และ 7.0 ตามลำดับ)

ประเภทของใช้

นักท่องเที่ยวมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (51.5%) ต้องการให้พัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ในรูปแบบของกล่องกระดาษหิซซูทรงสี่เหลี่ยม รองลงมาในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน ต้องการให้พัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ในรูปแบบของกระเป๋า โคมไฟ หมวกสำหรับสุภาพสตรี / สุภาพบุรุษ กล่องใส่ของขวัญรูปทรงสี่เหลี่ยม กระเป๋าสำหรับเก็บแผ่นซีดี สมุดบันทึก และ ปกสำหรับสวมใส่ตระกร้าทรงกลม (ร้อยละ 17.5, 14.0, 5.5, 4.5, 3.0, 2.5 และ 1.5 ตามลำดับ)

ประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย

มากกว่าสองในห้าเล็กน้อย (44.5%) ต้องการให้พัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำผลิตภัณฑ์ประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วยในรูปแบบของของใส่โทรศัพท์มือถือ รองลงมาว่าหนึ่งสี่ (26.0%) ต้องการให้พัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำผลิตภัณฑ์ประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วยในรูปแบบของกระเป๋าใส่เศษสตางค์ และในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกันต้องการให้พัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำผลิตภัณฑ์ประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วยในรูปแบบของพวงกุญแจรูปแบบเสื้อของไทยทรงดำ กรอบรูป และ พัด (ร้อยละ 12.0, 10.5 และ 7.0 ตามลำดับ) (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

(n=200)

ประเภทของผลิตภัณฑ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ประเภทเคหะสิ่งทอ		
- ชุดเครื่องนอน	35	17.5
- ชุดผลิตภัณฑ์บนโต๊ะอาหาร	37	18.5
- ชุดตกแต่งห้องรับแขก	114	57.0
- ชุดเครื่องใช้ภายในครัว	14	7.0
2. ประเภทของใช้		
- โคมไฟ	28	14.0
- กล่องกระดาษทิชชูทรงสี่เหลี่ยม	103	51.5
- กระเป๋	35	17.5
- หมวกสำหรับสุภาพสตรี / สุภาพบุรุษ	11	5.5
- กล่องใส่ของขวัญรูปทรงสี่เหลี่ยม	9	4.5
- สมุดบันทึก	5	2.5
- ปดสำหรับสวมใส่ตระกร้าทรงกลม	3	1.5
- กระเป๋สำหรับเก็บแผ่นซีดี	6	3.0
3. ประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย		
- กรอบรูป	21	10.5
- พัด	14	7.0
- พวงกุญแจรูปแบบเสื้อของไทยทรงดำ	24	12.0
- ของใส่โทรศัพท์มือถือ	89	44.5
- กระเป๋ใส่เศษสตางค์	52	26.0

สีของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำที่มีการพัฒนา

นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบสามในสี่ (71.0%) ต้องการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่มีสีแดงเดิมของชาวไทยทรงดำ รองลงมา ร้อยละ 14.5 ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีสีโทนร้อน ร้อยละ 7.5 ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีโทนสีตัดกัน และร้อยละ 7.0 ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีสีโทนเย็น (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 สีของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำที่มีการพัฒนา

(n=200)

สีของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจาก ผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำที่มีการพัฒนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สีแดงเดิมของชาวไทยทรงดำ	142	71.0
สีโทนเย็น	14	7.0
สีโทนร้อน	29	14.5
สีโทนตัดกัน	15	7.5
รวม	200	100.0

จากการศึกษาความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรีของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำในด้านรูปแบบ ของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท ดังต่อไปนี้ ประเภทเคหะสิ่งทอ ได้แก่ ชุดตกแต่งห้องรับแขก ซึ่งประกอบไปด้วย ผ้าม่าน ผ้าปูโต๊ะ หมอนอิง ประเภทของใช้ ได้แก่ ก่อองกระดาศทิวชรูปทรงสี่เหลี่ยม และประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย ได้แก่ ของใส่โทรศัพท์มือถือ โดยใช้สีที่เป็นสีแดงเดิมของชาวไทยทรงดำเป็นสีในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 สรุปความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	ความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	ด้านรูปแบบ
2. ประเภทของผลิตภัณฑ์	
- ประเภทเคหะสิ่งทอ	ชุดตกแต่งห้องรับแขก
- ประเภทของใช้	กล่องกระดาษทิชชูรูปทรงสี่เหลี่ยม
- ประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย	ของใส่โทรศัพท์มือถือ
3. สีของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ	สีดั้งเดิมของชาวไทยทรงดำ

ระยะที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

จากการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำแล้วนั้น เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมและตรงต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว จึงได้มีการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ดังขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ให้ตรงตามความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำโดยผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอ 5 รูปแบบ ประเภทของใช้ 4 รูปแบบ และประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย 4 รูปแบบ และนำเสนอรูปแบบของผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผ่านความเห็นชอบและการตรวจสอบแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ทำการคัดเลือกรูปแบบของผลิตภัณฑ์ประเภทละ 1 รูปแบบ

2. การแก้ไข / ปรับปรุงรูปแบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีรูปแบบดังต่อไปนี้

2.1 ประเภทเคหะสิ่งทอ ชุดตกแต่งห้องรับแขก ได้แก่ ผ้าม่าน ผ้าปูโต๊ะ หมอนอิง รูปแบบที่ 5 โดยได้แก้ไข/ปรับปรุงในตามคำแนะนำคือ

ผ้าม่าน ได้มีการปรับปรุง/แก้ไขในเรื่องของการเพิ่มลายเส้นบนแนวตัดต่อผ้าพื้น เพื่อให้มีความกลมกลืนกับผลิตภัณฑ์ในชุดเดียวกัน จึงได้ผ้าม่านที่มีการต่อผ้าพื้นในส่วนชาย 2 แนว ตกแต่งด้วยลายเส้นและพู่จากไหมที่ใช้ปัก (ภาพที่ 2)

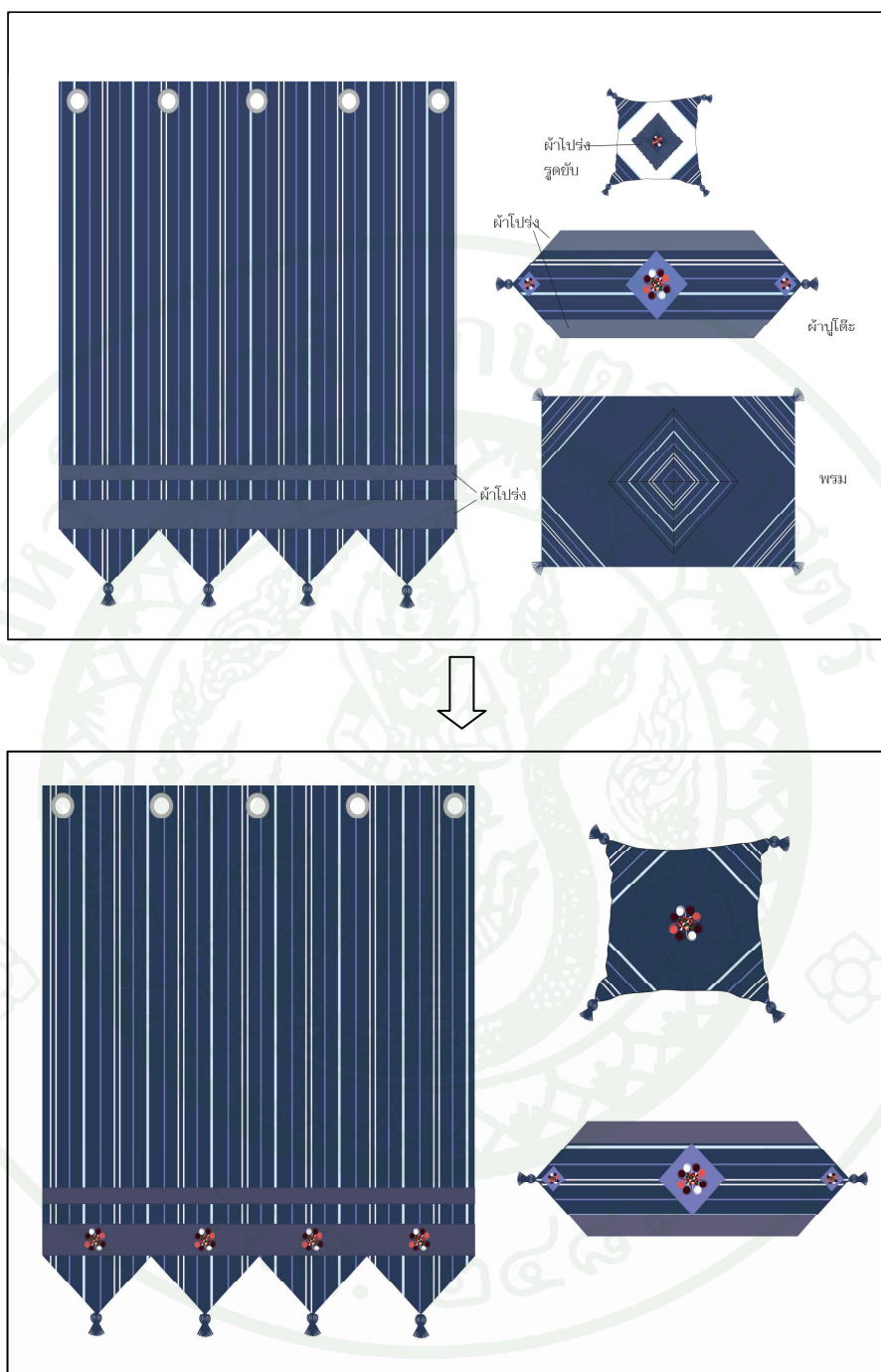
หมอนอิง ได้มีการปรับปรุง/แก้ไขในเรื่องของการใช้ผ้าแก้วเป็นชิ้นตัดต่อ เนื่องจากสีของผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำมาจากสียธรรมชาติ จะทำให้มีการตกสีลงบนผ้าชนิดอื่น และอาจจะทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่สามารถนำมาใช้ได้อีก หมอนอิงที่พัฒนาขึ้น จึงมีลักษณะทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส ตกแต่งมุมทั้งสี่ด้านด้วยผ้าลายและพู่ไหม ตรงกลางหมอนตกแต่งด้วยลายเส้น (ภาพที่ 2)

ผ้าปูโต๊ะ ควรระวังในเรื่องการต่อลายผ้า เนื่องจากต้องมีการตัดต่อผ้ากลางผืน โดยลายจะต้องไม่เหลื่อมกัน เพราะถ้าลายต่อไม่ตรงกันหรือเหลื่อมกันในแนวต่อ ผลิตภัณฑ์ที่มีการพัฒนาจะไม่สวยงาม และขาดความประณีต ดังนั้นจะได้ผ้าปูโต๊ะที่มีการตัดต่อกลางผืนผ้า ชายทั้ง 2 ข้างเป็นมุมแหลมและตกแต่งด้วยพู่ไหมที่ใช้ปัก ตรงกลางผืนตกแต่งด้วยลายแส่วขนาดใหญ่ และที่มุมชายผ้าปูโต๊ะตกแต่งด้วยลายแส่วขนาดเล็ก

2.2 ประเภทของใช้ ได้แก่ กล่องกระดาศทิวชุกรงสีเหลี่ยม รูปแบบที่ 2 โดยได้แก้ไข/ปรับปรุงในตามคำแนะนำคือให้ระวังในเรื่องของลวดลาย ซึ่งการวางลายทั้ง 2 ด้านจะต้องเป็นลวดลายเดียวกัน ซึ่งกล่องกระดาศทิวชุกรงสีเหลี่ยมที่พัฒนาขึ้น มีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าและสี่เหลี่ยมจัตุรัส ตกแต่งส่วนบนของกล่องด้านกว้างทั้ง 2 ด้านด้วยลายแส่วและพู่จากไหมปัก (ภาพที่ 4 และ 5)

2.3 ประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย ได้แก่ ชองใส่โทรศัพท์มือถือ รูปแบบที่ 4 โดยได้แก้ไข/ปรับปรุงในตามคำแนะนำคือ มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการวางลวดลาย จากการออกแบบในครั้งแรก ลายผ้าจะทะแยงเข้าหากันเป็นมุม ซึ่งเมื่อได้ทำการตัดเย็บจริง ลวดลายของผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ไม่สามารถวางในแนวทะแยง จึงต้องมีการปรับลวดลาย ให้เป็นในแนวตรง ซึ่งชองใส่โทรศัพท์มือถือที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบติดซิป มีมุมโค้ง 1 ด้านและหูหิ้ว ตกแต่งด้วยผ้าพื้น ลายแส่วและพู่จากไหมปักในด้านตรงด้านกับหูหิ้ว (ภาพที่ 6 และ 7)

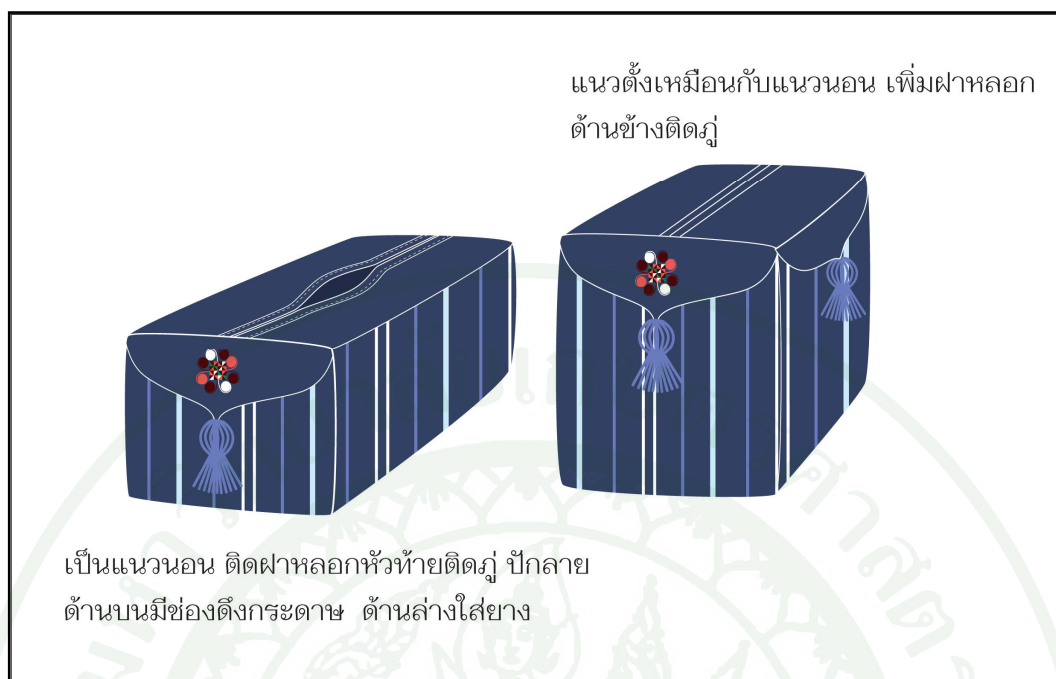
3. พัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ตามรูปแบบที่ได้ทำการปรับปรุง / แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ภาพที่ 2 การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
ประเภทเคหะสิ่งทอ: ชุดตกแต่งห้องรับแขก รูปแบบที่ 5

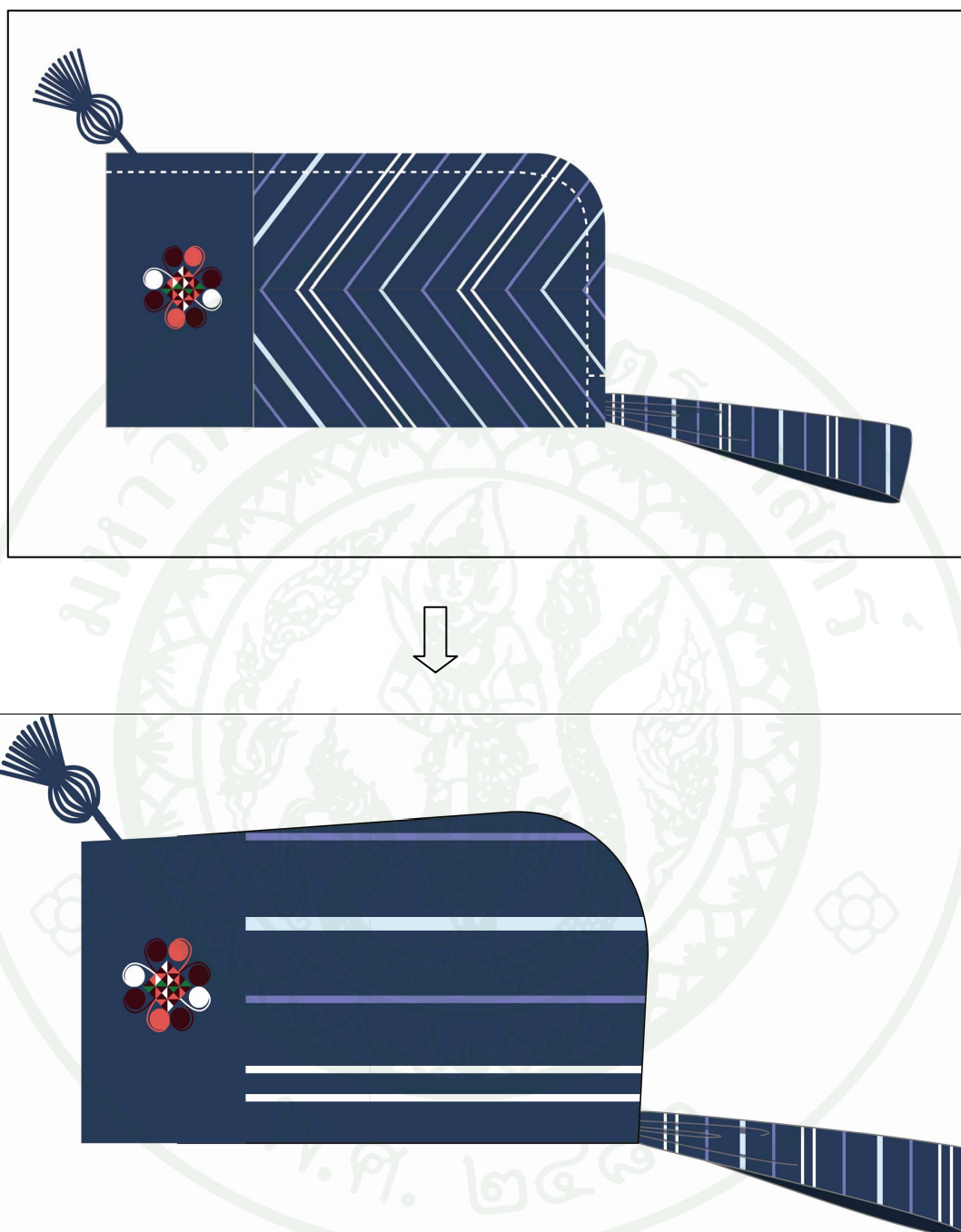
ภาพที่ 3 รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
ประเภทเคหะสิ่งทอ: ชุดตกแต่งห้องรับแขก รูปแบบที่ 5

ภาพที่ 4 การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
ประเภทของใช้: กล่องกระดาษทิชชูทรงสี่เหลี่ยม รูปแบบที่ 2

ภาพที่ 5 รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
ประเภทของใช้: กล่องกระดาษทิชชูทรงสี่เหลี่ยม รูปแบบที่ 2

ภาพที่ 6 การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย: ซองใส่โทรศัพท์มือถือ รูปแบบที่ 4

ภาพที่ 7 รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย: ซองใส่โทรศัพท์มือถือ รูปแบบที่ 4

ระยะที่ 3 ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

จากการศึกษาความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลและตอนที่ 2 ความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 200 คน ได้ศึกษาเกี่ยวกับ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไทย ผลการศึกษามีดังนี้ (ตารางที่ 9)

เพศ

นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี่มากกว่าสามในห้าเล็กน้อย (ร้อยละ 62.5) เป็นเพศหญิง ที่เหลือ (ร้อยละ 37.5) เป็นเพศชาย

อายุ

นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีอายุตั้งแต่ 12-75 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 34.64 ปี อายุต่ำสุดคือ 12 ปี และอายุสูงสุดคือ 75 ปี เมื่อจัดกลุ่มช่วงของช่วงอายุซึ่งได้พิจารณาจากค่าเฉลี่ยและค่าฐานนิยม (ฐานนิยมคืออายุ 35 ปี มีร้อยละ 6.0) ของกลุ่มอายุนักท่องเที่ยว จึงจัดช่วงอายุของนักท่องเที่ยว ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 12-24 ปี กลุ่มอายุระหว่าง 25-36 ปี กลุ่มอายุระหว่าง 37-50 ปี และกลุ่มอายุมากกว่า 50 ปี พบว่า กลุ่มอายุระหว่าง 25-36 ปี และ 37 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือประมาณเกือบสองในห้า (ร้อยละ 38.5 และ 37.5 ตามลำดับ) และเกือบหนึ่งในสี่มีอายุระหว่าง 12-24 ปี (ร้อยละ 24.0) ที่เหลืออายุระหว่าง 37-50 ปี (ร้อยละ 21.0)

สถานภาพสมรส

นักท่องเที่ยวนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 51.0) มีสถานภาพทางการสมรสเป็นโสด มากกว่าสองในห้า (ร้อยละ 44 .0) แต่งงานแล้ว ที่เหลือ (ร้อยละ 5.0) หย่าร้าง

ระดับการศึกษา

นักท่องเที่ยวนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (52.0%) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมามีร้อยละ 35.0 จบการศึกษาระดับ ปวช. / ปวส. และร้อยละ 5.0 จบการศึกษาระดับสูงกว่าระดับปริญญาตรี นอกจากนี้จากผลสำรวจส่วนอื่นๆ ร้อยละ 8.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

อาชีพ

นักท่องเที่ยวนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบหนึ่งในสี่ประกอบอาชีพรับราชการ และพนักงานบริษัทเอกชน ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 24.5 และ 23.5 ตามลำดับ) เป็นนักเรียน นักศึกษาร้อยละ 17.5 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 15.5 ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 11.0 และรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 7.0 นอกจากนี้จากผลสำรวจส่วนอื่นๆ ร้อยละ 1.0 ประกอบอาชีพค้าขาย

รายได้

นักท่องเที่ยวนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ย 14,859.8 บาท โดยรายได้ต่ำสุดคือ 1,300 บาท และรายได้สูงสุดคือ 75,000 บาท เมื่อจัดกลุ่มช่วงของช่วงรายได้ซึ่งได้พิจารณาจากค่าเฉลี่ยและค่าฐานนิยม (ฐานนิยมคือ 10,000 บาท มีร้อยละ 6.0) ของกลุ่มรายได้นักท่องเที่ยว จึงจัดช่วงรายได้ของนักท่องเที่ยวนั้นออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 1,300-5,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท พบว่า กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท และ 10,001-15,000 บาท มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 27.0 และ 24.5 ตามลำดับ) กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.0 กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 1,300-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.0 และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.0

โอกาสในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไทย

นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสามในห้า (64.5%) มีโอกาสในการซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยเพื่อใช้สำหรับเป็นของฝากของที่ระลึก รองลงมาเกือบสองในห้า (ร้อยละ 19.5) ใช้ในชีวิตประจำวัน ร้อยละ 14.5 เพื่อใช้สำหรับจำหน่าย นอกจากนี้จากผลสำรวจส่วนอื่นๆ ร้อยละ 1.5 มีโอกาสในการเลือกซื้อเพื่อมาสะสมเนื่องจากผลิตภัณฑ์บางอย่างรูปทรงแปลกตาไปจากที่เคยเห็น

สถานที่ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์

นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เกือบสองในห้า (38.5%) นิยมเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไทยจากสถานที่ท่องเที่ยว รองลงมา หนึ่งในสาม (31.5%) เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยจากศูนย์ประจำท้องถิ่น / แหล่งผลิตสินค้า ร้อยละ 20.0 ที่เลือกซื้อจากห้างสรรพสินค้า และร้อยละ 9.5 เลือกซื้อจากศูนย์ศิลปาชีพ นอกจากนี้จากผลสำรวจส่วนอื่นๆ ร้อยละ 0.5 ที่เลือกซื้อจากตลาดโบราณ / ตลาดน้ำตามลำดับ

เหตุผลใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์

นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสี่ (28.0%) มีเหตุผลใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยโดยดูจากความสวยงาม / ความทันสมัยของรูปแบบ รองลงมา ร้อยละ 19.0 เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยจากคุณภาพของผ้าทอที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 16.5 เลือกซื้อผลิตภัณฑ์โดยดูจากการรักษาและทำความสะอาดได้ง่าย ร้อยละ 14.5 เลือกซื้อโดยดูจากเรื่องราคาเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 10.5 เลือกซื้อผลิตภัณฑ์โดยเน้นในเรื่องของการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และร้อยละ 11.5 เลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากการผสมผสานของลวดลายเหมาะสม ตามลำดับ

จากเหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ดูจากความสวยงาม / ความทันสมัยของรูปแบบ อาจเนื่องจากเกือบสองในห้า (ร้อยละ 38.5) นักท่องเที่ยวมีอายุระหว่าง 25-36 ปี ซึ่งถือว่าเป็นคนรุ่นใหม่ และอยู่ในวัยหนุ่มสาว ซึ่งการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ พัชราภรณ์ สุพงษา (2545) ได้ระบุว่า กลุ่มเป้าหมายกลุ่มหนึ่งที่สำคัญคือวัยรุ่น ผู้ผลิตควรเน้นการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับวัยรุ่น เนื่องจากเป็นกลุ่มลูกค้าใหม่ ที่มีกำลังซื้อเพียงพอ การออกแบบจึงต้องคำนึงถึง สี

รูปแบบ ให้เหมาะสมกับวัย รวมทั้งขอความร่วมมือกับนักออกแบบวัยรุ่นที่วัยรุ่นให้ความนิยม ออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าไทย เพื่อดึงดูดใจให้วัยรุ่นไทยใช้ผ้าไทยมากขึ้น

ปัญหาที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าไทยไม่ได้รับความนิยม

มากกว่าสองในห้าเล็กน้อย (43.5%) ของนักท่องเที่ยวไม่นิยมเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไทย เนื่องจากลวดลายโบราณ รองลงมามากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อย (33.5%) เห็นว่า เนื้อผ้าไม่มีคุณภาพ และประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 20.5) ไม่นิยมเลือกซื้อเนื่องจากรูปแบบล้าสมัย นอกจากนี้ จากผลสำรวจส่วนอื่นๆ ร้อยละ 2.5 ที่ไม่นิยมเลือกซื้อเนื่องจากไม่มีการประชาสัมพันธ์/อนุรักษ์เท่าที่ควร

จากปัญหาในเรื่องผลิตภัณฑ์ผ้าไทยไม่ได้รับความนิยมในการเลือกซื้อ เนื่องจาก ผลิตภัณฑ์จากผ้าไทยมีลวดลายโบราณ จากผลการวิจัยครั้งนี้อาจเนื่องจาก นักท่องเที่ยวเกือบสองในห้า (ร้อยละ 38.5) ซึ่งจัดได้ว่ามีอายุระหว่าง 25-36 ปี เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ มักจะชอบและนิยม ผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่นในเรื่องของสีและลวดลายที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำใคร เพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองหรือภายในกลุ่ม อาจให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์น้อยลง อีกทั้งยังมีความคิดว่าลวดลายของผ้าไทยเหมาะสมกับวัยผู้ใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับ นวลจิตต์ เรืองศรีใส (2545) ได้ระบุว่า กลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่สมควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้สวมใส่ผ้าไทยมากขึ้น ซึ่งเดิมผู้สวมใส่ผ้าไทยมักเป็นผู้สูงอายุอย่างน้อย 40 ปีขึ้นไป อาจเป็นเพราะลักษณะของผืนผ้าสำหรับตัดชุดสุภาพสตรีนั้น ลวดลายและสีสันค่อนข้างสด มีสีตัดกันมาก ทำให้ดูฉูดฉาด รูปแบบของตัวลายกว้างใหญ่ เป็นลายโบราณ ไม่ทันสมัย

ตารางที่ 9 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจาก
ผ้าพื้นเมืองไทยทรงคำของศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงคำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

(n =200)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	75	37.5
หญิง	125	62.5
รวม	200	100.0
อายุ		
12-24 ปี	48	24.0
25-36 ปี	77	38.5
37-50 ปี	42	21.0
มากกว่า 50 ปี	33	16.5
รวม	200	100.0
$\bar{X} = 34.64$ ปี Minimum = 12 ปี Maximum = 75 ปี		
สถานภาพการสมรส		
โสด	102	51.0
สมรส	88	44.0
หย่าร้าง	10	5.0
รวม	200	100.0

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n =200)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ปวช./ปวส.	60	35.0
ปริญญาตรี	104	52.0
สูงกว่าปริญญาตรี	10	5.0
อื่นๆ		
- ประถมศึกษา	17	8.0
รวม	200	100
อาชีพ		
นักเรียน นักศึกษา	35	17.5
รับราชการ	49	24.5
พนักงานบริษัทเอกชน	47	23.5
รัฐวิสาหกิจ	14	7
รับจ้างทั่วไป	31	15.5
ธุรกิจส่วนตัว	22	11
อื่นๆ		
- ค้าขาย	2	1
รวม	200	100

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n =200)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้		
5,000 บาทและน้อยกว่า	32	16
5,001 - 7,500 บาท	26	13
7,501 - 10,000 บาท	28	14
10,001 - 12,500 บาท	26	13
12,501 - 15,000 บาท	23	11.5
15,001 - 17,500 บาท	13	6.5
17,501 - 20,000 บาท	22	11
มากกว่า 20,000	30	15
รวม	200	100
$\bar{X}$ = 14,859.8 บาท		
Minimum = 1,300 บาท		
Maximum = 75,000 บาท		
โอกาสในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไทย		
ใช้ในชีวิตประจำวัน	39	19.5
เป็นของฝากของที่ระลึก	129	64.5
เพื่อจำหน่าย	29	14.5
อื่นๆ		
- ซื้อเพื่อสะสม	3	1.5
รวม	200	100

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n =200)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานที่ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์		
ศูนย์ศิลปาชีพ	19	9.5
ห้างสรรพสินค้า	40	20
ศูนย์ประจำท้องถิ่น/แหล่งผลิตสินค้า	63	31.5
สถานที่ท่องเที่ยว	77	38.5
อื่นๆ		
- ตลาดโบราณ / ตลาดน้ำ	1	0.5
รวม	200	100
เหตุจูงใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์		
ราคาเหมาะสม	29	14.5
การใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	21	10.5
รักษาและทำความสะอาดได้ง่าย	33	16.5
ความสวยงาม / ความทันสมัยของรูปแบบ	56	28
คุณภาพของผ้าทอที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์	38	19
การผสมผสานของลวดลายเหมาะสม	23	11.5
รวม	200	100
ปัญหาที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าไทยไม่ได้รับความนิยม		
รูปแบบล้าสมัย	41	20.5
ลวดลายโบราณ	87	43.5
เนื้อผ้าไม่มีคุณภาพ	67	33.5
อื่นๆ		
- ไม่มีการประชาสัมพันธ์/อนุรักษ์	5	2.5
รวม	200	100

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

จากการศึกษาความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ของศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยสำรวจความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของสินค้า ด้านประโยชน์การใช้สอย ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ ด้านสีสัน ลวดลาย ด้านความแปลกใหม่ และด้านวัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง นอกจากนี้ได้แบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็น 4 ระดับคือ ระดับพอใจมาก ระดับพอใจปานกลาง ระดับพอใจน้อย และระดับไม่พอใจ สมควรมีการปรับปรุง/แก้ไข ซึ่งได้ผลการสำรวจดังนี้

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอ

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผ้าม่าน ผ้าปูโต๊ะ และหมอนอิง ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในแต่ละผลิตภัณฑ์แตกต่างกันดังนี้

1. ผ้าม่าน

นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอในรูปแบบผ้าม่าน โดยพิจารณาจากระดับความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ พบว่า นักท่องเที่ยวมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 50.5) มีความพึงพอใจระดับมากในเรื่องของความแปลกใหม่ ส่วนเรื่องประโยชน์ใช้สอย รูปแบบผลิตภัณฑ์ คุณภาพ สีสัน ลวดลาย และวัสดุตกแต่ง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ร้อยละ 54.5, 52.5, 48.0, 48.0 และ 45.0 ตามลำดับ) (ตารางที่ 10)

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (50.5%) มีความพึงพอใจระดับมากในเรื่องของความแปลกใหม่ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่มีค่านิยมในการใช้ผลิตภัณฑ์จากผ้าที่ต้องการความหลากหลาย ไม่ซ้ำกับรูปแบบเดิมที่มีอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรภรณ์ สุรขษา (2545) ที่ระบุเกี่ยวกับรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ไว้ว่า การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์นั้นควรพัฒนาให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและความเหมาะสมกับการใช้

ในชีวิตประจำวัน โดยจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญในการออกแบบให้คำแนะนำแก่ผู้ผลิตในเรื่องลวดลาย สี และขนาด จัดนิทรรศการแสดงผลผลิตภัณฑ์ผ้า โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมวิจารณ์รูปแบบผ้าไทยให้แก่ผู้ผลิต จะได้ประโยชน์อย่างมาก

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ผ้าไทยได้รับการพัฒนาให้มีรูปแบบที่สะดุดตา แปลกใหม่ ทันสมัย และมีความหลากหลายมากขึ้น ทำให้กลุ่มผู้ที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าไทยเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ผ้าไทยควรมีรูปแบบของสีที่ผสมผสานกันมากกว่าผลิตเป็นสีเรียบๆ เพื่อเพิ่มประโยชน์การใช้สอยได้มากขึ้น รูปแบบต้องเหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภควัยต่างๆ ด้วย

ตารางที่ 10 ความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงคำประเภทสิ่งทอ: ผ้าม่าน (n =200)

ผลิตภัณฑ์	คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์	ระดับความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์			
		พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย	ไม่พอใจ
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ผ้าม่าน	- คุณภาพ	93 (46.5)	96 (48.0)	11 (5.5)	-
	- ประโยชน์ใช้สอย	70 (35.0)	109 (54.5)	21 (10.5)	-
	- รูปแบบผลิตภัณฑ์	78 (39.0)	105 (52.5)	16 (8.0)	1 (0.5)
	- สี สัน ลวดลาย	86 (43.0)	96 (48.0)	16 (8.0)	2 (1.0)
	- ความแปลกใหม่	101 (50.5)	78 (39.0)	20 (10.0)	1 (0.5)
	- วัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง	84 (42.0)	90 (45.0)	26 (13.0)	-

2. ผ้าปูโต๊ะ

นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงคำประเภทเคหะสิ่งทอในรูปแบบผ้าปูโต๊ะ โดยพิจารณาจากระดับความพึงพอใจ พบว่า นักท่องเที่ยวในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 48.0 และ 44.5 มีความพึงพอใจมากในเรื่องคุณภาพและความแปลกใหม่ และมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ในเรื่องประโยชน์การใช้สอย วัตถุดิบที่ใช้ตกแต่งรูปแบบของผลิตภัณฑ์ และสีสันทน ลวดลาย ร้อยละ 60.0, 57.0, 49.0 และ 47.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 11)

จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันในเรื่องคุณภาพของสินค้าและความแปลกใหม่ นอกจากเรื่องรูปแบบของผลิตภัณฑ์แล้ว คุณภาพของสินค้าก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริโภค มักจะคำนึงในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ เพื่อให้คุ้มค่ากับราคา ซึ่งสอดคล้องกับปริมรัตน์ แจกเพ็ง (2542) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคที่จะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยนั้นก็ขึ้นอยู่กับ การปรับปรุงและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยให้มีคุณภาพ มาตรฐานเหมาะสมและสะดวกต่อการใช้ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาสีให้มีความคงทน สีไม่ตก และไม่ซีดจาง การปรับปรุงมาตรฐานของเส้นใยโดยเฉพาะผ้าฝ้าย ให้มีคุณภาพไม่ยืดหด ไม่เสียรูปเวลาซักรีด การส่งเสริมให้ผู้ผลิตตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพผ้าไทยและผลตอบแทนที่ผู้ผลิตจะได้รับในระยะยาว

ตารางที่ 11 ความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทสิ่งทอ:
ผ้าปูโต๊ะ

(n =200)

ผลิตภัณฑ์	คุณลักษณะของ ผลิตภัณฑ์	ระดับความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์			
		พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย	ไม่พอใจ
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ผ้าปูโต๊ะ	- คุณภาพ	96 (48.0)	90 (45.0)	14 (7.0)	-
	- ประโยชน์ใช้สอย	66 (33.0)	120 (60.0)	14 (7.0)	-
	- รูปแบบผลิตภัณฑ์	88 (44.0)	98 (49.0)	13 (6.5)	-
	- สี สัน ลวดลาย	86 (43.0)	94 (47.0)	18 (9.0)	2 (1.0)
	- ความแปลกใหม่	89 (44.5)	80 (40.0)	31 (15.5)	1 (0.5)
	- วัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง	59 (29.5)	114 (57.0)	26 (13.0)	1 (0.5)

3. หมอนอิง

นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรง
คำประเภทเคหะสิ่งทอในรูปแบบหมอนอิง โดยพิจารณาจากระดับความพึงพอใจในรูปแบบของ
ผลิตภัณฑ์ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากในเรื่องของ รูปแบบผลิตภัณฑ์ คุณภาพ วัสดุดิบที่
ใช้ตกแต่ง ร้อยละ 46.5, 46.0, 45.0 ตามลำดับ และมีความพึงพอใจในรูปแบบระดับปานกลางในเรื่อง
ประโยชน์การใช้สอย สี สัน ลวดลาย ความแปลกใหม่ ร้อยละ 54.0, 48.5, 46.5 ตามลำดับ
(ตารางที่ 12)

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับมากในเรื่องของรูปแบบผลิตภัณฑ์
ซึ่งสอดคล้องกับ พรพิมล เผ่าภูรี (2546) ได้กล่าวไว้ว่า จากการศึกษานักท่องเที่ยวด้านรูปแบบงานหัตถกรรม
นักศึกษาปริญญาโทผลิตภัณฑ์ผ้าไทยโดยรวมในระดับมาก โดยนิสิต นักศึกษาพิจารณารูปแบบมีความ
หลากหลายเหมาะสมกับโอกาสที่ใช้ เหมาะสมกับประโยชน์การใช้สอย และรูปแบบของผลิตภัณฑ์
สะดุดตา แปลกใหม่และทันสมัย ทั้งนี้เพราะนิสิต นักศึกษาเป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับ
ความสวยงาม สะดุดตา และทันสมัย รูปแบบที่หลากหลายของผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูด
ใจให้นิสิต นักศึกษาตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทย

ตารางที่ 12 ความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทสิ่งทอ:
หมอนอิง

(n =200)

ผลิตภัณฑ์	คุณลักษณะของ ผลิตภัณฑ์	ระดับความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์			
		พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย	ไม่พอใจ
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
หมอนอิง	- คุณภาพ	92 (46.0)	89 (44.5)	18 (9.0)	1 (0.5)
	- ประโยชน์ใช้สอย	78 (39.0)	108 (54.0)	14 (7.0)	-
	- รูปแบบผลิตภัณฑ์	93 (46.5)	91 (45.5)	16 (8.0)	-
	- สี สัน ลวดลาย	90 (45.0)	97 (48.5)	13 (6.5)	-
	- ความแปลกใหม่	88 (44.0)	93 (46.5)	19 (9.5)	-
	- วัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง	90 (45.0)	89 (44.5)	21 (10.5)	-

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของใช้

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของใช้ที่พัฒนาขึ้น ในงานวิจัยครั้งนี้ มีชนิดเดียวคือ กล่องกระดาศทิชชู

กล่องกระดาศทิชชู

นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของใช้ในรูปแบบกล่องกระดาศทิชชู โดยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมาก ในเรื่องของประโยชน์ใช้สอย คุณภาพ และความแปลกใหม่ ร้อยละ 46.5, 46.0, 44.5 ตามลำดับ และมีความพึงพอใจในรูปแบบระดับปานกลางในเรื่องรูปแบบผลิตภัณฑ์ในเรื่องวัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง ร้อยละ 49.0 และ 48.0 (ตารางที่ 13)

จะเห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในทุกประเด็นในระดับมากและปานกลาง ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แต่มีประเด็นรูปแบบผลิตภัณฑ์และวัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง ที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับปานกลางในสัดส่วนที่สูงกว่าระดับมากอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกล่องทิชชูที่พัฒนาในการวิจัยครั้งนี้มีเพียงรูปแบบเดียวคือ กล่องกระดาศทิชชูรูปทรงสี่เหลี่ยม และใช้วัสดุตกแต่งน้อยชนิด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับที่มีจำหน่ายในท้องตลาดจะมีรูปแบบที่หลากหลายชนิดกว่า

จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวเกือบครึ่งมีความพึงพอใจระดับมาก ในเรื่องของประโยชน์ใช้สอย ซึ่งสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะคิดของ ผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไทย พบว่า กลุ่มผู้มีอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะใช้ผ้าไทยเพิ่มขึ้น ดังนั้นรูปแบบของผ้าไทยควรจะต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับการใช้สอยในชีวิตประจำวัน และควรปรับปรุงลดทอนขนาด สี สัน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งการพัฒนาแบบผ้าไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า จะเป็นแนวทางหนึ่งที่กระตุ้นให้มีการใช้ผ้าไทยมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 13 ความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของใช้:
กล่องกระดาษทิชชู

(n =200)

ผลิตภัณฑ์	คุณลักษณะของ ผลิตภัณฑ์	ระดับความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์			
		พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย	ไม่พอใจ
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
กล่องกระดาษ ทิชชู	- คุณภาพ	92 (46.0)	96 (48.0)	12 (6.0)	-
	- ประโยชน์ใช้สอย	93 (46.5)	91 (45.5)	16 (8.0)	-
	- รูปแบบผลิตภัณฑ์	82 (41.0)	98 (49.0)	20 (10.0)	-
	- สี สัน ลวดลาย	85 (42.5)	90 (45.0)	25 (12.5)	-
	- ความแปลกใหม่	89 (44.5)	94 (47.0)	17 (8.5)	-
	- วัสดุที่เลือกใช้ตกแต่ง	81 (40.5)	97 (48.5)	20 (10.0)	2 (1.0)

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย

ของใส่โทรศัพท์มือถือ

นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย รูปแบบของใส่โทรศัพท์มือถือ โดยพบว่า นักท่องเที่ยวมากกว่าครึ่งและมีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ (54.0%) และ (51.5%) พึงพอใจระดับมากในเรื่องของคุณภาพและความแปลกใหม่ และมีความพึงพอใจในรูปแบบระดับปานกลางในเรื่องรูปแบบผลิตภัณฑ์ในเรื่องประโยชน์ใช้สอย สี สัน ลวดลาย รูปแบบผลิตภัณฑ์ วัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง ร้อยละ 50.0, 47.5, 47.0, 46.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 14)

จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวมากกว่าครึ่งที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน พึงพอใจระดับมากในเรื่องของคุณภาพของสินค้าและความแปลกใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ สุวรรณ วุฒิยาคม (2544) หลักการในการพัฒนาหรือออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ควรที่จะมีการออกแบบที่แปลกใหม่ออกสู่ตลาดอยู่เสมอ ต้องมีการพัฒนารูปแบบของสินค้าอยู่ตลอดเวลา มิฉะนั้นแล้วเราจะก้าวไม่ทันคู่แข่งและอาจไม่มีลูกค้าที่ให้ความสนใจอีกต่อไป นอกจากนี้ผู้ผลิตยังควรยึดถือคุณภาพของผลิตภัณฑ์และความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าเป็นเครื่องเตือนใจด้วย แม้ว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์จะเป็นสิ่งสำคัญที่เราต้องคำนึงถึงความแปลกใหม่และทันสมัย แต่บางครั้งเรายังสามารถนำสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวเราหรือสิ่งที่สังคมกำลังเร่งรณรงค์กันอยู่ในเวลานั้นๆ มาใช้ในการออกแบบด้วยเช่นกัน ซึ่งเรื่องนี้แม้ว่าจะเป็นเรื่องใกล้ตัวก็จริง แต่ขณะเดียวกันก็เป็นเรื่องที่คนทั่วไปคาดไม่ถึงเช่นกันจึงทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบวิธีนี้สามารถดึงดูดความสนใจผู้พบเห็นได้มากพอสมควร เนื่องจากการค้าผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านที่ทำกันในลักษณะอุตสาหกรรมในครัวเรือนมีมากนับร้อยนับพันราย ทำให้การค้าผลิตภัณฑ์ประเภทนี้มีการแข่งขันสูง บางครั้งก็จำหน่ายตัดราคากัน แต่ในที่สุดแล้วลูกค้าที่มีประสบการณ์จะไม่คำนึงว่าราคาเป็นตัวกำหนดในการตัดสินใจซื้อ แต่จะยึดความแปลกใหม่และคุณภาพเป็นสำคัญ

ตารางที่ 14 ความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย:
ของใส่โทรศัพท์มือถือ

(n=200)

ผลิตภัณฑ์	คุณลักษณะของ ผลิตภัณฑ์	ระดับความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์			
		พอใจมาก (ร้อยละ)	พอปานกลาง (ร้อยละ)	พอใจน้อย (ร้อยละ)	ไม่พอใจ (ร้อยละ)
ของใส่ โทรศัพท์มือถือ	- คุณภาพ	108 (54.0)	83 (41.5)	9 (4.5)	-
	- ประโยชน์ใช้สอย	81 (40.5)	100 (50.0)	19 (9.5)	-
	- รูปแบบผลิตภัณฑ์	89 (44.5)	94 (47.0)	15 (7.5)	2 (1.0)
	- สี สัน ลวดลาย	87 (43.5)	95 (47.5)	18 (9.0)	-
	- ความแปลกใหม่	103 (51.5)	77 (38.5)	20 (10.0)	-
	- วัสดุที่ใช้ตกแต่ง	78 (39.0)	93 (46.5)	27 (13.5)	2 (1.0)

จากการศึกษาความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยได้ดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 สรุปความพึงพอใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

รูปแบบผลิตภัณฑ์	ระดับความพึงพอใจ	
	พอใจมาก	พอใจปานกลาง
ประเภทเคหะสิ่งทอ		
- ผ้าม่าน	ความแปลกใหม่	ประโยชน์ใช้สอย
- ผ้าปูโต๊ะ		รูปแบบผลิตภัณฑ์
- หมอนอิง		ประโยชน์ใช้สอย
		วัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง
		ประโยชน์ใช้สอย
ประเภทของใช้		
- กล่องกระดาษทิชชู		รูปแบบผลิตภัณฑ์
		วัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง
ประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย		
- ของใส่โทรศัพท์มือถือ	คุณภาพ	ประโยชน์ใช้สอย
	ความแปลกใหม่	วัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ โดยการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้ ได้แบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการของรูปแบบของผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ระยะที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำในรูปแบบของเคหะสิ่งทอ ประเภทของใช้ และประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว และระยะที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 200 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยได้รับแบบสอบถามทั้งสิ้น 200 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.0 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม ซึ่งมีทั้งหมด 2 ชุดคือ แบบสอบถามชุดที่ 1 ศึกษาความต้องการรูปแบบของผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลและตอนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี แบบสอบถามชุดที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการรูปแบบของผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70.5) มากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อย (ร้อยละ 37.0) เป็นกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี มากกว่าสามในห้า (ร้อยละ 61.0) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.5) มีสภาพโสด เกือบครึ่ง (ร้อยละ 49.5) ประกอบอาชีพรับราชการ และมีรายได้เฉลี่ย 16,394.65 บาท

นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสามในห้า (64.0%) รู้จักประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำแต่ไม่ละเอียดมากนัก สามในห้า (60.0%) ไม่เคยซื้อและไม่เคยใช้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ รวมทั้งไม่เคยได้รับเป็นของขวัญ / ของที่ระลึกเลย มากกว่าครึ่งเล็กน้อย (51.5%) มีความคิดเห็นว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำในด้านรูปแบบ

นักท่องเที่ยวมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (57.0%) ต้องการให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องใช้ในรูปแบบของชุดตกแต่งห้องรับแขก มากกว่าครึ่งเล็กน้อย (51.5%) ต้องการให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ในรูปแบบของกล่องกระดาษหิ้วหิ้วที่หิ้วมากกว่าสองในห้าเล็กน้อย (44.5%) ต้องการให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำผลิตภัณฑ์ประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วยในรูปแบบของของใส่โทรศัพท์มือถือ และเกือบสามในสี่ (71.0%) ต้องการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำที่มีสีแดงเข้มของชาวไทยทรงดำ

ระยะที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท และเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและนำเสนอแนะ ทำการปรับปรุง/แก้ไข รูปแบบของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมและตรงต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอ

1. **ผ้าม่าน** จากการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบผ้าม่าน ได้มีการปรับปรุง/แก้ไขในเรื่องของการเพิ่มลายปักบนแนวตัดต่อผ้าพื้น เพื่อให้มีความกลมกลืนกับผลิตภัณฑ์ในชุดเดียวกัน

2. **หมอนอิง** จากการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบผ้าม่าน ได้มีการปรับปรุง/แก้ไขในเรื่องของการใช้ผ้าแก้วเป็นชั้นตัดต่อ เนื่องจากสีของผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำย้อมมาจากสีธรรมชาติ จะทำให้มีการตกสีลงบนผ้าชนิดอื่น และอาจจะทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่สามารถนำมาใช้ได้อีก

3. **ผ้าปูโต๊ะ** จากการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบผ้าปูโต๊ะ ควรระวังในเรื่องการต่อลายผ้า เนื่องจากต้องมีการตัดต่อผ้ากลางผืน โดยลายจะต้องไม่เหลื่อมกัน เพราะถ้าลายต่อไม่ตรงกันหรือเหลื่อมกันในแนวต่อ ผลิตภัณฑ์ที่มีการพัฒนา ก็จะไม่สวยงาม และขาดความประณีตอีกด้วย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของใช้

กล่องกระดาษทึบทรงสี่เหลี่ยม จากการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบกล่องกระดาษทึบทรงสี่เหลี่ยม ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะในเรื่องของลวดลาย ซึ่งการวางลายทั้ง 2 ด้านจะต้องเป็นลวดลายเดียวกัน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย

ซองใส่โทรศัพท์มือถือ จากการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทซองใส่โทรศัพท์มือถือ มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการวางลวดลาย จากการออกแบบในครั้งแรก ลายผ้าจะแยงเข้าหากันเป็นมุม ซึ่งเมื่อได้ทำการตัดเย็บจริง ลวดลายของผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ไม่สามารถวางในแนวแยง จึงต้องมีการปรับลวดลาย ให้เป็นในแนวตรง

ระยะที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมากกว่าสามในห้า (ร้อยละ 62.5) เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 25-36 ปี และ 37 ปีขึ้นไป โดยมีอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกันคือประมาณเกือบสองในห้า (ร้อยละ 38.5 และ 37.5) มากกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 51.0) มีสถานภาพโสด มากกว่าครึ่งเล็กน้อย (52.0%) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เกือบหนึ่งในสี่ ประกอบอาชีพรับราชการและพนักงานบริษัท เอกในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 24.5 และ 23.5) และมีรายได้เฉลี่ย 14,859.8 บาท

นักท่องเที่ยวมากกว่าสามในห้า (64.5%) มีโอกาสในการซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยเพื่อใช้สำหรับเป็นของฝากของที่ระลึก เกือบสองในห้า (38.5%) นิยมเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไทยจากสถานที่ท่องเที่ยว มากกว่าหนึ่งในสี่ (28.0%) มีเหตุจูงใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยโดยดูจากความสวยงาม / ความทันสมัยของรูปแบบ มากกว่าสองในห้า (43.5%) ไม่นิยมเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไทยเนื่องจากกลัวลวกลายโบราณ

ความพึงพอใจรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

จากการศึกษาวิจัยความพึงพอใจในรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทกระเป๋าสิ่งทอ ประเภทของใช้ และประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ประเภทกระเป๋าสิ่งทอ ได้แก่ ผ้าม่าน ผ้าปูโต๊ะ หมอนอิง ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากในแต่ละผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน คือ

1. ผ้าม่าน นักท่องเที่ยวมากกว่าครึ่งเล็กน้อยมีความพึงพอใจมากในผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทกระเป๋าสิ่งทอ รูปแบบผ้าม่าน ในเรื่องของความแปลกใหม่ระดับมาก และพอใจระดับปานกลางในเรื่องประโยชน์ใช้สอยและรูปแบบผลิตภัณฑ์ ส่วนในเรื่องของคุณภาพสินค้า สี สัน ลวดลาย วัสดุที่ใช้ตกแต่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับมาก และระดับปานกลางในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

2. ผ้าปูโต๊ะ นักท่องเที่ยวร้อยละ 60 มีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบผ้าปูโต๊ะในเรื่องของประโยชน์ใช้สอย รองลงมาในเรื่องของวัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง ส่วนในเรื่องของคุณภาพของสินค้า รูปแบบผลิตภัณฑ์ สี สัน ลวดลาย และความแปลกใหม่ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับมากและระดับปานกลางในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

3. หมอนอิง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบหมอนอิง ระดับปานกลางในเรื่องของประโยชน์ใช้สอย ส่วนในเรื่องของคุณภาพของสินค้า รูปแบบผลิตภัณฑ์ สี สัน ลวดลาย ความแปลกใหม่ วัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับมากและระดับปานกลางในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของใช้

กล่องกระดาษทิชชู นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของใช้ รูปแบบกล่องกระดาษทิชชูระดับปานกลางในเรื่องของ รูปแบบผลิตภัณฑ์ รองลงมาในเรื่องของวัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง ส่วนในเรื่องของคุณภาพของสินค้า ประโยชน์ใช้สอย สี สัน ลวดลาย ความแปลกใหม่ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับมากและระดับปานกลางในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย

ซองใส่โทรศัพท์มือถือ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย รูปแบบซองใส่โทรศัพท์มือถือ ระดับมากในเรื่องของคุณภาพของสินค้า และความแปลกใหม่ และพอใจระดับปานกลางในเรื่องประโยชน์ใช้สอยและวัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง ส่วนในเรื่องของรูปแบบของผลิตภัณฑ์ สี สัน ลวดลาย นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับมากและระดับปานกลางในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี สามารถรวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ให้เป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น จึงขอเสนอแนะในแต่ละประเภทผลิตภัณฑ์ดังนี้

ประเภทเครื่องสิ่งทอ

ผ้าผืน จากการศึกษพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจระดับมากในเรื่องของความแปลกใหม่ จึงควรมีการพัฒนาในเรื่องของขนาดที่ได้มาตรฐานตามขนาดของหน้าต่างบ้านทั่วๆ ไป เพื่อที่ผู้ซื้อสามารถที่จะนำไปใช้กับบ้านได้ทุกรูปแบบ นอกจากนี้ในเรื่องของสีสัน ลวดลาย โดยอาจจะใช้สีของผ้าปักสีอื่นนอกเหนือจากสีหลักๆ ของชาวไทยทรงดำ แต่ในลวดลายที่ปักออกมานั้นจะต้องมีความกลมกลืน และมีความลงตัวที่โดดเด่น สามารถดึงดูดความสนใจแก่ผู้พบเห็น มาประยุกต์เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ในตัวของผู้ผลิต แต่ทั้งนี้ในการพัฒนารูปแบบและผลิตภัณฑ์ควรที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์และความโดดเด่นของชาวไทยทรงดำด้วย

หมอนอิง จากการศึกษพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจระดับมากในเรื่องรูปแบบผลิตภัณฑ์ จึงควรใช้ผ้าชนิดอื่นเข้ามาประยุกต์ เช่นเป็นชิ้นส่วนในการตัดต่อเพื่อให้เกิดลวดลายที่แปลกใหม่ การจับจีบเครฟลวดลายต่างๆ เช่น ลายเกล็ดปลา ลายขั้วตานตะกร้า เป็นต้น หรืออาจจะประยุกต์ลวดลายจากหัตถกรรมประเภทเครื่องจักสานที่ชาวไทยทรงดำทำเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน เช่น การสานกะเลียบ ตะกร้า ซึ่งของเหล่านี้จะมีวิธีการสานที่มีลวดลายที่สวยงาม เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาวไทยทรงดำตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมและเป็นการประยุกต์ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ ซึ่งอาจจะดึงดูดความสนใจมากกว่าการใช้ลวดลายเดิมๆ ที่มีอยู่แล้วอีกด้วย

ผ้าปูโต๊ะ จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจระดับมากในเรื่องคุณภาพของสินค้าและความแปลกใหม่ นอกจากนี้ยังควรเน้นในเรื่องของขนาดผ้าปูโต๊ะ ควรให้มีขนาดที่หลากหลาย ผู้ซื้อสามารถเลือกใช้ได้ตามขนาดที่ต้องการ

ในการพัฒนาหรือประยุกต์ผลิตภัณฑ์ประเภทเคหะสิ่งทอนั้น ทุกรูปแบบจะต้องไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นเป็นในเรื่องของลวดลาย สี สัน การใช้วัตถุดิบต่างๆ มาใช้ในการตกแต่ง หรือจะเป็นรูปแบบของผลิตภัณฑ์ สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ต้องคำนึงคือ ความกลมกลืนของผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะเป็นการสร้างคุณค่าและความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ให้น่าใช้ยิ่งขึ้นไปอีกด้วย

ประเภทของใช้

กล่องกระดาษทิชชู จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจระดับมากในเรื่องประโยชน์การใช้สอยและคุณภาพของสินค้า นอกจากนี้ยังควรได้รับการพัฒนาในเรื่องของขนาด ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น สามารถให้ผู้ซื้อเลือกใช้ได้ตามความต้องการ แต่ต้องคำนึงขนาดของกล่องด้านใน ต้องเป็นขนาดที่มีอยู่ทั่วไปหาซื้อได้ง่าย

ประเภทของข้าวสวย / ของที่ระลึก

ของใส่โทรศัพท์มือถือ จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจระดับมากในเรื่องความแปลกใหม่ ควรมีขนาดที่หลากหลาย สามารถเลือกซื้อได้ตามความต้องการ

นอกจากนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ และเป็นการเผยแพร่ประวัติความเป็นมาของชาวไทยในเรื่องของประวัติความเป็นมาและหัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ให้มากยิ่งขึ้นจึงขอเสนอแนะในด้านอื่นๆ ดังนี้

1. ควรมีสวนย์การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ประวัติความเป็นมา โดยการเชื่อมโยงสู่ระบบโรงเรียน หรืออาจมีการจัดตั้งกลุ่มการทำงานประเภทต่างๆ ในหมู่บ้าน โดยมีแกนนำกลุ่มซึ่งเป็นผู้รู้ในเรื่องวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำเป็นอย่างดี

2. ในด้านของกล่องบรรจุผลิตภัณฑ์ควรที่จะมีการนำประวัติความเป็นมาหรือเกร็ดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยทรงดำ โดยอาจจะทำเป็นฉลากระบุเนื้อหาที่น่าสนใจอยู่ในตัวของฉลาก

ผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจของความสนใจของนักท่องเที่ยวที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นการต่อยอดงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการผลิตผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน แต่มีการออกแบบให้แตกต่างในรูปแบบและการวางลวดลายในตำแหน่งที่ต่างกัน เพื่อจะได้ศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายขึ้น
2. ควรมีการศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ เช่น ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ผ้าไทยทรงดำ

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรรณิการ์ ศรีณลอย. 2536. หมอนจิดที่บ้านศรีฐาน อำเภอป่าต้ว จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , มหาสารคาม.

กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. 2534. จังหวัดราชบุรี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อัมรินทร์.

เกษสินี โชติกเสถียร. 2548. การศึกษางานศิลปหัตถกรรมและวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำใน ตำบล
เขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขา
ศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2542. ทักษะของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไทย. กระทรวงอุตสาหกรรม,
กรุงเทพมหานคร. (อัคราณา)

ณัฐรินทร์ แสงทอง. 2552. การพัฒนาคุณภาพและรูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นเมือง. ม.ป.ท.
(อัคราณา).

ถนอม คงอิมละมัย. 2552. หัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำเขาย้อย. สัมภาษณ์,
18 มกราคม 2552.

ธิดา ชมพูนิช. 2539. การศึกษาศิลปหัตถกรรมไทยโง่งในจังหวัดนครปฐม. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร.

บรรเทิง พาพิจิตร. ประเพณี วัฒนธรรมไทย และคติความเชื่อ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์.

ปริมรัตน์ แยกเพ็ง. 2542. รายงานการศึกษาเรื่องทักษะของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไทย. สำนักพัฒนา
อุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม, กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. ม.ป.ท.

- ปาริชาติ วีระพันธุ์. 2539. ความคิดเห็นต่อผ้าไทยของคณะกรรมการองค์การสตรีใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการประถมศึกษาศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิยม ออไอสุรย์. 2539. การศึกษาการสืบทอดงานศิลปผ้าทอของกลุ่มชนไทยทรงดำ ในจังหวัด ราชบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจิตร เรืองศรีใส. 2525. ตลาดใหม่ ผ้าไหมมัดหมี่. ม.ป.ท.
- พัชราภรณ์ สุรขยา. 2545. หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ผ้าทอไทย สานเส้นใย สานชีวิต. ม.ป.ท.
- พิมลาลัย บุญธรรม. 2544. ความคิดเห็นของชาวไทยทรงดำเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายในพิธีกรรม: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการประถมศึกษาศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรทิพย์ พิมลสินธุ์. 2541. การสำรวจความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไทย สำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร. (อัดสำเนา).
- พรพิมล เผ่าภูรี. 2546. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการประถมศึกษาศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อ้างถึง วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2531. ผ้าไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การการค้าสุภาพ.
- _____. 2546. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการประถมศึกษาศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อ้างถึง กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.
2537. รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร. ม.ป.ท.
- ภัทริยา ยิมเรวัต. 2544. ประวัติศาสตร์สิบสองจุไท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.

มหาวิทยาลัยศิลปากร. ม.ป.ป. ผ้าทอพื้นเมืองในภาคกลาง. ม.ป.ท.

มนู อุดมเวช, สุนันท์ อุดมเวช, ปราณี ชุ่มน้อย, และ อบอวล อบสุวรรณ. 2537. ผ้าไทดำกับการ
อพยพ. ม.ป.ท.

มยุรี วัดแก้ว. 2521. การศึกษาโครงสร้างสังคมลาวโซ่ง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาคหกรรมศาสตรศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุพาวดี ยินดียั่งยืน. 2542. การฟื้นฟูและอนุรักษ์ผ้าย้อมครามธรรมชาติ. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
, กรุงเทพมหานคร. (อัคราณา).

เรไร สืบสุข. 2523. วรรณกรรมพื้นบ้านไทยทรงดำ อำเภอยะย้อย จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี:
วิทยาลัยครูเพชรบุรี.

รุ่งทิพย์ ลุยเลา. 2551. การพัฒนาคุณภาพและรูปแบบของสิ่งทอพื้นเมือง. ม.ป.ท.

วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2540. มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส พี เอฟ
พรินติ้งกรุ๊ป จำกัด.

วิลาวัลย์ ปานทอง, วรพรรณ ศรียากษ์, กรรณิการ์ รักษา, ภูเนตุ จันทร์จิต, และ แสน ไชยบุญ.
2551. ภาษาและวัฒนธรรมไทยทรงดำ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สัมปชญะ.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. 2547. หลักการสร้างความงามในผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน มหาสารคาม.
กรุงเทพมหานคร: คณะศิลปกรรมศาสตร์ (อัคราณา).

ไพโรจน์ ชาณติขกร. ผ้าฝ้ายทอมือบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี. ปัญหาพิเศษปริญญาโท,
ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. ม.ป.ท.

ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อำเภอยะย้อย จังหวัดเพชรบุรี. ข้อมูลและประวัติไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง).
เพชรบุรี: เพชรบุรีการพิมพ์.

สาคร กันธโชติ. 2528. การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.

สุนันท์ อุดมเวช. 2528. วรรณกรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี: วิทยาลัยครู.

สุภาณี โคตรจรัส, อารี เพชรผุด, และ พวงเพชร วัชรอยู่. 2521. อิทธิพลของสถาบันทางสังคมต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยดำ. ม.ป.ท.

สุภาพ นัฏราภรณ์. 2544. ระเบียบวิจัยทางคหกรรมศาสตรศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุมิตร ปิติพัฒน์, บัณฑิต อ่อนคำ, และ พูนสุข ธรรมาภิมุข. ม.ป.ป. ลาวโซ่ง. ม.ป.ท.

สุรรัตน์ อ่อนวงศ์. 2552. หัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำเขาย้อย. สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2552.

สุวรรณ วุฒิยาคม. 2544. การพัฒนาเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อให้ได้เปรียบในเชิงแข่งขัน. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, กรุงเทพมหานคร. (อัดสำเนา)

อดุลย์ จาตุรงคกุล และ คุณา จาตุรงคกุล. 2549. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามและการออกแบบผลิตภัณฑ์

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามและการออกแบบผลิตภัณฑ์

รศ. สิริสิน

ชุมรัมย์

ภาควิชาวิทยาการสิ่งทอ คณะอุตสาหกรรมเกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

ผศ.ดร. ชีพสุมน รังสยาธร

ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

ผศ. สุธีลักษณ์ ไกรสุวรรณ

ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจแบบสอบถามและการออกแบบผลิตภัณฑ์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทร 1825

ที่ ศธ. 0513.10907

วันที่ 13 กันยายน 2553

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบของผลิตภัณฑ์และแบบสอบถาม
สำหรับเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ท่านผู้เชี่ยวชาญ

ด้วย นางสาวดวงพร ตั้งวงศ์ นิสิตปริญญาโท สาขาเกษตรศาสตรศึกษา ภาควิชา
อาชีวศึกษา คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย
ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย
จังหวัดเพชรบุรี ภายใต้การควบคุมของ

1. ผศ.ดร.นฤมล ศราทธพันธุ์ ประธานกรรมการ
2. ผศ.ดร.ขจีรัฐ ภิรมย์ธรรมศิริ กรรมการสาขาวิชาการ

การทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวนี้จะต้องนำผลิตภัณฑ์ที่ทำการออกแบบ ไปทำการเก็บ
ข้อมูลเพื่อสำรวจความพึงพอใจและการยอมรับของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทย
ทรงดำในรูปแบบของผลิตภัณฑ์เพื่อประกอบในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นางสาวดวงพร ตั้งวงศ์ ในการ
ขอรายละเอียดดังกล่าวด้วย และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.นฤมล ศราทธพันธุ์)

ประธานสาขาวิชา/โครงการ

ภาควิชาอาชีวศึกษา

โทร. 0-2579-7143 , 0-29428676 ต่อ 1830

แบบสอบถามโครงการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ป้ายจำแนกบุคคล

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

2. แบบสอบถามนี้ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งท่านเป็นผู้หนึ่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาความต้องการในเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองของชาวบ้านไทยทรงดำ ซึ่งข้อมูลที่ท่านตอบในแบบสอบถามชุดนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ และต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองของชาวบ้านไทยทรงดำเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการร่วมมือเป็นอย่างดี

นางสาวดวงพร ตั้งวงศ์

นิสิตปริญญาโท สาขาคการประถมศึกษา
ภาควิชาอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย x ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความและเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ.....ปี

3. สถานภาพสมรส ☐ โสด
☐ สมรส
☐ หย่าร้าง
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ

4. ระดับการศึกษา ☐ ระดับ ปวช./ปวส
☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าระดับปริญญาตรี
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ

5. อาชีพ ☐ ข้าราชการ
☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ / เอกชน
☐ ธุรกิจส่วนตัว
☐ รับจ้าง
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ

6. รายได้ต่อเดือน _____ บาท

ตอนที่2 พฤติกรรมการบริโภคและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอยะย้อย จังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย x ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความและเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง

1. ท่านรู้จักประวัติความเป็นมาของชาวบ้านไทยทรงดำหรือไม่

- ☐ รู้จักเป็นอย่างดี
- ☐ รู้จักแต่ไม่ละเอียด
- ☐ ไม่รู้จักเลย

2. ประสิทธิภาพการซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

- ☐ ไม่เคยซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
- ☐ เคยซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ โดยซื้อเพื่อ...
- ☐ ซื้อสำหรับนำมาใช้ในชีวิตประจำวันเอง
 - ☐ ซื้อเพื่อเป็นของฝาก / ของที่ระลึก
 - ☐ ซื้อไว้สำหรับเป็นของเก็บสะสม

3. ประสิทธิภาพการในการใช้หรือการได้รับเป็นของฝาก / ของที่ระลึกผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

- ☐ ไม่เคยซื้อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
- ☐ เคยซื้อ โดยได้รับมาจาก...
- ☐ เพื่อน
 - ☐ บิดา มารดา
 - ☐ญาติพี่น้อง
 - ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ

4. ถ้าจะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ท่านคิดว่าควรจะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในด้านใดบ้าง

- ☐ ด้านลวดลาย , สีส้น
- ☐ ด้านรูปแบบ
- ☐ ด้านคุณภาพ
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ

5. ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ที่ต้องการให้มีการพัฒนาในแต่ละประเภท

ประเภทเคหะสิ่งทอ

- ☐ ชุดเครื่องนอน ได้แก่ ปลอกหมอน ผ้าปูที่นอน ผ้าห่ม ผ้าคลุมเตียง
- ☐ ชุดผลิตภัณฑ์บนโต๊ะอาหาร ได้แก่ ผ้าปูโต๊ะ ผ้ารองจาน, แก้วน้ำ ผ้ากันเปื้อน ซองใส่ช้อนและส้อม ผ้าเช็ดปาก
- ☐ ชุดตกแต่งห้องรับแขก ได้แก่ ผ้าม่าน ผ้าปูโต๊ะ ปลอกหมอนอิง
- ☐ ชุดเครื่องใช้ภายในครัว ได้แก่ ผ้าเช็ดมือ ที่คลุมตู้เย็น ที่จับตู้เย็น
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ

ประเภทของใช้

- ☐ โคมไฟ
- ☐ กล่องกระดาษทิชชูทรงสี่เหลี่ยม
- ☐ กระเป๋า
- ☐ หมวกสำหรับสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ
- ☐ กล่องใส่ของขวัญรูปทรงสี่เหลี่ยม
- ☐ สมุดบันทึก
- ☐ ปลอกสำหรับสวมใส่ตระกร้ารูปทรงกลม
- ☐ กระเป๋าสำหรับเก็บแผ่นซีดี
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ

ประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย

- ☐ กรอบรูป
- ☐ พัด
- ☐ พวงกุญแจรูปแบบเสื้อของชาวไทยทรงดำ เช่น เสื้อฮี
- ☐ ชองใส่โทรศัพท์มือถือ
- ☐ กระเป๋าใส่เศษสตางค์
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ

6. ท่านคิดว่าผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำที่ทำการพัฒนานั้นควรมีสีแบบใด

- ☐ เป็นสีแบบดั้งเดิมของชาวไทยทรงดำ
- ☐ สีโทนร้อน
- ☐ สีโทนเย็น
- ☐ สีโทนตัดกัน

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

นางสาวดวงพร ตั้งวงศ์

นิสิตปริญญาโท สาขาคหกรรมศาสตรศึกษา

ภาควิชาอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสอบถามโครงการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง

1.แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่2 ความพึงพอใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

2.แบบสอบถามนี้ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาคหกรรมศาสตรศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งท่านเป็นผู้หนึ่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาความต้องการในเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองของชาวไทยทรงดำ ซึ่งข้อมูลที่ท่านตอบในแบบสอบถามชุดนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ และต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองของชาวบ้านไทยทรงดำเป็นอย่างยิ่ง

ขอบขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการร่วมมือเป็นอย่างดี

นางสาวดวงพร ตั้งวงศ์

นิสิตปริญญาโท สาขาคหกรรมศาสตรศึกษา

ภาควิชาอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย x ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความและเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ.....ปี

3. สถานภาพสมรส

☐ โสด
☐ หย่าร้าง
☐ สมรส

4. ระดับการศึกษา

☐ ระดับ ปวช./ปวส
☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าระดับปริญญาตรี
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ

5. อาชีพ

☐ นักเรียน นักศึกษา ☐ รัฐวิสาหกิจ
☐ รับราชการ ☐ รับจ้างทั่วไป
☐ พนักงานบริษัทเอกชน ☐ ธุรกิจส่วนตัว
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ

6. รายได้ต่อเดือน _____ บาท

7. โอกาสในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไทย (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ใช้ในชีวิตประจำวัน
- ☐ เป็นของฝากของที่ระลึก
- ☐ เพื่อจำหน่าย
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

8. สถานที่ที่ท่านมักจะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไทยมากที่สุดคือ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ศูนย์ศิลปาชีพ
- ☐ ห้างสรรพสินค้า
- ☐ ศูนย์ผลิตสินค้าพื้นเมืองประจำท้องถิ่น / แหล่งผลิตของสินค้าพื้นเมือง
- ☐ สถานที่ท่องเที่ยว
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

9. เหตุจูงใจที่ทำให้ท่านเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไทยมากที่สุด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ราคาเหมาะสม
- ☐ การใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
- ☐ รักษาและทำความสะอาดได้ง่าย
- ☐ ความสวยงาม / ความทันสมัยของรูปแบบ
- ☐ คุณภาพของผ้าทอที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์
- ☐ การผสมผสานของลวดลายกลมกลืนเหมาะสมกับรูปแบบของผลิตภัณฑ์
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

10. ปัญหาที่ท่านคิดว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้ผลิตภัณฑ์จากผ้าไทยไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร
เนื่องจากสาเหตุใด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ รูปแบบล้าสมัย ไม่มีการพัฒนาในเรื่องของการออกแบบ
- ☐ ลวดลายของผ้าไทยส่วนใหญ่ จะเป็นลวดลายที่โบราณ
- ☐ เนื้อผ้าที่ใช้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม่มีคุณภาพ เช่น เป็นขุย สีดก การทอเนื้อผ้าไม่แน่น
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

ตอนที่2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอยะย้อย จังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นในพึงพอใจและการยอมรับของผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

4 = พอใจมาก

3 = พอใจปานกลาง

2 = พอใจน้อย

1 = ไม่พอใจ สมควรมีการปรับปรุง / แก้ไข

2.1 ความพึงพอใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ

ผลิตภัณฑ์	คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์	ระดับความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์			
		พอใจมาก	พอปานกลาง	พอใจน้อย	ไม่พอใจ
ชุด ห้องรับแขก - ผ้าม่าน	- คุณภาพ				
	- ประโยชน์ใช้สอย				
	- รูปแบบผลิตภัณฑ์				
	- สี สัน ลวดลาย				
	- ความแปลกใหม่				
	- วัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง				
- หมอนอิง	- คุณภาพ				
	- ประโยชน์ใช้สอย				
	- รูปแบบผลิตภัณฑ์				
	- สี สัน ลวดลาย				
	- ความแปลกใหม่				
	- วัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง				

ผลิตภัณฑ์	คุณลักษณะของ ผลิตภัณฑ์	ระดับความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์			
		พอใจมาก	พอปานกลาง	พอใจน้อย	ไม่พอใจ
- ผ้าปูโต๊ะ	- คุณภาพ				
	- ประโยชน์ใช้สอย				
	- รูปแบบผลิตภัณฑ์				
	- สี สัน ลวดลาย				
	- ความแปลกใหม่				
	- วัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง				
กล่อง กระดาษ ทิชชู	- คุณภาพ				
	- ประโยชน์ใช้สอย				
	- รูปแบบผลิตภัณฑ์				
	- สี สัน ลวดลาย				
	- ความแปลกใหม่				
	- วัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง				
ซองใส่ โทรศัพท์มือถือ	- คุณภาพ				
	- ประโยชน์ใช้สอย				
	- รูปแบบผลิตภัณฑ์				
	- สี สัน ลวดลาย				
	- ความแปลกใหม่				
	- วัตถุดิบที่ใช้ตกแต่ง				

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

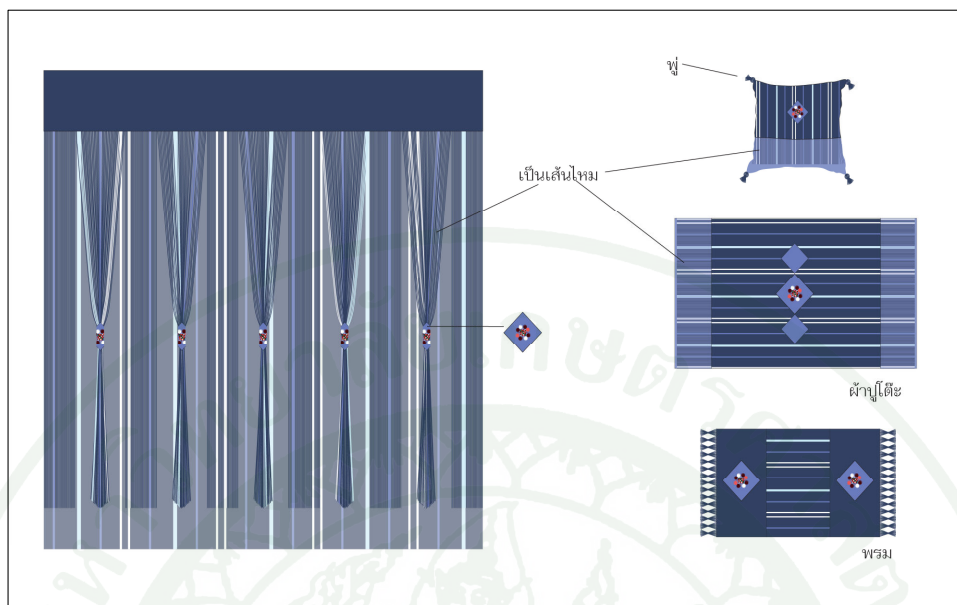
นางสาวดวงพร ตั้งวงศ์

นิสิตปริญญาโท สาขาคหกรรมศาสตรศึกษา

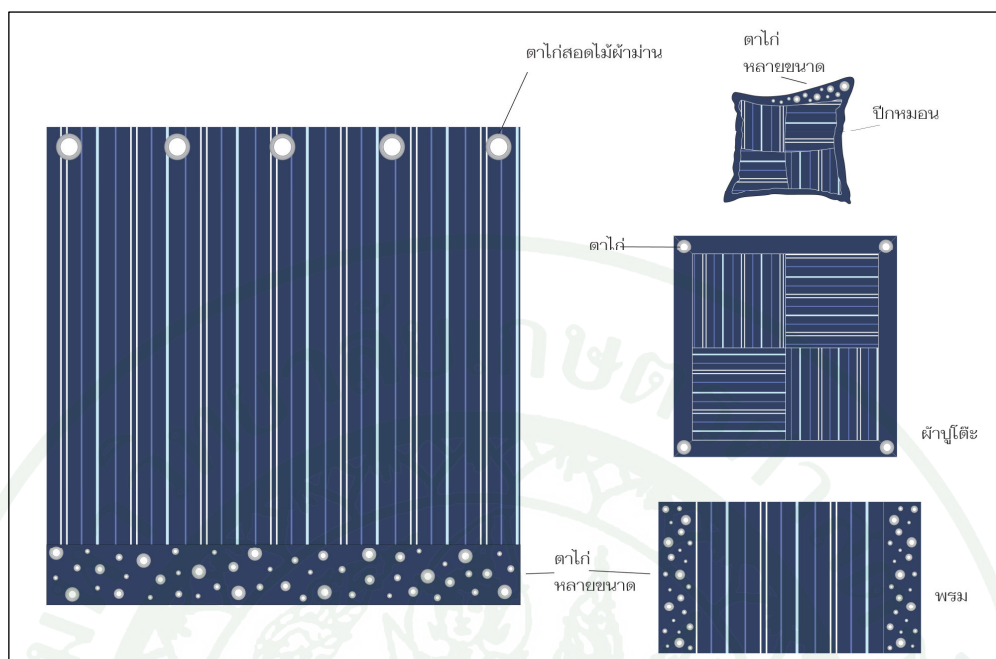
ภาควิชาอาชีพศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพผนวก จ
ภาพการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
ประเภทเคหะสิ่งทอ

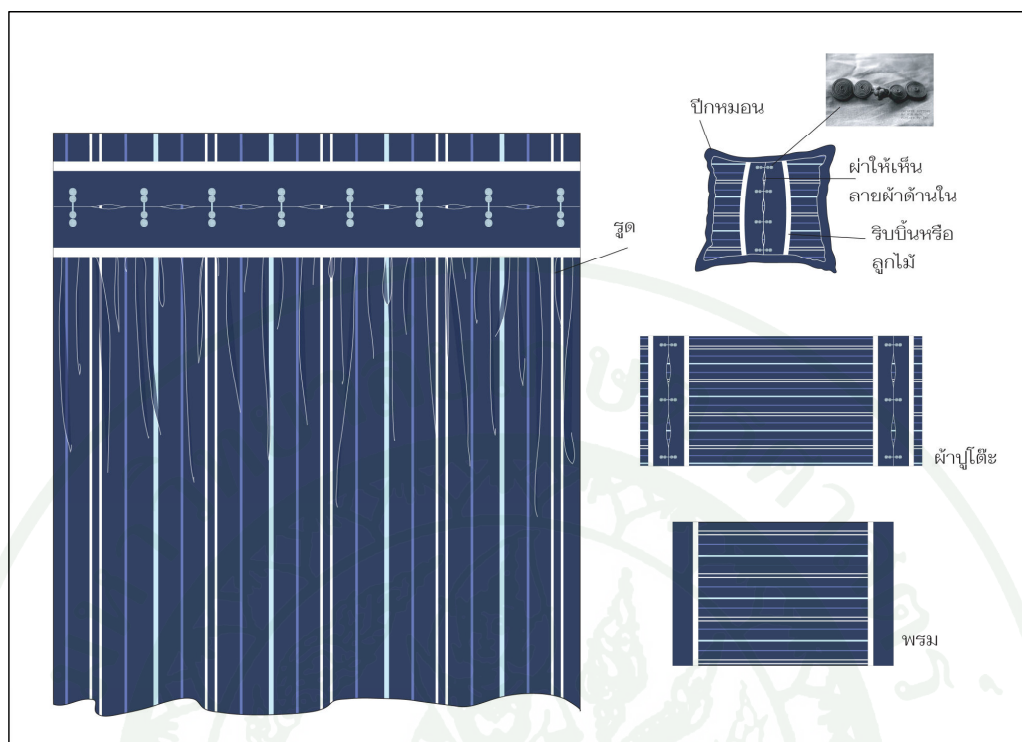
ภาพผนวกที่ 1 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทกะเหรี่ยงทอ รูปแบบที่ 1

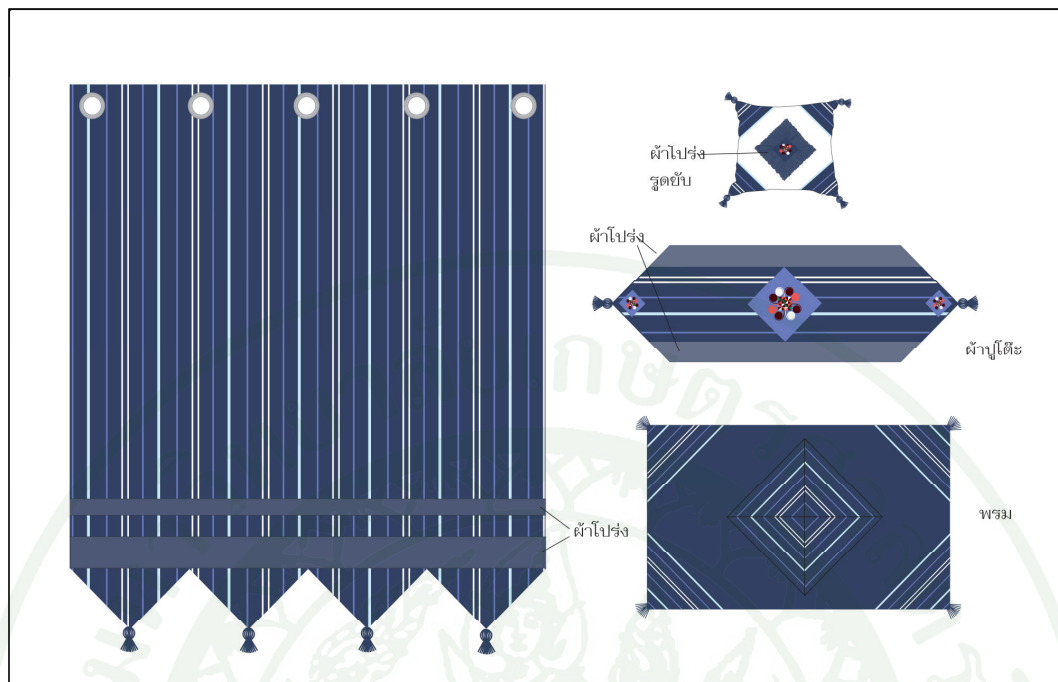
ภาพผนวกที่ 2 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบที่ 2

ภาพผนวกที่ 3 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงคำประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบที่ 3

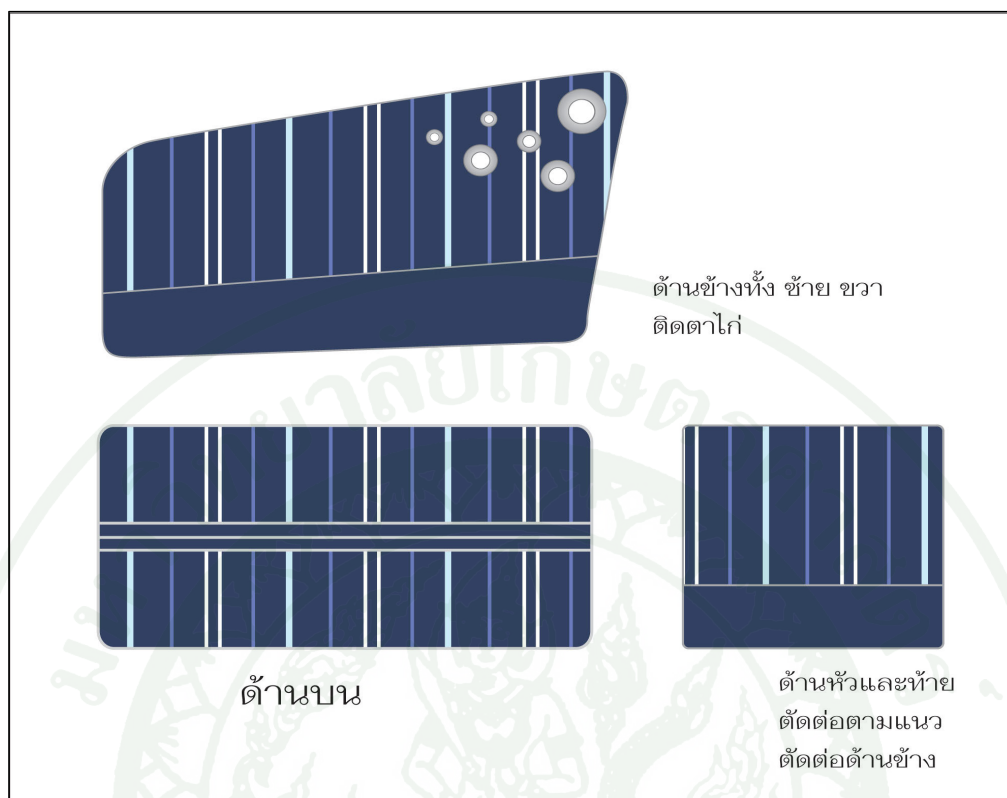

ภาพผนวกที่ 4 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบที่ 4

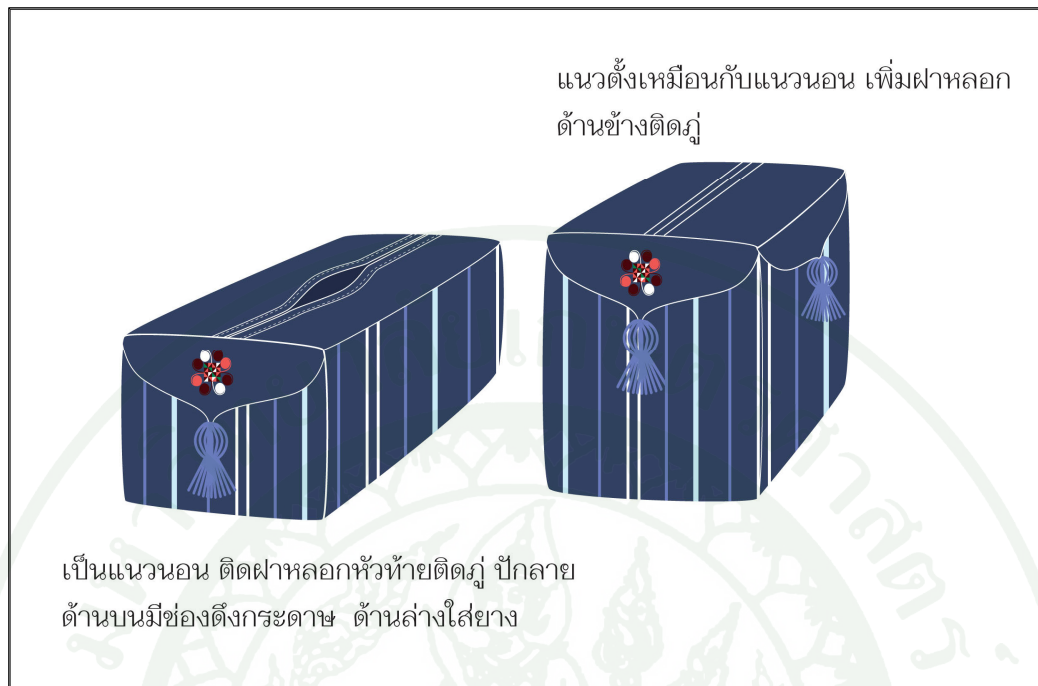

ภาพผนวกที่ 5 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทเคหะสิ่งทอ รูปแบบที่ 5

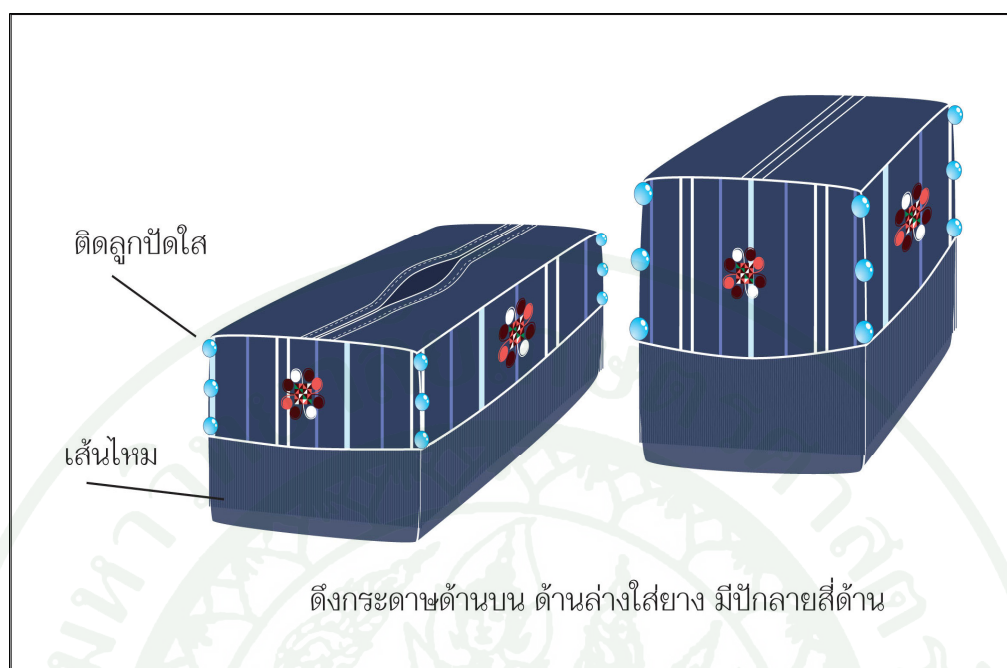

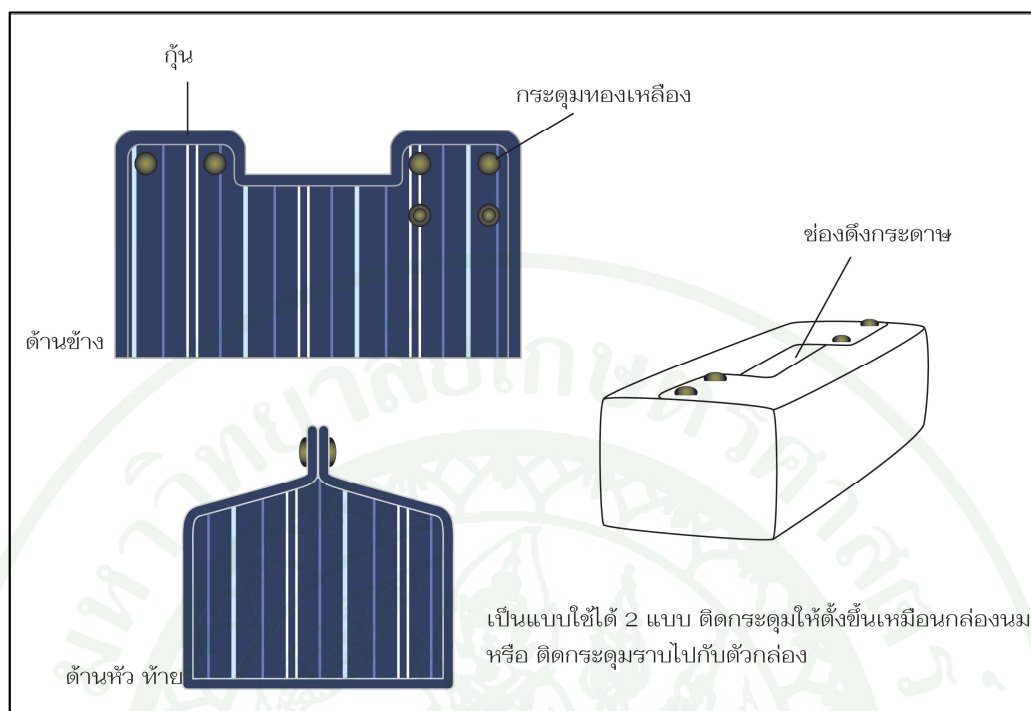
ภาพผนวกที่ 6 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของใช้ รูปแบบที่ 1

ภาพผนวกที่ 7 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของใช้ รูปแบบที่ 2

ภาพผนวกที่ 8 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของใช้รูปแบบที่ 3

ภาพผนวกที่ 9 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำประเภทของใช้ รูปแบบที่ 4

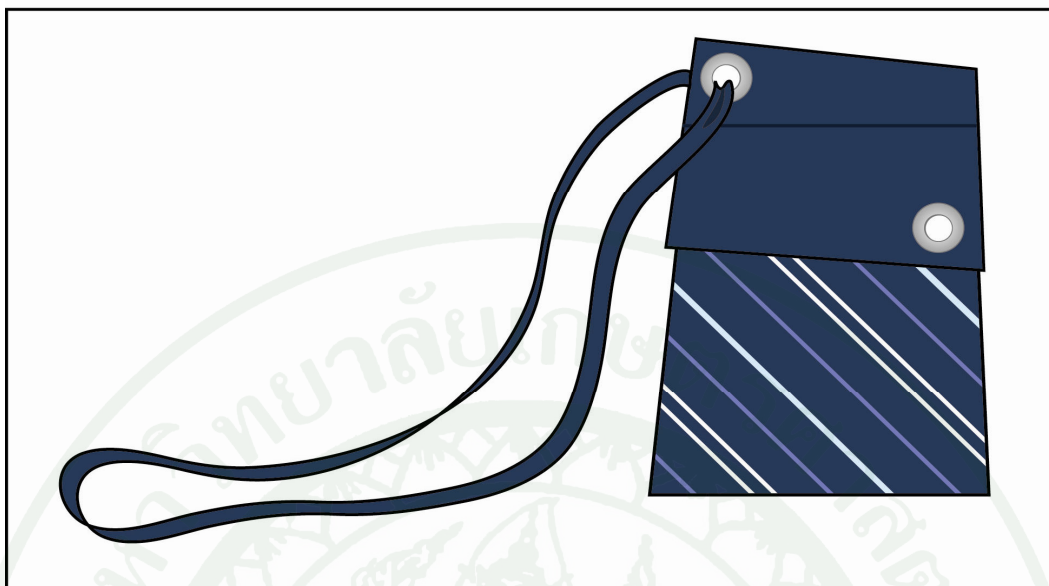

ภาพผนวก ข

ภาพการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
ประเภทของที่ระลึก / ของชำร่วย

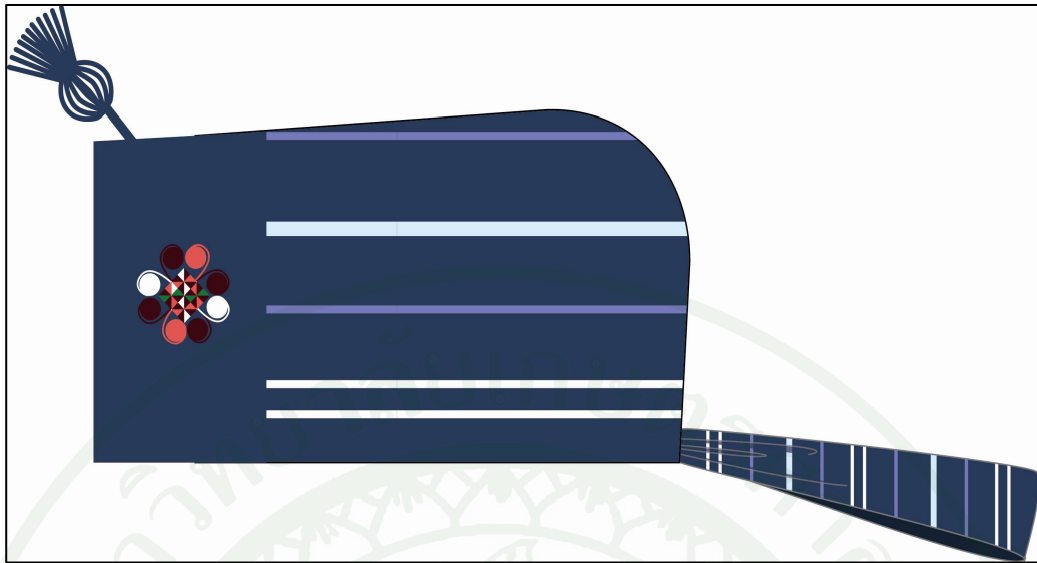
ภาพผนวกที่ 10 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย รูปแบบที่ 1

ภาพผนวกที่ 11 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย รูปแบบที่ 2

ภาพผนวกที่ 12 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย รูปแบบที่ 3

ภาพผนวกที่ 13 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ
ประเภทของที่ระลึก/ของชำร่วย รูปแบบที่ 4

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวดวงพร ตั้งวงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	19 กันยายน 2526
สถานที่เกิด	จังหวัดเพชรบุรี
การศึกษา	คหกรรมศาสตรบัณฑิต (ผ้าและเครื่องแต่งกาย) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ วิทยาเขตพระนครใต้
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บริษัท โมนิฟิท (ประเทศไทย) จำกัด